

ČASOPIS

pro

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

Wydáwan

přispjwanjm

mnoha duchownjch a učených mužů

od

Knjžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Prwnj ročnj běh.

Swazek prwnj.

W Praze, 1828.

W Knjžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

**Veritas est dulcis et amara; quando dulcis, pascit; quando
amara, curat.**

S. Augustinus.

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

GEHO KNJŽECJ MILOSTI,

NEYDŮSTOGNĚ GŠJMU,

WYSOCE UROZENÉMU

PÁNU PANU

WÁCLAWOWI LEOPOLDOWI

z Božj milosti Knjžeti-Arcibiskupowi Pražskému, Apoštolské Řjmské stolice w králowstwj Českém, gakož i w Diocesi Bamberské, Mjšenské a Řezenské Legátu Rozenému, Rytjři Chlumčanskému z Přestawlk a Chlumčan, Welikokřjžnjku Cjs. Rakauského řádu Leopoldowa, Geho Cjs. Král. Milosti skutečné tagné Radě, Králowstwj Českého Primasowi, Doktoru w libomudretwj a Senioru fakulty libomudrecké, Pražských Karlowo - Ferdinandowých vysokých škol Kancléři a uměňj Ochránci ustawičnému, společnosti Českého národnjho Museum Členu aučinkugjcjmu
&c. &c. &c.

s neyhlubšj uctiwostj

připisuge

a

pod ochranu klade

W Praze dne 26. února 1828.

poslušná Konsistoř.

Wznešené a swaté gest powolánj duchownjho pastýře, kterýž netoliko sw. náboženstwj wúbec wyučowati, slowo Božj hlásati, gednomu každému we swěřené sobě obci co duchownj saudce a ředitel w neyhlubšjeh swědomj tagiostech, co krotitel náružiwostj, smjřce nepřátelstwj, těšitel we zármutku, rádce w potřebě se propůgčowati, ale často i co tlumoěnk a wyswětlowatel wúle a zákonů wládařských k zachowánj pořádku, pěkoge a štěstj obecného, přispjwati powinen gest. Stogj on gakýmsi způsobem co prostřednjm mezi zemskau wládau a poddanými gegjmi, co prostřednjm mezi nebem a spasení geho, aby nepřestal modliti se za swěřené swoje, učil ge cestě dobré a přjmé (1. Král. 12, 23.), aby léčil skraušené srdcem, těšil wšecky kwjłcj (Izai. 61, 1.), pěstau, wúdoe a zprávce swých obcj k časnému i věčnému spasení.

Kwykonáwánj této weliké a swaté powinnosti že mimo mnohostranné wzdlělánj také hluboká známost gazyka, w kterém s lidem mluwj a gedná, gemu newyhnutedlně potřebna gest, tomu

každý powážliwý snadno rozumj. Ne k lidu cizj řeči a neznámého gazyka posjlá Pán proroka, ale k domu Israelskému (Ezech. 3, 6.), učiniw geho strážným, aby oznámil gemu řeč od něho (tamž 33, 7.). Neboť nenj dosti, aby duchownj zpráwce toliko lidu rozuměl, a sebe gakž takž srozumitelným gemu učinil, anobrž musj on w té mjře gazyka národnjho mocen býti, aby rozum lidský oswěcowati, mysl ku poznánj prawdy i odporné přiwoditi, city powzbuzowati, srdce šlechtiti, lásku k dobrému, nenáwist ke zlému rozněcowati, wůli k milowánj Boha, ctnosti a všeho což prawé, pěkné a spasitedlné gest, nakloniti a roztaužiti uměl; slowem potřeba gemu gesti, stkwjti se uměnjm ozdobné přečištěné w ýmluwnosti (Přjsl. 30, 5.), kterážto netoliko bez vlastnjho hlubokého citu, wzdělaného a oswjčeného rozumu a šlechetné wůle, ale neméně bez lehkopohybugjcj se a samoděk gako praudem w ústa a z úst plynaucj mluwy, důstognosti věci a posluhačům přiměřených, z wnitřnj powahy a přirozenosti samého gazyka wyňatých, rozwážně wolených, srdce i rozum zanjmagjcjch slow a řeči způsobů, krátce bez hluboké a důkladné známosti gazyka pogata býti a mjsta mjti nemůže. Wy gste sůl země (Mat. 5, 13.), řeč waše budiž so lj o s o-

lena, t. g. chutná, s rozumnostj spogená, a tak poslauchagjcjm přjgemná i užitečná (Kol. 4, 6.).

A tu giž šťastným zwáti musj se duchowenstwa našeho djl německý, kterýž mateřskau řečj, w njžto člowěk neygasněgi myslj a neyžiwěgi ejtj, kterau po prwé sebe a wše wúkol sebe gmenowal, kterau do swatyně uměnj uweden, wyučen a wzdělán byl, w které mysliti, ejtiti, mluwiti nawykl, giž také we swém powolánj gedná i působj. Rozprostřena gemu na paměti ležj weškera záso-
ba mluwy národnj, každé slowce na mysl mu wstupuge s mnohotwárným ohledem a gasnau, žiwau čilostj, každá myšlénka rychle nalézá swé neylepšj, neypriměreněgšj, neydůstogněgšj slownj výrazy; těžko mu nebýti wýmluwným. Nad to otewřena mu brána ku wšeho druhu uměnj w bohaté německé literatuře, kteréž ke zdokonalenj swému, ku poučenj a wzdělánj giných užiti snadno může.

Gak rozdjlný staw gest našince k témuž auřadu powolaného! Ledwa počaw sobě gazyka přirozeného swědom býti, giž zase geho takorķa odrjci se, a německému wšecku swau pilnost obětowati musj, práwě w tom wěku, který ku přigetj wšelike formy gest neyschopněgšj, wěku, kteréhož city, poněťj gsau základem celého budaucjho duchownjho žiwota. Gaký tu diw, gestliže

slabé hlaholy mateřštiny postupem času w duši ginochowě docela ztemněly, gestliže zásoba dochované až do mužstwěj řeči mateřské w přeauzkých mezích samého téměř dětinstwěj zawřená nikam stačiti nechce, ani k porozuměnj sprostických spisů, ani k gakémukoli o věcech domácích neb obecných porozmluwenj, a nedjm k řečnické a kazatelské výmluwnosti. Gaký diw, gestliže německý mysliti nawykna do českého žitj a bytj nikterak se nehodj? Diw tu raděgi, gestliže ginoch takowý docela se neodčešil, a gakžto, bohu žej, často býwá, předsudkem a nechutj k přirozenému gazyku swému nenawřel; gestliže tu nenabytau a pozdě uznau ztrátu co muž aspoň poněkud nahraditi usiluge; ztrátu, gakěž ne běžné gedno grammatiky progitj, ale toliko mnoholetá úsilnost a pilnost we čtenj a psánj nahraditi a dosaditi může.

Než mnedle, gest-li česká literatura tak hogná na všeliké spisy, aby duchownj w obšjrném poli auřadu swého na nj přestati, a k německé tytýž autočiště bráti nemusil, gegjž drahé poklady w bernau českau minci proměňowati gen opět dokonalému Čechowi možno? A tu nic na ugmu výbornému úsilj našjch starých i nowých spisowatelůw řečeno nebud, wyznati powinni gsme, že gak

w giných wěcech, tak w této za druhými národy, mŕželi ginak býti? gsme zŕstali. Wážjme sobě našjch Miličŕw, Baworowských, Šturmŕw, Barnerŕw, Scipionŕw, a giných na slowo braných mužŕw o wjru Kristowu zaslaužilých; známe wysokau cenu našjch s námi aspoň poněkud česky, nic netážjce se skrze koho, mluwjcejch Eusebiŕw, zwláště pak Augustinŕw, Zlatoustých, Jeronymŕw, a giných swaté cirkwe otcŕw; etjme zásluhy těch, kteřj gak druhdy, tak za našeho wěku u wydáwanj mnohých mrawoučných a wzdlawatedlných spisŕ, wýkladŕ, postil, kázanj a giných spasitedlných kněh úsilně a chwalitebně pracowali; honosjme se konečně našjmi pjsmy swatými, zwláště z ruky Faust. Procházky, dobré paměti, wyslými, gak čistotau gazyka, tak smyslem prawowěrným wýtečnými, gegichžto pilné čtenj duchownjmu i samo sebau newyhnutedlně potřebné, i ku wzdlělánj řeči na neywýš prospěšné gest; dáwáme posléze i tomu mjsto, že gakož posud gest, bez pilného čjtánj starých českých kněh nelze znamenitého prospěchu w českém gazyku učiniti: a wšak ohlednauce se nestranným okem na předešlých wěků literaturu naši bohomluweckau, tagiti sebe nemŕžeme, že prwnj gegj epocha, počjtagjc od prwokřesťanstwa w Čechách

až do nešťastných pútek o wjru a náboženstwj na počátku XV. wěku, chudá přjliš gest, pauhé toliko ostatky z wln bauřných časůw zachowané obnášegjcy, kteréž ostatky, gakkoli w giném ohledu wážné, zastaralým swým psánj a mluwenj způsobem za obraz a pravidlo našemu wěku w celosti wystaweny býti nemohau. Druhá epocha, odtud až do nawrácenj gednoty u wjře katolické w prwnj polowici XVII. stoletj se wztahugjcy, ačkoli, co do gazyka, mnohem wytřelegšj, hladšj a dokonalegšj gest nad prwnj, a onen z té strany tak nazwaný zlatý wěk w sobě zawjrá, nic wšak méně smutné stopy onoho wěku pronášj, nazwjce hádky, často w bludy a zcestnosti od prawé wjry katolické zabjhagjcy; pročež spisowé gegj opatrnému sice čtenáři k nabytj čistého gazyka českého poslaužití mohau, ale w celosti se pro náš wěk a naši potřebu nehodj; aniž gich ku wšeobecnému užitku obrátiti snadno, poněwadž wygmauc několiko málo z nowu otištěných, giž po řjdku mezi lidem, a ledwa kde w bibliotekách schowanj se nalézagj. Budeť tedy welice prospěšno, gestliže podlařj se, w plánu časopisu toho nawržené lepšjch a s prawau wjrau našj se srownáwagjcyh spisů onoho wěku obnowené wydánj. Třetj epocha konečně až do předposlednjho desetiletj XVIII. wě-

ku wadu předešlé epochy podrzewši dvěma nowýma se zatemnila, způsobem psánj (slohem) tehdláž wúbec panugjcjm, hledaným, cit krásy a někdy i slušnosti urážegjcjm *), a za prawidlo nám býti nemohaucjm, pak zřegmým gazyka klesánjm **), kterážto wada až do našj w mnohém ohledu lepší doby se wztahuge, a z které gj pomoci wedlé giných úsilj i tento časopis za aučel sobě položil. Mnoho zagisté w tomto poslednjm času působeno gest pilnostj některých gednotliwých podnikatelů, gichžto zásluhy budaucj wěk nepochybně sprawedliwěgi, než stranná přjtomnost u- wážj; a však weliké gest pole, které wzdělawá- me, dělnjků posud málo, kterj pracugj; celé částky božského uměnj ladem ležj. Čas, swrchowa- ný čas gest, abychom giž ku wzdělawánj gich ruce přiložili, magjli kdy i w našem gazyku, ke wšeli- kému uměnj a wědomostem tak schopném a oheb- ném, utěšenau úrodu wydáwati. Gestliže Němci a ginj národové, magjcj w swě řeči nadbytek knih ku wzdělawánj duchownjho slaužjcjch, wždy geště potřebu zwláštnjho časopisu theologického uzná- wagj, w kterémby myšlénky a zkušenj swá sobě odměnně zdělowali, a we zdokonalenj sebe k tak

---

*) w. Liter. Česk. J. Jungm. str. 330, 346. **) tamž str. 341.

wáznému auřadu, gakož duchownjho pastýře gest, wšemožně pracowali: kdož gest, aby toho potrebu býti w českém gazyku necjtil, kterýž gak swým užjwánjm w obecném žiwotě, tak wzdělánjm w rozmanitých wětwech literatury daleko za ginými, ne bez našj winy, stoj? K doplněnj něgakému tak welikého a škodliwého nedostatku určen gest přjtomný časopis pro českoslowanské katolické duchowenstwo, gehož prwnj swazek tuto se D. C. H. Duchowenstwu podává, a gehož požehnaný aučinek toliko na dobré wůli, přjčinnosti a ochotném přispjwánj gak rozšjrowánjm geho tak spisowánjm dlé nawrženého plánu docela záwiseti bude. Dowedem toho bohdá, že, co w cizozemských podobných spisech nám přjhodného a wúbec užitečného kde wygde, my w našem spisu w gedno sběreme, tak aby nezámožný ale po wzdělánj taužjcej duchownj vlastenee o něch, w našem gádro gich nalezna, kupowati nemusel; zwláštňj ale péči powedeme oto, aby naše listy také půwodnjmi, důkladnými, w duchu mjrnosti a lásky psanými, wúbec wzdělawatečnými spisy w každém oddjlu theologického uměnj wýtečnými učiněny byly.

I. POGEDNÁNĀJ.

1. O Bohoslowj

s ohledem zvláštnjm na částku geho biblickau.

---

*Ἦτε δε κατηότισμενοι εν τῷ αυτῷ νοι, και εν τη αυτη
γνωμη.* 1. Cor. 1, 10.

μειζων δε τουτων ἡ αγαπη. 1. Cor. 13, 13.

§. 1.

Aučel a obmezenj téhož pagednánj.

Gedná se tudy o bohoslowj, aby widka (*idea*) o bohoslowj určena, zvláštnj částky, totiž uměnj bohoslowná, gich mezi sebau spogenj, a z toho spogenj wynikagjcj společné podpjránj, a dle toho způsob, gak uměnj bohoslowné hledáno býti má, okázán byl.

Poněwadž při tomto pagednánj na přehled celého uměnj bohoslowného se hledělo, bylyť genom celé částky bohoslowné zde uwedeny; wy-počjtánj zvláštnjch djlů každé wědy (*scientia*) bohoslownj, gakož i pramenů a giných pomůcek k nj, bylo zanecháno zvláštnjmu pagednánj o zvláštnjch wědách bohoslownjch.

Uchýlenj od toho prawidla stalo se při uměnj biblickém, protože widka o něm bez udánj zvláštnjch částek k němu náležegjcjch — které po tomto

wšeobecném pogednánj následowati magj — státi se nemůže.

§. 2. Bohoslowj — náboženstwj.

Gakož žádný národ nenj a nebyl bez něgaké wědomosti o Bohu, tak také u všech národů nacházeli se lidé, kteří tomu, co o Bohu wěděli, giné lidi wyučowali. Učenj takowé o Bohu nazjwalo se u Řeků Theologie, z kteréhož přečestěnjm powstalo české gméno Bohoslowj; kteréž tjm samým učenj o Bohu znamená. — Přečestěnj řeckého gména stalo se bez ohledu na rozmanitý wýznam slowjčka *λογος* nebo *λογία*, a protož bez ohledu na zvláštnj smysl, který slowjčko *λογία*, spogeno gsauč se slowjčkem *θεος*, w sobě zawjrá. Wýznam totiž slowjčka *λογία* gest: slowo, řeč, mluwenj, učenj — a smysl téhož, se slowjčkem *θεος* spogeného, gest: učenj, neb gednánj o Bohu; bylo by tedy gméno *boh o m l u w n o s t* srozumitelnějšj než Bohoslowj; však toto gest obyčejnějšj. *)

U Čechů a giných Slowanů nacházj se slowo *náboženstwj*, kteréž znamená wědomost o Bo-

---

*) Bohomluwnost giž Wodňanský we swém slowjku (1511) uwodj; Slowané Uherštj užjwagj též *boh o m l u w n o s t* a *boh o m l u w n i c t w j*; z nowějšjch někteří kladau *boh o m l u w a*, ginj *boh o m l u w e c t w j*, kteréž poslednj ale znamená wjce staw *boh o m l u w c e* čili *boh o s l o w c e*; Krameryus podlé staroslowenského užjwal *boh o s l o w j*. Poláci obogj znagj: *bog o m o w n y* (*boh o m l u w n ý*, *theologicus*) i *bog o s l o w n y*. Slowiti u giných Slowanů gest tolik co mluwiti.

hu, a z této vědomosti vyplývající povahu, smýšlení a jednání dle vůle Boží spořádaného. — Význam tedy českého názvu gadrnějšj, nežli řeckého; český názew totižto dle částek, z kterých složen, (na- boha,) a dle obvyku wmluwenj narážj na aučinnost, která s poznánjm Boha spogena býti má; řecký ale názew dle swých podstatných částek znamená učenj o Bohu; poněwadž ale každé učenj o Bohu se dělo a děge, aby na jednání působilo, tjm význam půwodnjho gména náboženstwj skoro tentýž gest, který w sobě Řeků přigaté gméno Bohoslowj uzavrá. —

Wšak nynějšj zvyk u Křesťanů, slowa toho užjwajících, ustanowil následující význam geho: že w předmětném (objectivném) smyslu znamená učenj w náboženstwj negenom vědecké (scientifické) a umělecké, gakěž se učeným a wzdělaným lidem předkládá, nýbrž tak obšjrné a důkladné, gakěž učitelům náboženstwj, kteří w cirkwi katolické gsau kněžj, potřebné gest; w podmětném (subjectivném) ale smyslu tak obšjrnau a tak důkladnau náboženstwj známost, která schopným činj, giné w náboženstwj wyučowati.

Poznamenánj 1. Gaké částky umění k Bohoslowj náležj, okáže se w následujícíjm.

2. Otázka, gak člověk k poznání Boha přichází, odkládá se do pojednání dogmatického.

3. Význam slow: Bohoslowec a Bohoslowj w rozličných časech rozličný byl:

α) Řekové, dokawad pohané byli, nazjwali bohoslowce ty, kteří o bozjch, o vlastnostech bohů, o počtě,

o obřadech poswátných gednali. Takž se gmenowal Pherecides Syrský, (který dle swědectwj Josefa Flawia w knize proti Apionowi [lib. 1. c. 2. Jos. Apis.] neyprwnějšj o wěcech Božských psal,) bohoslowec; takž Hesiod, který wypisowal rody bohů; takž Homér, který psal historii o bozjch. Plato a Aristoteles nazjwali onu částku mudretwj, která o poznánj Boha přirozeném gedná, Bohoslowjm.

- β) Když náboženstwj křesťanské swětu zgeweno bylo, nazjwali křesťané bohoslowce ty, kteří o Božských wěcech gednali; tak řečtj swatj otcowé nazjwali spisowatele knih biblických bohoslowce, a tjm knihy biblické slauly Bohoslowjm.
- γ) Bohoslowj znamenalo také učenj o Bohu, o neyswětějšj Trogici, zwlašť pak o Božstwj Ježjše Krista. Z té samé přičiny nazwán byl Jan Ewangelista, an o Božstwj Ježjše Krista neyzřetedlnějšj psal, Bohoslowec; Řehoř Nazianský týmž gménem, protože zmužile učenj o Božstwj Ježjšowě zastáwal, poctěn byl.
- δ) W pozdnějšjm čase wýznam slowa Bohoslowj tak rozšřen, že učenj w náboženstwj wědecké a umělecké Bohoslowjm slaulo. Abelard byl prwnj, který swau knihu nazwal Bohoslowj křesťanské.
- ε) W neynowějšjch časech chtěli někteřj opět pod Bohoslowjm pauhé učenj o Bohu a gehu potaze (odnošenj se, wzťahowanj se, relatio) k swětu, pod náboženstwjm ale učenj o mravné potaze člověka k Bohu wyrozumjwati.

§. 3. Náboženstwj pauhorozumné a zgewené, bohoslowj pauhorozumné a zgewené.

Ačkoliw historie ukazuge, že hned prwnjm lidem něgaká wědomost o Bohu a gehu přikázanjch

zgewena byla, ačkoliw nenacházjme ani gednoho ztwrzeného příkladu o náboženstwj pauhým rozumem, bez poučowánj od giných přigatého, wynalezeném, a protož až posawáde rozhodnuto nenj, zdaliby lidé, nemagjce žádného zewnitřnjho poučenj, pauhým swým přemeyšlenjm, něgaké náboženstwj wynalezti mohli; tedy předce nazjwá se náboženstwj, kteréhož částky pauhý rozum negen poznává, nýbrž w gistý, pauhým rozumem wykázaný pořádek sestawuge, a důwody pauhým rozumem wynalezenými podpjrá, p a u h o r o z u m n é; naproti tomu ale náboženstwj, které, gak dle swého počátku, tak dle swého obsahu, an články lidský rozum přewyšugjcw sobě zawjrá, gakožto od Boha pocházegjcw se uznává, z g e w e n é sluge.

Gako náboženscwj we dwoge se dělj, totižto pauhorozumné azgewené, tak i Bohoslowj dwoge se počjtá, pauhorozumné a zgewené; prwněgšj o pauhorozumném, druhé o zgeweném gedná náboženstwj.

§. 4. Základ a částky zgeweného Bohoslowj.

Zgewené náboženstwj, kteréž gakožto od Boha pocházegjcw se uznává, swé základy má w h i s t o r i i, kteráž negenom to, že Bůh lidem něgaké učenj zdělil, wyprawuge, nýbrž také, gak a kde od swého počátku až do přítomného času chowáno, a protož gak a kde nynj we swé půwodnj pauhosti se nalézá, wyprawuge.

Bohoslowj zgeweného náboženstwj objrá se tedy předewšjm s historij téhož zgewenj; částky zgeweného bohoslowj vyplýwagj z částek náboženstwj a z potřebných prostředků, kterých zgewené náboženstwj k swému zachowánj newyhnutelně žádá.

Gako w člověku dvě hlawnj mocnosti gsau, mysl a wúle: takř má každé náboženstwj dvě hlawnj částky, které tyto dvě duchownj mocnosti zaměstnawagj; prwnj zaměstnawá pauhý rozum, druhá skrze rozum wúli, t. g. každé náboženstwj předkládá djlem takowě učenj, kterému rozum wěřiti, — djlem pak takowé, kterému rozum negenom wěřiti, nýbrž kteréž wúle konati má, anebo dle kterého se mrawy spořádati magj. Tjm gsau dvě hlawnj částky náboženstwj: učenj wjry a učenj mrawné, anebo dle uměleckého způsobu: dogmatika a morálka.

Newyhnutelný pak prostředek k zachowánj zgeweného náboženstwj gest společnost toto náboženstwj schraugjcj a cwičenj se w něm řjdcj. Žádné totiž náboženstwj zgewené nemohloby se udržeti, gestliby nebylo něgaké weřegné společnosti s tjm záwazkem, aby o chowánj téhož náboženstwj pečowala, odewzdáno, nýbrž gednotliwým lidem a gich wolnosti, zdali o ně pečowati chtěgj neb ne, zanecháno. Společnost, která k něgakému náboženstwj se přiznawá, nazjwá se cjrke w; gmenugeme tedy onu částku cjrke, která zwláště o zachowánj náboženstwj pečuge, cjrke w

ř j d j c j. — Poněwadž žádná společnost nemůže býti bez zákonů, i w cjrkwí potřeba gest zákonů, kteréžby práwa a powinnosti zwláštnjch audů cjrkwě wespolek, gakož i práwa a powinnosti cjrkwě k giným společnostem stanovily. Známost těchto zákonů cjrkwěnjch nazjwá se známost práwa cjrkwěnjho, nebo metonymicky: práwa cjrkwěnj.

Aby pak náboženstwí w rukau cjrkwě nebylo pokladu skrytému a neužjwanému podobno, nýbrž aby všem wyznawačům geho hogný užitek neslo, protož přináležj cjrkwí o to pečowati, aby audowé cjrkwě toto náboženstwí dokonale znali a konali, anebo gednjm slowem, aby w něm cwičení byli. Ono pak cwičenj w náboženstwí nemůže řádně a prospěšně se konati, gestli se neděge dle gistých prawidel, dle gistých zákonů. Známost prawidel, dle kterých náboženstwí učeno, w paměti chowáno, a k prowozowánj skutkem přiwedeno býti má, nazjwá se uměnj pastýřské.

Základ tedy bohoslowj zgeweného gest historie; hlawnj částky uměnj bohoslowného gsau dogmatika a morálka; k zachowánj náboženstwí potřebné známost práw cjrkwěnjch a pastorálka.

§. 5. Historie a biblj.

Prawilo se, že náboženstwí zgeweného hlawnj základ gest historie, gelikož wyprawuge, že se negenom něgaké zgewenj od Boha stalo, nýbrž gak a kde od swého počátku až na naše časy

**

chowáno bylo, a kde tedy w půwodnj pauhosti se nalézá.

Zgewené pak náboženstwj rozličným způsobem chowáno býti může: 1) buď austnjm podánjm, nebo 2) pjsemným zaznamenánjm, nebo 3) obogjm, totiž gak austnjm podánjm, tak pjsemným zaznamenánjm; kdež opět trogj případnost býti může, buď že oboge stegným, nebo gedno z nich širším a gistějším pramenem gest.

Co se wesměs o zgeweném náboženstwj prawilo, to platj o náboženstwj křesťanském s tau ohradau, že se ono gako w austnjm podánj, tak w pjsmě, které se proto p j s m o s w a t é aneb b i b l j (t. g. kniha) gmenuge; chowá; kde pro wětšj auplnost a neomylnau gistotu přednost, gakž to dogmatika dokazuje, austnjmu podánj w cjrkwi kato-lické po wšecku mjsta a časy chowanému přináležj.

Kdož pak pjsmo swatě s prospěchem čjsti chce, potřebj gemu rozličného uměnj k tomu cjlj slaužjcjho.

§. 6. Uměnj anagnostické neb čtenářské.

Kdo s prospěchem nĕgakau knihu čjsti mjnj, potřebj gemu A) aby schopen byl smyslu w nj ležjcjmu dokonale porozuměti, B) aby přeswědčen byl, zdali a gak mnoho k rozšjřenj prawého uměnj napomáhá. Na těchto dwau weymjnkách wšecken užitek každého čtenj záležj; nebo smysl knihy, gestli gemu čtenář nerozumj, podoben gest po-

kladu buď skrytému nebo zawřenému, a protož nic prospěti nemohauojmu; gestli ale giný smysl, než který dle aumyslu spisowatele do knihy wložen byl, omylně tam nacházjme, tjm samým nedočteme se a nezwjme toho, co nám spisowatel oznámiti mjinil; tjm samým gest nedorezuměnj mezi čtenářem a spisowatelem; gest omyl na straně čtenáře; a gakož omyl častokráte škodný gest, tak omyl w smyslu knihy škodný býti může, nebť gediné, co prawé a prawdiwé gest, prospjwá; každé omylné a bludné učenj podobno gest wůdci lžiwému nebo klamnému — tjm samým gest wyhledáwanj prawdy neywětšj a neypředněgšj powinnost člowěka, a protož nenj dosti, abychom přeswědčení byli, zdali, a gak mnoho k rozšjřenj prawého učenj napomáhá.

A) K nahliženj prawého smyslu w něgaké knize; zwlášt starobylé, ležjcjho potřebj gest *a*) mimo zběhlost w gazyku, w kterém kniha sepsána, co se gmenuge filologie nebo gazyka znalost (slow. liboslowj), *b*) známosti mnohých prawidel, kterýmž učj hermeneutika nebo wykladačné uměnj nebo wykladactwj. W hermeneutice mezi ginými k srozuměnj knihy potřebnými prostředky se předpisuge, wěděti aumysl spisowatele, tedy aučel knihy, wěděti okoličnosti a přjpadnosti, na které spisowatel ohled' bral, a které w knize, poněwadž ge čtenářům známé býti se domnjwal, wypustil. Saumyslem spisowatele a s tjm, co gako známé wypustil, mnohé přjpadnosti geho žiwota a přj-

padnosti čtenářů spogéné gsau, protož oboge k cji tomu potřebné. c) Z ohledu na knihy starožitné, kde způsob smýšlenj, kde powaha a staw všech wěcj giný, než nynj byl, předpisuge hermeneutika wědomost těch starobylostj; uměnj to nazjwá se archæologie, nebo známost starobylostj.

Potřebná tedy k porozuměnj gsau: a) filologie, b) hermeneutika, c) archæologie, d) wědomost spisowatele, čtenářů, aumysl a ohledy spisowatele.

B) Rozhodnutj druhé otázky, zdali a gak mnoho něgaká kniha k poznánj prawdy napomáhá, záwisj a) od aumyslu spisowatele, zdali knihu prawdiwé wěci, anebo wymyšlené bagky a powjdačky obsahujcj psáti chtěl; prwněgšj gmenugme naučnau, druhau kratochwilnau. b) Gestli aumysl spisowatele byl, naučnau knihu psáti, tedy powstane otázka, zdali on schopnostmi k zdělenj prawdy obdařen byl, a zdali kniha ty vlastnosti, pro které prawdiwost spisowatele na knihu přecházj, w sobě obsahuje. Prawdiwost tedy knihy záwisj od aumyslu, od schopnosti spisowatele, a od potřebných k tomu aučelu vlastnostj knihy.

Aumysl tedy spisowatele wěděti užitečno, gak k porozuměnj smyslu, tak k rozsauzenj prawdiwosti knihy; protož pogednánj o aumyslu spisowatele, s kterým spogena gsau návěštj o okolnostech čtenářů, o ohledu spisowatele na ně, se spoguge s pogednánjm o prawdiwosti knihy naučné, a uměnj to, kteréž aučel knihy a gegj praw-

diwost udáwá, nazjwá se u w e d e n j. Příčina toho gména odtud, poněwadž čtenáře, an. filologij, hermeneutikau a archæologij giž opatřen, uwádj k nahlženj prawého smyslu, a k rozsauzenj prawdiwosti knihy.

Porozuměnj tedy knihy záležj djlem na uweđenj; posauzenj ale knihy děge se docela skrze uweđenj.

Poněwadž swrehu wyčtená uměnj, kteráž ku porozuměnj a rozsauzenj knihy napomáhagj, k užitečnému čtenj každé starobylé naučné knihy potřebna gsau, mohau se nazjwati a n a g n o s t i c k á anebo čtenářská.

§. 7. Uměnj biblické a spolek, w kterém ratolesti geho se nacházegj.

Uměnj, které k užitečnému čtenj knih biblických potřebné gest, nazjwá se biblické. Ratolesti téhož uměnj gsau: filologie biblická, hermeneutika, archæologie, uweđenj a wykládánj pjsma swatého. Mezi těmi nacházj se spolek takowý, že gedna druhau podpjrá, a že všecky k gednomu ojli směřugj.

H e r m e n e u t i k a klestj cestu ostatnjm biblickým wěďám; ona udáwá negenom prostředky, gakyými filologie biblická zděláwána, neboli bezpečná wědomost gazyků biblických hledána býti má, nýbrž také bedliwým wyšetřowánjm vlastnostj a myšlénky, a neschopnosti lidské řeči gi auplně wygádríti okazuge, proč pauhá filologie, čili wědo-

most gazyků biblických k porozuměnj smyslu nedostatečná; ona okazuge negenom nedostatečnost řeči, nýbrž také prostředky nedostatkům gegjm přispěti, a tak cestu k nalezenj prawého smyslu okazati. Mezi těmi prostředky okazuge potřebnost na aumysl spisowatele, na ohledy geho k čtenářům, na starobylau powahu všech wěcj biblických zřetel mjti; ano negenom potřebnost všech těch wěcj k porozuměnj slaužjcjch ukazuge, nýbrž k nalezenj gich také napomáhá, pokudž mnohá biblická mjsta buď na aumysl, buď na ohledy spisowatele, buď na starobylost směřugjcj dle prawidel wykladačnjch wyložiti se dagj, a wyložena gsauce, buď aumysl, buď ohled, buď starobylosti nám okazugj. Příklady k tomu dosti hogné budau w uwedenj biblickém.

Archæologie, když starobylosti biblické wypisuge, zwlášť gestli se to tjm způsobem, gako cesty mladšjho Anacharsisa nebo Hellon psán gest, děge, wnese čtenáře do oněch kragin, do oněch wěků, takže ony kraginy, gich plody a powahu, ony obywatele a gegich žiwobyty a práce, gegich občanstwj a náboženstwj, gegich smeyšlenj a mrawy sobě ne dle nyněgšjho času a našj mjstnosti, nýbrž dle oné starobylosti a oněch mjst předstawuge; tento let ducha lidského do oněch mjst a oněch časů působj negenom rozkoš oné, kterauby skutečné pozorowanj těch wěcj působilo, podobnau, nýbrž přinášj také ten prospěch, že čtenář biblické přjběhy náležitě a lehce sobě předsta-

wuge, a tjm napomáhá archæologie náležitému porozuměnj a wýkladu pjsma.

Uwedenj do knih biblických okazuge mimo lidské půwodce, aumysl a ohled gegich při těchto knihách, mimo vlastnosti gich k zdělenj prawdy geště wyššjho půwoda, aumysl geho a vlastnosti k zdělenj prawdy při těchto knihách. Biblické uwedenj okazuge, že tyto knihy negenom od mužů hodnowěrných, nýbrž od Boha nadchnutých a k tomu zwolených, aby skrze ně wůli swau lidem zgewil, sepsány byly. Tento důkaz o počátku těchto knih od Boha, o sepsánj gich wnuknutjm Božjm, aučeli gich, aby Božské učenj w sobě zawjraly, tento důkaz uwedenjm biblickým začatý obdržj auplnost a dokonalost w dogmatice, gešto potřebnost zgeweného náboženstwj skutečnost a přítomnost částky geho w biblj okazuge.

Seznánj téhož aumyslu Božjho, s kterým biblj sepsána byla, wede negenom k náležitému wyládnj biblj, nýbrž naplnj čtenáře slušnau uctiwostj a důwěrnostj, s kterau tuto knihu čjsti má.

Wýklad smyslu nebo exeges poslednj cjl a následek předešlých částek uměnj biblického děge se gedíné k seznánj a k důkazu onoho učenj, které se w knihách biblických nacházj, tedy k prospěchu oněch částek bohoslowných, které se s předložěnjm zgeweného náboženstwj objragj, těm tedy prospěge wýklad biblický; přigjmát pak auplnost a gistotu neomylnosti z dogmatiky, pokudž ona neomylné učenj cjrkwě předkládá.

Wýklad biblický we swé dokonalosti gewj se w biblické dogmatice a morálce, o které pozděgi.

§. 8. Obapolný spolek uměnj biblického s ostatnjmi uměnjmi bohoslownjmi.

Giž z předešlého widěti, že gest mezi biblickým uměnjm, gesto prawdiwost a hodnowěrnost biblj gako knihy naučné okazuge a smysl w njlezjcy otwjrá, a mezi ostatnjmi ratolestmi bohoslowj spolek; oně gest obapolný, w tom záležegjcy, že každá částka bohoslowj z biblického uměnj gisté wěci z něho přigjmá, a giné gemu poskytuje, a sice:

H i s t o r i e, aučel gegj gest přjběhy zgewené náboženstw, a tjm samým i cjrkwě, bez které zgewené náboženstw býti nemůže, od počátku až na naše wěky wyprawowati; k tomu cjlj poskytuje uměnj biblické prwnj prameny, poskytuje zasljbenj, přjprawy, založenj, rozšjřenj a powahu gak náboženstw, tak cjrkwě. Naproti tomu přigjmá od historie cjrkwěj nawěštj o způsobu, gak knihy biblické hned od prwnjch křěšťanů za prawé a hodnowěrné uznány, gak od počátku hned wázeny, čteny, chowány a wykládány byly, tjm samým obdržj důkaz o starožitné wáznosti a neporušeném chowanj gich, obdržj ponaučenj, gak tyto knihy wykládati, a koho w té wěci následowati a čehož se warowati má.

Aučel **d o g m a t i k y** gest učenj wjry, gak ono cjrkwě od Krista ustanowené a neomylnostj ob-

dařené odewzdáno bylo; tĵm samým zakládá dogmatika swé ućenj na propowědjch cĵrkwe, s kterými spoguge průpowědi pĵsma; počátek ale cĵrkwe, od Ježjše gj zasľbenau neomylnost, wywodj pak cĵrkew gak z historie tak z pĵsma swatého. Běreť tedy dogmatika od biblického uměnj gak důkazy prawdiwosti knih biblických, tak wýklad gich: naproti tomu ale, když božský počátek a neomylnost gegj dokázána gest, tuť potwzruge dogmatika, že knihy biblické z wnuknutj Božjho sepsány, tuť ohlašuge o nich, že částku zgeweného každému k dosaženj swého urćenj potřebného náboženstwj obsahuj — tĵm powyšuge cenu knih biblických, tuť okazuge důležitost gich wýkladu, a udjľj gemu, pokadž s prawidly hermeneutickými a s neomylným ućenjm cĵrkwe se srownáwá, gistotu prawosti.

Aučel morálky gest předložiti prawidla mrawnosti dle zákona rozumu a zgewenj, gak se buď w pĵsmě swatém, buď w ućenj cĵrkewnjm nacházegj. Kde morálka swá prawidla mrawnj z pĵsma bere, poskytuge uměnj biblické k těm mĵstům biblickým dobrý wýklad; poněwadž pak mnohá mĵsta biblická dle prawidel zákona přirozeného wyložena býti musegj, a poněwadž bibľj neobsahuge weškerá prawidla mrawnosti, protož podpĵrá morálka negenom wýklad biblický, nýbrž dáwá ućenj biblickému auplnost.

Aučel práw cĵrkewnjch gest okázati negenom cĵrkew gako náměstkyni Kristowu k zachowánj

náboženstwj moc magj, nýbrž také zákony k tomu cji slaužjej. Uměnj biblické mimo důkaz o počátku cirkwe od Boha, o dané gj moci poskytuje k tomu některé zvláštj zákony w pjsmě sw. obsažené a gich wyloženj.

Aučel pastorálky gest okázati, co a gak cirkew anebo raděgi služebnjci cirkewnj, kterj gsau w cirkwi katolické kněžj, činiti magj, aby náboženstwj Kristowo dokonale znáno a w paměti chováno a skutkem provozováno bylo; zde poskytuje uměnj biblické negenom spráwu o založenj auřadu pastýřského, o zwolenj, wyučowánj, pěstowánj apoštolů, gakožto pastýřů duchownjeh, gakožto náměstků Kristowých, nýbrž dáwa také naučenj, gak tento auřad zastáwán býti má, nebž w biblj se čtau uložené apoštolům powinnosti, daná gim přikázanj, udělené gim rady, učiněna gim zasljbenj. — Ano, biblj obsahuje w sobě něco mnohem důležitějšjho pro pastýřské uměnj; biblj okazuge na Ježjši neywznešenějšj obraz neydokonalějšjho dušj pastýře, který swým všewidaucjm okem všecy strasti pokolenj lidského přehlédnul a swau neskončenau láskau ge oblažiti chtěl — biblj okazuge na Ježjši pastýře, který z lásky ku swému nebeskému otei, z lásky k pokolenj lidskému za hřjšné žiwet swúg dal, aby ge učinil gedno s sebau a se swým nebeským otcem. — Komu blesk příkladu Ježjšowa oči zarážj, ať hledj na ony mdlejšj zářj se stkwěgjej příklady učedlnjků Kristowých. — Gak hogná gest žeň pro uměnj pa-

stýřské w biblj, která negenom hognau zásobu všeho uměnj, nýbrž i způsobu, gak se učiti má, protož wýmluwnosti, rozum oswěcuğicj, cit zanjmagj — wůli pohybugjć obsahuge. Biblj se přjdržeti gest potřebj, aby se widěl tento staw w té welebnosti, w které se okazuge genom w cirkwi katolické, kde učitelowé náboženstwj gsau kněžj.

§. 9. Užšj spogenj biblického uměnj s dogmatikau a morálkau skrze biblickau dogmatiku a morálku.

Gest geště giný prospěch, který biblické uměnj mimo wýklad zwláštnjch mjst k důkazům dogmatickým a morálnjm. slaužjćch obogjmu uměnj poskytnauti může, wystawenj totižto dogmatiky a morálky biblické.

Nemůžet se sice řjci, žeby buď zwláštnj knihy biblické, nebo všecky wesměs z toho ohledu psané byly, aby celé náboženstwj zgewené w sobě obsahowaly; každý trochu bedliwý skaumatel sezná, že mnohé částky zgeweného náboženstwj ani podotknuty, giné tak krátce, tak poběžně w biblj zmjněny gsau, že genom ten, kdo oko auplaau náboženstwj známostj zostřené má, ge znamená — nicméně welmi hogné gsau částky náboženstwj zgeweného, které dosti obšjrně a dosti důkladně se w biblj pagednawagj.

Mimo tuto zásobu dogmatickau a morálnj nacházj se w biblj gistý pořádek na saustawu učenj biblického poukazugjć; neboť ačkoli Ježš a geho

učedlnjci učeného pořádku nenásledowali, předce zanechali při swém učenj známky, které na wnitřnj spogenj gak dogmatiky s morálkau, tak zwláštjnch částek obogjho uměnj mezi sebau okazuge. — Pořádek tento nebo saustawa, která z biblj wzata gest, má přednost před každau ginau uměleckau, protože článkúm náboženstwj zgeweného neylépe přiměřena gest.

Sebránj těchto w biblj rozptýlených částek učenj wjry a učenj mrawného, a sestawenj gich w saustawu biblickau byloiby dogmatikau a morálkau biblickau.

Ačkoliw toto oboge biblické uměnj auplnosti nemá, gsau předce wýtečné geho přednosti:

1) Nemůže se zde přihoditi tak lehce, aby wněgakém mjstě biblickém, které se gako pramen něgakého učenj pokládá, skutečně to zmjnně učenj se nenacházelo, nebo zde se newzalo autočiště k něgaké konkordacj, s kterauby se bibličký důkaz buď dle malé anebo žádně podoby vyhledáwal, nýbrž zde powstala otázka, gaké učenj w tom neb onom mjstě dle prawidel wykladčnjch obsaženo — a k tomu tedy učenj za důkaz wzato buď ono mjsto pjsma swatého — tjm samým biblické důwody tak nalezené gsau docela gisté z ohledu gegich důkazů.

2) Spogenj, které článkowé wjry a prawidla mrawnosti mezi sebau magj, lépe se poznává dle biblické saustawy (*systema*), která okazuge, které články základnj, a které z nich wylýwagjcg gsau.

3) Morálka, následugeli šlepěgj biblických, uchránj se mnohých pokljskú, které slepým nastupowánjm pauhorozumného mudrowánj se přiházegj, gako zdělávánj saustawy morálnj bez dogmatiky, kdežto gedna s druhau spogena. Biblj okáže důležitosti mnohých ctnostj, kterých duch lidský buď nezná, anebo newázj sobě mnoho, a na které předce náboženstwj zgewené cenu zvláštnj klade.

4) Konečně takovým saustawným předloženjm smyslu biblického vyplnj uměnj biblické swau poslednj powinnost, gešto podalo požitky swého wynasnaženj ne porůznu, nýbrž dle pořádku biblického složené a biblickým swazkem spogené ostatnjm částkám bohoslownjm kužjwánj.

Z toho, co se zde o počátku biblické morálky a dogmatiky prawilo, lze poznati, že w německém bohoslownjm časópisu Lineckém oboge toto uměnj tjnto způsobem pagednáno nenj.

§. 10. Obápolný spolek bohoslownjch uměnj mezi sebau.

Giž z onoho spolku, který se okázal mezi uměnjm biblickým a ostatnjmi částkami bohoslownjmi, widěti gest, že gedna ratolest stromu bohoslownjho druhau podpjrá, a že gedna bez druhé, gedna bez ostatnjch kwestí nemůže.

Těž samo se zgewuge, gestli zvláštnj částky bohoslowné dle aučelu a směru kostatnjm pozorugeme, že historie s biblickým uměnjm gest gako

archiwem wšeho náboženstwj zgeweného. Biblj chowá počátky uděleného lidem zgewenj, historie chowá přjběhy geho od počátku až na naše časy; a poněwadž ostatnj uměnj bohoslowná (ne sice wesměs oddělená a saustawně zdělaná) tak stará gsau, gako náboženstwj zgewené, tjm samým chowá historie přjběhy ostatnjch uměnj bohoslowných, biblj pak pro wšECKA uměnj bohoslowná něgakau zásobu učenj poskytuje.

Dogmatika a morálka stawj wgednotu a pořádek systematický, co porůznu historie a bibličké uměnj w sobě obsahuj.

Pastorálka učj, gak poklady dogmatiky a morálky k prospěchu audů cjrkewnjch užjwány býti magj.

Práwa cjrkewnj hágj pořádek mezi zwláštjmi audy cjrkwj a ginými celými společnostmi.

Dle toho nelze historického a biblického uměnj pohřešiti tomu, kdo zgewené náboženstwj dokonále znáti chce; nebude ale dokonalý historik, neználi ostatnjch částek bohoslownjch, neboť nebude mjtj bystrý zřetel na přjběhy z ohledu bohoslowj neydůležitěgšj; nebude dokonalý wykladatel pjsma, gestli gemu historie neokáže wšECKO, co od počátku knih biblických na ně a gich smysl směřugjcjho se přihodilo — bude w nebezpečenstwj, poslednj cjl wšeho bohoslowj přjlišným hlaubánjm filologickým nebo mudrckým poblauditi, neokáželi gemu powědomost ostat-

njch částek bohoslo w njch to gedno, nač wšěcko pjsmo swaté směřuge.

Nebude pak uměnj dogmatické dosti důkladné, nebudeli na biblj a historii založeno. Biblj okáže, že to giž w nj učeno, historie doswěděj, že po wšěcky časy učeno a wěřeno bylo, a že, gestli hotowě domněnj lidských bludů za sebau gako mračna se hnala, slunce prawého učenj wždy nezakalené ostalo. —

Učenj mrawnosti, nenjli s biblickým, historickým a dogmatickým spogeno, bude nedostatečné w obsahu, gednostranné w saustawě, nedůkladné w důwodech.

Pastorálka bez ostatnjch wěd bohoslo w njch bylaby podobná lékárně mnoho škatulek, nádob, skřijnj a nástrogů obsahujcuj, wšak prázdnyh, a nic k přípravě nemagjucjch.

Práwnictwuj cjrkewnj nemohloby důkladné býti, nemohloby k cjli cjrke směřowati, gestliby na wjru o božském počátku cjrke, o moci gegj s hůry dané založeno — a duchem mrawnosti a swatosti, ku které prostředečně napomáhaticj, naplněno nebylo.

§. 11. Methodologie nebo nãwodstwuj bohoslo w nj.

Kdo wšěcky částky uměnj bohoslo w něho náležitě znã, zasluhuge gméno boh os lo w ce.

Krásnýť gest předmět počjnãnj geho, neb on
Časop. p. Katol. Duch. I. 1. 3

se zanášj tjm, co každému rozumnému tworů ney-
wznešeněgšj býti má.

Gako předmět bohoslownjho uměnj krásný —
tak nesnadný k dosáhnutj gest; neboť mnohé
a obšjrné gsau wědy, kterých bohomluwec k swé
dokonalosti potřebuge, aniž dostatečno gemuge-
nom w některé wznikati, anobrz wšecky gemu po-
třebné gsau.

Kde nesnadná wěc k podniknutj, tam po-
wstáwá otázka, která cesta k dosáhnutj gegjmu ney-
gistěgšj? zde slušno učiniti rozdjl mezi začátnj-
kem, a tjm, který giž něgaké známosti bohoslow-
nj nabył.

Z ohledu prwnjho potřebj gest po částkách
uměnj bohoslownj shromaždowati, a sice počá-
tek se stane od biblického a historického uměnj;
prwnj okáže počátky, druhé přehled wšech přj-
běhů zgeweného náboženstwj od geho počátku
až na naše časy.

Když biblickým a historickým uměnjm zá-
soba bohoslownjho uměnj nashromážděna, tuř po-
hodlno gest zdělanau saustawu článků wjry a pra-
widel mrawnosti sezhati; k tomu wede dogmati-
ka a morálka.

Korunu stawj na celé uměnj bohoslowné prá-
wa cjrkewnj, gešto držj pořádek w cjrkwı — a pa-
stýřské uměnj, gešto učj, gak články wjry a prawi-
dla mrawnosti učena a k prowozowánj skutkem
přiwedena býti magj.

Gak zwláštňj částky bohoslowj učeny býti

magj, neypohodlněgi se okáže při pagednánj o zvláštnjch uměnjch bohomluwných.

Z ohledu toho, kdo giž něgaké známosti bohoslowných uměnj nabył, nenj potřeby, aby po částkách vyhledáwal učenj bohoslowného uměnj, on nemůže wjce částek bohoslowných spogiti, čjm pokračovánj bohoslowce přjgemněgšj a rychlegšj bude : wšak potřeba zde té opatrnosti, aby wědy biblické a historické každodennjm pokrmem duchownjm geho byly, neb oboge ustawičným a mjrným wzdeláwánjm lépe roste, než rychlým a prudkým wynasnaženjm ; když ale biblické a historické poklady nashromážděny, tuř lehkó bude w dogmatické nebo morálnj saustawě ge přehlédnauti. — Užjwánj hohoslowného uměnj k potřebám lidu žádá wjce obratnosti, a protož častěgšjho a delšjho cwičenj.

Z toho se poznati dá, že za těch několik let, kteráž bohoslownjmu cwičenj we školách odhodlána gsau, ne auplná wědomost, nýbrž raděgi předběžná známost, která k dálšjmu cwičenj cestu klestj, se zeyskati dáwá, — wšak co prospěgj ona počátečnj naučenj, kde pro nedůstatek knih bohoslowných pro školu — chybnými a drahými spisy učencowé sobě pomáhgj od roku k roku tak, že po skončeném skaumánj spisy téhož roku prodáwagj, aby giné kaupiti mohli — a prodánjm spisú upamatovánj také na to, čemu se gen poběžně naučili, pozbywagj. Zde platjnaopak : *Dediscit*

**

animus sero, quod didicit diu. Kýchby týmto časopi-
sem ten nedůstatek poněkud aspoň odstraněn byl!

Wšak neprospěgj, kde nenj dychtiwosti po-
uměnj, kde nenj horliwosti o maudrost, kde nenj
prawého powolánj k bohoslowj. Předmět u-
měnj bohoslowného gest Bůh, gest zgewenj Boha
k lidem a wedenj lidu k Bohu; giž tato powaha
bohoslowného uměnj žádá, aby ten, kdo tak swa-
té uměnj zwolj, citem a smyslem genu oddaným
obdařen byl.

Blaze tomu, komu tento smysl a cit wěcj Bo-
ha se teykagjcyjch udělen gest — ten blahoslawj
swého žiwota podjl, tomuž gest uměnj bohomluw-
né gistým pramenem blaženosti čisté; ten slyšj
w pjsmě swatém hlas Božj; ten widj w historii
cjrkewnj ruku Božj, která pokolenj lidské — ačko-
liw blauidiwé a nepowolné — k poslednjmu cjlj
wede; ten spatřuge w dogmatice neskončenau
welebnost lásky a smilowánj Božjho; ten ob-
diwuge se w učenj mrawném prikázanjm Božské
swatosti, kterými Bůh člowěka k sobě táhne, ten
weleb j w pastýřském uměnj ony prostředky, kte-
ré k zachowánj a rozšjřenj náboženstw j slaužj.

§. 12. Nápomocná uměnj bohomluwcowi
gsau: uměnj mudrcká, uměnj wšeobecné
historie, a učených gazyků.

Rozum lidský, který bez wyššjho wzbuzenj,
nebo poučenj buď dřjmá, buď mdle a chybně pů-
sobj, spogen gsa se zgeweným náboženstwjm, a
skrže ně wzbuzen a poučen, mnohonásobný pro-
spěch k dokonalejšjmu poznánj geho poskytuge:

z té samé příčiny gsau ony vědy a umění, které buď pauhým rozumem nalezené, gako, mudrctwj, buď pomocj geho zkušenosti nashromážděné, gako historie, bohómłownosti welmi prospěšné, ba neywjce potřebné.

Mudrctwj uwodj swětlost, pořádek, důslednost (*consequentia*) we weškeré umění lidské, a aby se myšlenj prawidelně stalo, dáwá zákony. —

Gakož historie přirozených věcj z gedné strany nesčjslný počet rozličných bytnostj, a gich rozličné aučinky nám okazuge, gako historie lidstwa (čłowěctwa) a lidských přjhů, z druhé strany rozličné působenj a přjhody rozumných tworů nám wygewuge: tak učj mudrctwj wšecko to dle wyššjch prawidel pozorowati, dle přjčinnosti (zákona causalnjo) w gednotu spogowati, a dle téhož zákona poslednj všeho přjčinu w neskončené a neyprwnějšj bytnosti — w samém Bohu — wyhledáwati: tjm upokogj se prwnj mocnost lidské mysli, totižto mocnost skaumagjcj; druhá, totižto mocnost činná, wynášj z sebe zákony, dle kterých činy swobodných bytnostj se řjdi magj.

Wšecko to, co historie, co mudrctwj poskytuje, všem částkám bohosłowným neyweyš užitečné, ba neyweyš potřebné gest; wšecky nabýwagj mudrctwj m swětlosti, pořádku, důslednosti; každá pak gednotliwá částka bohosłownj obdržuge zwláštj prospěch od umění mudrckých. —

Biblieké umění bere z mudrctwj a historie

gak přirozené tak všeobecné přispěwky, djlem k wyswětlenj, djlem k posauzenj wěcj biblických slaužjcj.

Historie cjrkewnj použjwá — mimo střjdmé a náležité posauzenj cjrkewnjch přjběhů — také podpory, kterau historie swětská poskytuje historii cjrkewnj; neboť obogj historie we spolek spogená, gedna druhau zakládá, gedna druhau wyswětluge.

Dogmatika bere z mudrctwj spořádánj, přehled weškerosti tworů, bere důkazy pauhorozumné pro gestost a dokonalosti Božské, důkazy pro Božskau prozřetedlnost, důkazy pro potřebnost zgewenj.

Morálka bere z mudrctwj negenom známost člowěka, nýbrž i zákony mrawnosti pauhorozumné.

Práwa cjrkewnj berau z mudrctwj práwo přirozené.

Pastorálka, we všech swých oddjlech, kde způsob konánj cjrkewnjmi nebo ginými zákony určen nenj, následuge mudrctwj m nalezených zákonů, dle kterých se poznánj smeyšlenj, cjtěnj, a chtěnj lidské řj dj.

Wšecko to pogednává ne w mateřčině, nýbrž gazykem latinským a ginými; protož známost těch gazyků prospěšná. —

Z toho se widj, že cesta k bohoslownj dokonalosti dlauhá gest — že bohoslowec wšecek a weskrz zdělán býti musj; z toho se widj, že

onen veřejně předepsaný způsob, dle kterého mládež k bohoslowj se připravowati má, na většjm djle dobrý gest, a že genom na tom záležj, aby maudrý aumysl zákona splněn byl. — Nebylliby i k tomu cjlí národnj český časopis prospěšný?

W Českých Buděgowicjch na den S. Jana Ev. 1827.

Jan Nep. Boh. Körner,

Doktor pjsem S. na vysokých školách Pražských, rektor biskupského alumnátu w Buděgowicjch a professor biblického studium N. Z. na témž ustawu.

2. O nerozlučitedlnosti swazku manželského.

Cjrkewnj sněm Tridentský rozsuzuge o neroz-
wjžitedlnosti manželstwa w sessj 24. *de sacr. matr.*
následowně:

Canone 5to: Si quis dixerit, propter haeresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a conjuge dissolvi posse matrimonii vinculum, anathema sit (z cjrkwě wylaučen bud).

Can. 7mo: Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit et docet, juxta evangelicam et apostolicam doctrinam propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum non posse dissolvi, et utrumque, vel etiam inno-

centem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjuge vivente aliud matrimonium contrahere, moecharique eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, et eam, quae dimisso adultero alii nupserit, anathema sit.

Onen Canon pátý má owšem základ swúg dobrý w Pjsmě, kdežto nic o heresj neb kacjřstw, nic o obtjžném pospolitém přebýwánj, a zámysl-ném manžela druhého opuštěnj gakožto přjčině rozdwogenj sňatku manželského nečteme; ne tak ale tento, čili Canon sedmý, gežto u sw. Mat. V, 32. a XIX, 9. zegména stogj: „Kdožkoli propu-
stilby manželku kromě přjčiny smilstwa,“ aneb „leč pro smilstw, a ginau pogme, cizoložj;“ — a krom toho prý negeden ze sw. otců, cjrkewnjch spisowatelů a synodů cizoložstw za walnau roz-
wedenj manželstwa přjčinu wyhlašugj, tak sice, že oběma rozwedeným manželům k ginému zase manželstw přikročiti wolno. I kterakž tedy toto rozhodnutj cjrkewnjho všeobecného sněmu ospra-
wedlnjme? — Tušjmeť, že dobře zagisté! Roze-
beřme a powožme bedliwě a pozorně, nepak zběžně a gen powrchně podotknuté čtenju sw. Matauše, s oným u sw. Mar. X, 11. 12., Luk. XVI, 18., pak 1. Kor. VII, 10. 11. a Řjm. VII, 2. 3. ge srow-
nawagjce; dále potom wyslyšme w ýpowědi kře-
šćanské starowěkosti, abychom zwěděli a se pře-
swědčili, koliko a kterj sw. otcowé, cjrkewnj spi-

sowatelé a sněmowé po nás stogj, aneb gsau odporného mjněnj. Nuže :

I. Čemuž učj o nerozlučitedlnosti manželstwa Kristus a sw. Apoštolé?

Dle půwodnjho swého zřjzenj gest manželstwj nerozwjžitedlné ; a ačkoli nowěgšjm libomudrcům, Kantowi *), a wyšedšjmu z rozumenké geho školy znamenitému Fichtowi **) a giným usrozuměnj swého neodpjráme, tjm wjce an to giž učenj sw. Tomáše Aqwinského (in Suppl. qu. 47. art. 1.), stanowugjcjm, že manželswj giž ze swého přirozenj, aspoň w pořádku, nerozpogitedlné gest, odwoláwáme se zde nicméně toliko na positiwnj zákon Božj.

„I budauť dwa w těle gednom.“ 1. Mogž. 2, 24. „A tak giž negsau dwa, ale gedno tělo,“ gelikož gest w swých audech nerozlučitedlné. „Což tedy Bůh spogil, člowěk nerozlučug.“ Mat. 19, 6. Mar. 10, 8. 9.

Půwodnj ustanowenj manželstwa gest tedy nerozwjžitedlné, na čas celého žiwota trwagjcj. Žel ale, w přjštjm čase rozmohl se i také w národu židowském, který se sice zákonem Božjm řjdl, welmi brzy ten obyčeg, že se s manželkami swými rozwáděli a ge propauštěli; obyčeg,

---

*) *Metaphysik der Sitten* 1. djl, aneb die metaphysischen Anfangsgründe der Rechtslehre §. 24 — 37. **) *Grundlage des Naturrechtes nach Principien der Wissenschaftslehre* 2. djl. a das System der Sittenlehre §. 27.

kterémuž se dšlem od Egyptčanů, mezi kterýmiž žili, naučili, dšlem geg z tehdegšjho mrawu, dšle kteréhož muži swé ženy kupowali a za swé wlastenstwj pokládali, přigali. Také geg Mogžjš mezi nimi giž pamugjcj nalezl; aniž to pak při swém zákona wydánj přjhodno lýti saudil, geg docela zrušiti a wyzdwihnauti, znage twrdošignost a přewrácenost lidu swého, a obáwage se wětšjch tudy pogjtj mohaucjch neřádů. I poshowělj gest tedy newázané hrubosti gakožto politický zákonodárce *) , spokogiw se toliko to časté rozlučowánj tjm poněkud zastawiti, že rozkázal, aby se nedálo, leč listem zapuzenj (Sepher cheritut **), totiž spisem čili wýpowědj w spis uwedenau, a to proto, poněwadž těch, kterj psáti uměli, welmi pořjdku bylo, a kněze neb lewjty nebylo wždy po ruce, ani hned k službám, a tak i času prwnjmu rozhorlenj, i mjsta k rozmyšlenj se, i také k radě kněžské a rozmluwenj toho zůstalo ***). Než toto wděčné powolenj a dopřánj roztahowal wětšj djl židowských práwnjků, zwláště pak Hilleliáni, čili učenci ze školy Hillelowy tak welice, že i pro kteraukoli dosti malau a nedůležitau přjhodnost úplné rozwedenj manželstwa dowolowali. Přesolené aneb připálené gjdlo da-

---

*) Divortium a Moyse permissum privato ejus consilio, non Dei jussu, píše Origines tom. 14. in Math., sw. Jeronym in Math. c. 19, sw. Ambrož lib. 8. in Luc. num. 7. a n. 8. **) 5. Mogž. 24, 1 — 4. ***) sw. August. lib. 18. contra Faustum cap. 26.

lo dostatečné právo k zapuzenj domácj panj. Pakli manžel sličněgšj osobu nalezl nad swau dosa-
wádnj manželku, mohltě tuto propustiti, a onu
pogmauti.

Nebudeť od mjsta, takowého zapuzogcjho ži-
dowského lřstku (ספר כריתות) formuli zde
položiti, gakowěz ale wšak welmi rozličné byly.

„W třetj den téhodne, 29. řjna, roku 5018
od stwořenj swěta, gakož zde w městě Parrhisia
u řek Senia a Bibera, čjtáme, umjnil gsem so-
bě dobrowolně gá N. N. přjgmjm N., syn kněze N.,
obytný nynj w městě Parrhisia u řek Senia a Bibe-
ra, propustiti, swobodnau učiniti a zapuditi tebe,
swau manželku N., přjgmjm N., dceru kněze N.,
gežtos potud mau manželkau byla; a nynj gsem
tebe propustil, zapudil, a tebe sobě samé zpět dal,
abys sobě wolná a wládkynj sama nad sebau by-
la, a odegjti mohla, i dáti se domú odwesti od ko-
hokoli, kdo se tobě lřbj, a žádný tobě w tom nepře-
kážel ani nynj, ani na wěky. A eyhle! ty se wdáti
múžeš za muže tobě libého, a toto buďž lřstek twé-
ho zapuzenj, a spis twého rozwedenj, a upsánj twé
swobody, dle zákona Mogžjšowa a Israelowa *).“

Takhle to s swazkem manželským stálo za
Mogžjše a po něm až do časů Kristowých, kterýž-
to na swět přišed, manželstwj do předešlého po-
řádku, w kterém od stwořitele ustanoweno bylo,

---

*) z Osiándra: obyčegný při tom obřad wypisuge se w 3. djl.
Mischnae lib. 5. גיטין (Gitin).

zpět uwedl, wygádriw, že to wúle a úmysl stwo-
řitele lidj byl a gest, aby toliko dwa, muž a že-
na w manželstwu spogeni byli, a swazkem ne-
rozdwogitedlným spogeni zůstali, řka: „Když Bůh
s počátku člowěka učinil, muže a ženu učinil,“ t.
gednu toliko ženu muži dal, — „a řekl: Opustj
člowěk otce a matku, a přjdržj se manželky swé,
a budau dwa w gednom těle (neb gedno tělo); a tak
giž negsau dwa, ale gedno tělo,“ gako gedna o-
soba, t. g. tak těsným a nerozlučitedlným swaz-
kem spogeni gsau, gako autowé gednoho těla.
A protož dokládá: „Což Bůh spogil, člowěk ne-
rozlučug.“ Mat. 19, 6. A gsa o též wěci dále
tázán od učedlnjků, děl jim wyslowně:

Mar. X, 11. 12.

„Kdožbykoli propustil manželku swau, a gi-
nau pogal, cizoložj proti nj. A gestližeby žena pro-
pustila muže swého, a za giného se wdala, cizo-
ložj.“ Taktěž a neginak mlurwj on u

Luk. XVI, 18.

„Každý kdož propustj manželku swau, a gi-
nau pogjmá, cizoložj; a kdož propuštěnau od
muže pogjmá, cizoložj.“

Na toto pak přikázanj Páně se odwoláwage,
zawrhuge a zapowjdlá apoštol Pawel bez wýmjn-
ky všeliké nowé ssnaubenj za žiwobyty manžel-
lů, byšby i někdy od sebe odlaučeni byli; těch
pak rozwedených manželů napomjná, aby se zase
smjřili a spogili, ginak ale bez manželstwj osta-
li. Tato pak gsau slowa geho:

1. Kor. VII, 10. 11.

„Těm pak, kteříž gsau w manželstw, přikazugi ne gá, ale Pán,“ tak že to přikázanj nenj vlastně moge, ale hned Páně, ne něgak teprw o-demne wynešené, ale od samého Pána Ježíše wy-dané, — „až žena od muže neodcházj; pakliby odešla, ať se zase s mužem smjřj. A muž neo-pauštěg ženy.“ A

k Řjm. VII, 2. 3.

„Žena, kteráž za mužem (ὄπισθορος, subvira), dokudž gest muž gegj žiw, přiwázána gest záko-nu (t. manželskému, neb muži zákonem); pakli-by umřel muž gegj, rozwázána gest od zákona (práwa) muže. A protož dokudž gest žiw muž gegj, slauti bude cizoložnice, budeli s giným mu-žem (manželsky obcowati); pakli umře muž gegj, giž gest wyswobozena od zákona muže (zá-kona manželstwa), tak že giž nebude cizoložnice, budeli s giným mužem.“

Tato mjsta Pjsma mluwj zřetedlně o aupl-né nerozdwogitedlnosti platného manželstwa, tak že žádného dalsjho wyswětlenj nepotřebuj.

Prawda sice, Ježíš dj u sw. Mat. V, 32. a XIX, 9. „Kdožbykoli propustil manželku swau, kromě přjčiny smilstwa, uwodj gi w cizolož-stwj *); a kdož propuštěnau pogme, cizoložj.“

*) Přeloženo to z textu syrochaldeyského. Stáloli tam כנחא tedy se přeložiti mohlo μοιχευει, moechatur, on sám cizo-ložj; stáloli ale — a kdož pak to lépegi wěděti mohl, ga-ko sw. Jeronym? — אנהא za כנחא, dobře se pře-kládá: ποιει αυτην μοιχασθαι, facit eam moechari, činj, gest přjčinau, když se opět prowdagjc cizoložj; aneb uwo-

A: „Kdožkoli propustj manželku swau leč pro smilstwj, a ginau pogme, cizoložj; a kdož propuštěnau pogme, cizoložj.“ Pro ten přjlawek: „kromě přjčiny smilstwa,“ a „leč pro smilstwj“ uzawjragj mnozj, wesměs pak protestanti *), že pro cizoložstwo může manželstwo rozdwogeno, následowně i swazek manželský rozpogen býti, a tudy že rozdělenj manželé knowým giž wdawkám přikročiti mohau. — Za to mjtj a gistiti, žeby slowa u Mat. 5, 32. *excepta fornicationis causa*, podstrčena byla, wěc zaufalá bylaby, ačkoli sice týž přjlawek u Mat. 19, 9. w mnoha rukopisech a u Teofilakta chybuge a nenacházj se. Dobře bychom ale wšak protestantům odepřeli, kdyby zprnewěřilého gegich postaupence, protikřesťanského Doktora Paulusa wýklad dāwodný byl, kterýžto prawj: že πορνεία nikdy cizoložstw, něbrž smilstwj mezi swobodnými, neboli nedowolené tělesné žádosti upokogenj před manželstwjm znamená, a on dáwa tudy slowům Páně ten smysl, že ten toliko manželstwo rušj a cizoložstwa wina se činj, kdož děwu, kterau sobě zasnaubiw pannau nalezl, nicméně z gakékoli přičiny od sebe propauštj &c. Ale těžko bude w gazyčch zběhlému

---

dj gi w nebezpečenstw cizoložstwa. *) Kteřj wšak mimo cizoložstwo giné geště důležitými se zdagjčj přjčiny wymyslili, pro kteréž manželstwo rozpogeno býti může, až i posléz tak daleko šli, že swolenj obogj strany za dostatečné uznali, aby oba manželé se rozwedše w giné manželstwo wstaupili.

Doktorowi dokázati, že *παρρηια* vždy gen smilstwj mezi swobodnými, a ne pak smilstwj wúbec před a mezi manželstwjm wyznamenává. Ginak nalézáme u př. 1. Kor. 6, 18, k. 10, 8. Koloss. 3, 5. a g.

Aniž pak oněm z exegetůw našich přiwoľiti můžeme, kteří *το παρρητος* a *το ελ μη*, *praeterquam*, *nisi*, kromě, leč z a spogku přirownáwagjcy berauce, mjsto *excepta fornicationis causa* kladau *etiam in casu excepto fornicationis*, gako by Kristus řjci chtěl, že kdožkoliby pro kteraukoli přjčinu, budiž i tak weliká gako gest zákonem wymjnéne cizoložstwj, manželku swau propustil, a ginau pogal, cizoložj. Neb totě řeči patrně násilj činiti, an spogka *παρρητος* a *ελ μη* vždycky wymiňuge, a nikdy propowědj nepřirovnává. Mimo to wisj celý ten wýklad na domněnce (hypotesj) doljčenu býti nemohaucj, totiž že rozlaučenj swazku manželského w zákoně Mogžjšowě gediné za přjčinau cizoložstwa dowoleno bylo, a že slowce (5. Mogž. 22, 2.) **עדות רבר** toliko *aliqua foeditas*, něgaká mrzkost sluge, kdežto vlastně gen něgakau chybu, wadu, eine Blösse, wyznamenává, a wýznam ten hned giž následugjcy 3tj werš stwrzuge, kdež znj: „kdyby také druhý muž měl gi w nenáwisti, a dal by gj ljestek zapuzenj“ a t. d. Z čehož na gewě, že Židě také pro giné menšj přjčiny manželce ljestek rozlaučenj (sepher cheritut) dáti mohli. Ačkoli ostatně sám Kalmet toho mjněnj býti se

zdá, že pod slowcem „Ervath dabar“ dokázaný cizoložný neb ginák smilný skutek se wyrozumjwá, odesjlage tudy na řecké přeloženj, a na Tertuliana *cont. Marc. lib. 4.*, genžto zde: hanebný skutek, *turpis actus, impudicum negotium*, užjwagj. — Nuž tedy, kterak sobě obogj to mjsto (Mat. 5, 32. a 19, 9.) wyložjme?

U Židů panowal dwognásobný zlý obyčeg, ženy pro kteraukoli dosti chatrnau přjčinu propauštěti, a po propuštěnj w giné opět manželstwj vstupowati; a na obogj dorážege Ježjš učj a odpowjdá Fariséům, geho se tjžjcm: „slušjli manželku propustiti z kterékoli přjčiny?“ že totiž propuštěnj nebo rozwedenj manželů od sebe na wždycky toliko pro cizoložstwj, nowé ale manželstwo nikdy dowoleno nenj. Což hned giž také z polohy řeči plyne. „Kdožkoli propustilby manželku swau kromě přjčiny smilstwa“; aneb: „Kdožkoli propustilby manželku swau leč pro smilstwj,“ znj tamto; pak následuge ta čistá průpowěd: „a ginau pogme,“ nikoli ale: „a — krom neb lečby smilstwem winna byla — ginau pogme, cizoložj.“ Prúpowěd: „kromě přjčiny smilstwa,“ ukazuge tedy toliko wýmjнку, kdy manželka propuštěna býti může, a nenj nic giného, nežli pauhý přjdawek, který následugjcej průpowěd: „a ginau pogme“ nezměňuge a newymiňuge, nýbrž gj celau gegj sjlu zanechává, tak že celé to mjsto bez přjdawku znj: „Kdožkoli propustilby manželku swau, a ginau pogme, cizoložj;“ což tjm zřegměgšj, po-

něwadž se i hned beze wšj wýmjnky dokládá: „a kdo propuštěnau pogme, cizoložj.“ A tak se tedy i ten, kdož propuštěnau pogjmá, bez wýmjnky, budiž ona z gakékoli přjčiny propuštěna, za cizoložnjka wyhlašuge; následowně musjť i onen, kdož mjsto swé propuštěné manželky ginau pogal, nechť gi giž z kterékoli propustil přjčiny, cizoložnjkem býti.

Abychom wšak wýklad tento, který nicméně než nowý gest, a tjm méně náš vlastnj, anobřz hned giž sw. otcůw, kteréž Cornelius a Lapidus we swém komentáři (*in Math.* 5, 32. a 19, 9-) uwodj, ode wšj pochybnosti ochránili, na Ewangelistu Marka znowu odkazugeme, gelikož uwodiw w krátkosti odpověď danau od Krista Fariséům na otázku: „Slušjli muži ženu propustiti?“ dále pokračuge: „A w domě opět učedlnjci geho otázali se ho o též věci. I djgim: Kdožbykoli propustil manželku swau, a ginau pogal, cizoložj proti nj. A gestližeby propustila muže swého, a za giného se wdala, cizoložj.“ *) I newidjmeli tedy, kterak Kristus gakožto ustanowitel křesťanského zákona mluwj, a bezwýmjnečně každé nowé manželstwj zapowjďá, třebas také z důležitých přičin rozwedenj manželů od stolu a lože státi se mělo? Newidjmeli, kterak on zde přjdawek: „kromě přjčiny smilstwa“, neb „leč pro smilstwj“ wy-

*) 10, 11. 12.

necháwá, tak gakž to také u Lukáše, *) a w listu ku Korintům, **) a k Řjmanům ***) nečteme; do-
 bře pak ty bezwýmječné wýpowědi: „Což Bůh
 spogil, člověk nerozlučug — pakliby žena odešla
 od muže, ať zůstane newdaná — toliko po manželu
 owdowělá může se bez winy cizoložstwj zase pro-
 wdati.“ Newidjmelj giž také, proč učedlnjci řjjet
 mohli: „Gestliže gest takowý způsob člověka
 (*acta, causa, negotium, conditio*) s manželkau,
 t. g. gestliže muž na ženu tak pevně uwázán, že
 gj ani pro cizoložstwj zbawen býti nemůže — „ne-
 nj dobře ženiti se!“ poněwadž snadno, s hadicj se
 zasnaubiti, a kteréž se pak za žiwobyťj nigakž
 wjce zprostiti nelze; — a proč Kristus doložil, že
 skrze to sice ne všickni w stawu panickém žrwi
 budau, nicméně že mnozj swobodnj buď zůstati
 musegj, buď samowolně zůstanau, a zawjrá: „Kdo
 může pochopiti, pochop!“ ****) Takto vyhlašuge
 tedy Syn Božj netoliko manželstwj za nerozwj-
 žitedlné, ale spolu i učedlnjkům znáti dáwá, že
 panictwj owšem Bohu milé gest, pokudž pro geho
 oslawenj a horliwěgšjho duchownjho blaha bliž-
 njho wyhledáwánj se umjnj a neporušené zacho-
 wá.

Čemuž pak Kristus z ohledu nerozdwogi-
 tedlnosti swazku manželského učil, gesti také učenj
 katolické cjrkwě, tak sice, že na sněmu Trident-

---

*) 16, 18. **) 1. list. 7, 10, 11. ***) 7, 2, 3. ****) Mat.
 19, 10 — 12.

o nerozlučitedlností swazku manželsk. 51
 ském tu výpověď wynesla: *Si quis dixerit, eccle-
 siam errare, cum docuit et docet, juxta evan-
 gelicam et apostolicam doctrinam propter a-
 dulterium alterius conjugum matrimonii vin-
 culum non posse dissolvi; et utrumque, vel
 etiam innocentem, qui causam adulterio non
 dedit, non posse altero conjugate vivente aliud
 matrimonium contrahere, moecharique eum,
 qui dimissa adultera aliam duxerit, et eam
 quae dimisso adultero alii nupserit, anathema
 sit.* — Nynj giž wyslyšme výpovědi cjrkewnj
 starobylosti věci té se týkagcj. Tedy:

II. Čemuž učj sw. otcowé, cjrkewnj spiso-
 watelé a sněmowé o nerozpogitedlnosti
 manželstwa?

I témuž, čemuž učil Kristus, nowého zákona
 ustanowitel, a učil sw. geho apoštol Pawel, tak
 sice, že ono učenj o nerozdwoğitedlnosti swazku
 manželského w cjrkwí katolické wždy bylo zacho-
 wáno. Tito pak dobrowážnj swědkowé a zacho-
 watelé našeho učenj, totiž sw. otcowé, cjrkewnj
 spisowatelé a sněmowé giž gmenowáni, a pěkná
 gegich swědectwj zde slovo od slova uwedena
 buďte! *)

α) Hermas, přijgnjm P a s t ý ř, řecký spisowatel z prwnjho
 neb druhého stoletj wygadřuge se (lib. II. mandato 4.)
 následowně: „Si scierit vir uxorem suam deliquisse,

*) Srow. Linecký theolog. měs. spis. 6. ročnj běh. swaz. 1.
 pražsk. wydánj str. 67. a t. d.

et non egerit poenitentiam mulier, et permanet in fornicatione sua, et convivit cum illa, reus erit peccati eius, et particeps mœchationis ejus &c. — Quodsi dimiserit mulierem et aliam duxerit, et ipse mœchatur.“

- β) Kljment Alexandrinský z třetího stoletj, píše (lib. II. strom. cap. ultimo): „Quod autem consulit scriptura, uxorem ducere, et nec a conjugio unquam permittit discedere, legem constituit: non dimittes uxorem præterquam propter fornicationem, adulterium vero existimat conjungi matrimonio, vivo altero ex separatis.“
- γ) Tertulian přirovnáwage (lib. de monog. num. 9.) čístotu mrawůw křesťanů s pohanskau nemrawnostj, dj: „Sed illi (totiž pohané) non repudiantes adulteria commiscunt, nobis et si repudiemus, ne nubere quidem licebit.“ A tamž n. 11. cap. 7.: „Solutus ille separabit, qui et conjunxit; separabit non per durtiam repudii, quam exprobrat et compescit, sed per debitum mortis.“*)
- δ) Origenes též z třetího stoletj kárá a obwiňuje z newědomosti wěcj cirkewnjch ony biskupy, kteřj po rozwedenj k nowým wdawkám kráčetj powolowali (tract. 7. in Math.): „Jam vero contra scripturam mulieri vivente viro nubere quidam ecclesie rectores permiserunt, agentes contra id, quod scriptum est, in quo sic habetur: mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit, et contra illud: igitur vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.“
- ε) Sněm duchownj Elvirský (conc. Eliberitanum) w Španieljch od rok. 305. nařzuce can. 9.: „Fidelis foemi-

---

*) A což z něho (lib. 4. contra Marc. n. 34.) uwáděj odporného mjučnj obhácowé, welmi neswětélé gest, než aby geho zde položená swědectwj wywratiti mohlo; přes to dokázal proti učenému Lanuciowi neméně učený Klüpfel, že nám Tertulian i zde přjznív gest. Viz: Mens Tertuliani de indissolubilitate matrimonii infidelium, altero converso 1776.

na, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, et alterum ducit, prohibeatur ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam is, quem reliquit, de sæculo exierit, nisi necessitas infirmitatis (communionem) dare compulerit.“

ζ) In canone 47. Apostolorum čteme : „Si quis laicus, cum suam a se uxorem abjicit, alteram duxerit, aut ab alio dimissam, a communionem segregatur.“

η) Sw. Basilig (genž roku 378. unřel) dj reg. 73. n. 2. : „Non licet viro uxore dimissa, aliam ducere, neque item uxori vicissim, quæ dimissa sit, viro alii nubere.“
A w knize de virginit. : „Non audis, quoniam qui dimissam duxerit, mœchatur? Etsi enim pro culpa dimissa est, vivit tamen vir ejus : *εκ ακαιεις δε ου και ο απολελυμενην γαμων μοιχεται ; ει γαρ και απολελυται , φησι δε αυτιαν, αλλα ζη αυτης ο ανηρ.*

δ) Sw. Nazianzén († r. 389) prawj Orat. 31. : „Lex (mo-
saica) quidem ob omnes causas dat libellum repudii, Christus autem non ob omnes, sed ab adultera tantum uxore permittit separari,“ oddělenj tu mjn] od pospolitěho přebýwánj, gakž se o tom Carm. II. dosti swět-
le wygadřuge, dle přeloženj Billiowa od r. 1609 :

Femina non parva mercatur dote maritum,

Quodque etiam gravius, vitiosum sæpe et inertem :

Rursus emenda viro conjunx, nec moribus illa

Prædita sæpe bonis, quæsitæ attractaque pestis,

Pestis, quam nulla liceat ratione fugare.

ι) Sw. Ambrož biskup mediolánský († 397) domlauwá mužowi, který manželku swau propustiwi, s ginau se zasnaubiti hodlal (lib. 8. in Luc. n. 8.) : „Potexisne, oro, velle, liberos tuos vivente te esse sub noverca ? pone, si repudiata non nubat, an hoc viro tibi poterit displicere, cui adultero fidem servat ? pone, si nubat, necessitatis illius tuum crimen est, et conjugium, quod

putas, adulterium est. Nápodobně mluwj on lib. I. de Abrah. c. 7. „Non licet tibi vivente uxore aliam ducere; nam et aliam quærere, cum habeas tuam, crimen est adulterii*“.

κ) Sw. Chrysostom († u vyhnanstwj r. 407) píše homil. 17. in Math. : *και εκβληθεισα μενει τω εκβαλλοντος υσα γυνη*, totiž že propuštěna od muže žena se wjce prowdati nesinj, alebrž wždy manželkau toho zůstane, kdož gi propustil, a dokládá: že ta sama nemožnost nowých wdawek gi gako nutj, manželji swému lásku a wěrnost prokazowati. A homil. 63. in Math. dj dokonce: „Præter naturam — et contra legem esse repudium; præter naturam quidem, quia una caro efficitur; contra legem autem, quia cum Deus conjunxerit, et jusserit non separari, ipsi contra præcepta Dei facere ausi sint.“ Když pak týž sw. otec hom. 19. in cap. 7. prioris ad Corinth. slow: „per fornicationem nuptias esse solutas,“ užjwá, nic giného nimi, nežli dožiwotnj oddělenj od stolu a lože wyrozumjwá; nebož wykládage slowa Pawlowa: „Mulier alligata est legi,“ prawjti: „Quando ergo licebit illi secundas nuptias contrahere? Quando? Tunc, ubi a catena libera fuerit, quando vir morietur soluti.“

λ) Sněm Milewitský, (neb Milenský, conc. Milevitanum) 2hý w Africe, držený roku 416 od 60ti biskupů, a mezi kterýmiž byl sw. Augustin, ustanowuge Can. 17. „Placuit, ut secundum evangelicam et apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito alteri conjungantur, sed ita mancant, aut sibi re-

*) Kommentar neb wýklady in epistolas Paulinas, kteréž gměno sw. Ambrože nesau, nepocházegj, gakež kritikowé dokázali, od něho, gsauce od Pelagia (hæretika) aneb od Hilaria diakona, přjdrželce sekty Luciferianowy podstrčeny. Srowney také Graciana can. 17. caus. 32. qu. 7. s can. 4., caus. 32. qu. 4., a rozeznáš prawdu od neprawdy.

concilientur. Quodsi contempserint, ad poenitentiam redigantur.“

μ) Ten samý Canon čte se slowo od slowa na sněmu Kartaginenském, r. 407. k obráněnj wěcj cjrkewnjch proti donatistům a pohanům slaweném.

ν) Papež Innocenc I. († r. 417) píše in epist. ad Exuperium cap. 4., že pro cizoložstwj gediné rozwedenj od stolu a lože státi se může, a to bez rozdĵlu, cizoložila-li manželka, čili muž. A na téhož cap. 6. „De his requisivit dilectio tua, qui interveniente repudio alio se matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros esse manifestum est. Qui ergo, vel quæ viro vel uxore vivente, quamvis dissociatum videatur conjugium, ad aliam copulam festinarunt, nec possunt adulteri non videri, secundum illud, quod legimus in evangelio: „qui dimiserit uxorem suam, et aliam duxerit, mœchatur; similiter et qui dimissam duxerit, mœchatur;“ ideo tales a communione fidelium volumus abstinendos.

ξ) Sw. Jeronym rozprávj na mnohých mjstech u př. epist. 30. ad Oceanum, (kdež o cizoložné Fabiole mluwj) a in Comment. cap. 19. Math. o nerozlučitedlnosti swazku manželského. Paměti pak hodna gsau geho slowa epist. ad Amend. presb. (u Graciana can. 7. Caus. 32. qu. 7.): „Quamdiu vivit vir, licet adulter sit, licet sodomita, licet flagitiis omnibus coopertus, et ab uxore propter hæc scelera derelictus, maritus ejus reputatur, cui alterum virum accipere non licet.“

ο) Totěž gest také učenj sw. Augustína († r. 430), u př. lib. I. de serm. Dom. in monte cap. 26. de bono conjugali, c. 7. lib. I. de nuptiis et concup. c. 10. a g., zwláště pak w dwogich knihách, kteréž napsal de adulterinis conjugiiis. A sice:

Wyložiw čtěnj u sw. Mat. XIX, 9. o pauhém propuštěnj cizoložné manželky, odpowjdá na otázku: zda-

liž ten cizoložj, kdo propuštěnau ženu pogme, lib. 1. cap. 11. num. 12. „Nonne secundum Marcum respondebitur nobis : Quid quæris, utrum ille sit mœchus, et ille non sit ? Quicumque dimiserit uxorem suam, et aliam duxerit, adulterium committit. Nonne etiam secundum Lucam dicetur nobis : Quid ambigitis, utrum ille, qui propter causam fornicationis uxorem dimiserit, et aliam duxerit, non mœchetur ? Omnis, qui dimittit uxorem suam, et ducit aliam, mœchatur.“ A wyswětliw hned na to, num. 13., co cizoložiti slowe, totižto : alienæ misceri uxori, dokládá : „Porro si aliena est, hoc est ejus, a quo dimissa est ; etiamsi propter fornicationis causam dimissa est, nondum dimittentis uxor esse cessavit.“ — Dále pak, totiž lib. 2. cap. 3. dowodj z listu k Řjm. VII, 3. a 1. Kor. VII, 39. takto : „Si alligata est, quamdiu vir ejus vivit, nullo modo, nisi viro mortuo soluta dicenda est ab hoc viro.“ A tamž cap. 4. „Licite quidem dimittitur conjux ob causam fornicationis, sed manet vinculum prioris, propter quod fit reus adulterii, qui dimissam duxerit etiam ob causam fornicationis.“

- π) Sněm duchownj Angrský (conc. Andegavense) we Francauzku od r. 453. wywrhuge ony z cirkwe, kdož propuštěné od mužů manželky, za gegich žiwobytyj pogjmagj s nimi se zasnubugje, Can. 7. „Ili quoque, qui alienis uxoribus, superstitibus ipsorum maritis, nomine conjugii utuntur, a communionem habeantur extranei.“
- ρ) Pod gménem papeže Řehoře welikého uwodj Gracian Caus. 32. qu. 7. Canon 22hý, který se sice w spisech geho nenacházj ; byby ale z podobného Canonu sněmu Akwilegského od r. 791. wzat byl, platnosti swé netratj, a sw. Řehoří práwem přiwlastněn býti může, gelikož se swědkem našeho učenj dokazuje Epist. 32. na apoštola Anřlicka sw. Augustina. Ten Canon pak znj :

„His vero, qui uxores suas in adulterio deprehendunt, non licebit, nec eum nec eam, aliam uxorem atcipere, vel alium virum, quamdiu ambo vivunt; si autem adultera mortua fuerit, vir ejus, si vult, nubat, tantum in Domino; adultera vero nunquam, etiamsi mortuus fuerit vir ejus.“

- g) Synod Nantský (syn. Nannetensis) asi od rok. 656. ustanowuge can. 12. „Si cujus uxor adulterium perpetravit, et hoc a viro deprehensum fuerit, et publicatum, dimittat uxorem, si voluerit - - - vir vero ejus illa vivente nullatenus aliam accipiat.“
- h) Synod Herfordský (in loco Herudfort, w anglické zemi r. 673. pod arcibiskapem Theodorem slawený) prohláŕuge can. 10. „Nullus conjugem propriam nisi, ut evangelium docet, fornicationis causa relinquat; quodsi quisquam propriam expulerit conjugem, legitimo sibi matrimonio conjunctam, si christianus esse recte voluerit, nulli alteri copuletur, sed ita permaneat, aut propriae reconcilietur uxori.“
- v) Cühodný Beda († 737.) mluwj in cap. 10. Marci: „Una ergo solummodo causa carnalis, fornicatio, una spiritualis, timor Dei, ut uxor dimittatur, sicut multi religionis causa fecisse leguntur; nulla autem causa est Dei lege præscripta, ut vivente ea, quæ relicta est, alia ducatur.“ A (in expos. epist. 1. ad Cor. c. 7.) „Ut si dimiserit (vir uxorem), quod causa fornicationis permititur, moneat sine uxore.“
- ø) Sněm duchownj Frejuský (conc. Ferojuliense) pod Paulinem Akwilegským od r. 791. nařizuge can. 10.: „Placuit, ut resoluta fornicationis causa jugali vinculo non liceat viro, quamdiu adultera vivit, aliam uxorem ducere, sed nec adulteræ alium virum, ipso priori vivente. Nam etsi legatur in sacris evangelicis paginis, sola fornicationis causa dixisse Dominum, dimittere vi-

rum uxorem suam, non tamen legitur concessisse aliam vivente illa in conjugio sibi sociare, prohibuisse quidem modis omnibus non ambigitur.“

χ) Sněm Pařížský od r. 829. píše na Ludwíjka krále can.

2. „Quod hi, qui causa fornicationis dimissis uxoribus suis alias ducunt, Domini sententia adulteri esse notentur.“

ψ) Podobný Canon nachází se w zbjrce Izáka biskupa

Langrského od roku 878. z duchovního sněmu sw.

Bonifacia a kapitulárij franckých králů, tit. 3. de adult.

c. 9. „Si cujus uxor adulterium perpetraverit, dimittat

uxorem (si voluerit propter fornicationem) — vir ve-

ro ejus illa vivente nullatenus habeat licentiam, aliam

ducere uxorem.“

ω) Hinkmar, arcibiskup Rémský († r. 882.) praví de

divort. Lotharii et Theutbergæ (královný) Interrog.

21. „Quod æqualis pensatur, ut, si dimiserit, in cœ-

libatu permaneat, quæ disjunctio inter fideles post ini-

tum conjugium fieri non potest, nisi causa fornicatio-

nis, et amore continentie.“

αα) Paskázius Radbertus, opat Korweský († r. 890.)

píše I. 9. in Math. : „Cui jam aliam, vivente illa, quæ

adultera est, non licet accipere, sicut nec viro alii nu-

bere, si fuerit prior adulter.“

ββ) Synod Triburský (Triburia, Tribur město germán-

ské, za Reynem blíž Mohuče ležící) od r. 895. nařizuje

can. 46., kde o gakeš cizoložné, od muže propu-

štěné paní řeč gest : „Maritus vero, quamdiu ipsa vivit,

nulló modo alteram ducat.“

γγ) Lamfrank, arcibiskup Kantlberský († r. 1089.) píše e-

pist. 10. ad Thom. Eborac. : „De his autem, qui uxo-

res desponsatas causa fornicationis relinquere, aliasque

sibi conjugere volunt, Dominus Jesus Christus, quid

sentiendum sit, in evangelio secundum Marcum aper-

tissime dicit: quicumque dimisserit etc. — In his verbis Dominicis luce clarius liquet, quia vivente viro vel uxore extraneam copulam quærere nulli eorum licet.“

δδ) Ivo Charterský († r. 1115.) dj epist. 152. ad Daimb. Senon.: „De Hierosolymitanis, quorum uxores fornicatae sunt, bene mihi videtur sentire sanctitas vestra, quia secundum evangelium, et apostolicam doctrinam oportet eos aut ad proprias uxores. redire, aut sine ulla carnis commixtione manere.“

εε) Papežové Alexandr III., Kljment III. a Innocenc III. žiwišj we 12tém stoletj rozsaudili w swých dekretalijch nerozlučitedlnost platného manželstwa také w připadnosti cizoložstwa, a sice cap. 4. de eo, qui ducit., cap. 8. de sponsal. et matrim.“

ζζ) Sw. Tomáš Akwinský (w roce 1247) učj suppl. qu. 62. art. 5.: „Dicendum, quod nihil adveniens supra matrimonium potest ipsum dissolvere; imo adulterium non facit, quin sit verum matrimonium, manet enim, ut Augustinus dicit (a sice lib. de nuptiis et concup. cap. 10.) inter viventes conjugale vinculum.“

ηη) Na cirkewnjm sněmu Florentinském r. 1439. wydal papež Ewgen IV. tak nazwaný dekrét pro Armenis, kdežto znj: „Quamvis autem ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit.“

„Igaký to oblak swědků!“ woláme s Apoštolem (k Žid. I. 2.), totižto množstwj pěkných swědectwj o prawdě učenj o nerozvjžitedlnosti swazku manželského! — a předce gsme geště newedli všechněch, gako u př. papežůw Ewarista epist. 2. Siricia ep. ad Himer. Tarracon. Lwa ad Prob. Štěpána II. artic. 5. a giných wjce, kteřjžto všickni všeliké opětne wstaupenj do sta-

wu manželského za žiwobytyj manželů gako cizoložné zawrhugj!! — — Nenjť nás sice tagno, že také hágitelé rozlučitedlnosti manželstwa na staré sw. otce, cjrkewnj spisowatele a synody se odwoláwagj. Než medle, koliko gest těchto, a kteříj gsau oni gménowitě?

Poukazugjť na ty, kteréž gsme co swědky katolického učení uwedli, a takowým býti dokázali, na Tertuliana a Augustina, na Chrysostoma, Nazianzéna a Basilige; třebaľby ale poslednj *episc. can. ad Aphil. c. 9.* nám na odpor stál; třebaľ i ginj, gako Lactanc *lib. 6. div. instit. c. 23.*, sněm Arleský *can. 10.*, Astérius biskup z Amasy *hom. in cap. 19. Math.*, sw. Hilarius (Poaterský) *in Math. cap. 5.*, Theodoret *serm. de legibus*, Epifanius *haer. 59. n. 3.*, sněm Vannenský (*conc. Veneticum*) od r. 465. *can. 2.* a starý kterýs pénitenciál římský *tit. 5. de fornic. et incest. etc.* toho mjněnj a zdánj byli, že za přjčinau cizoložstwj úplné rozwedenj mjsto má, tak sice, že rozwedeným manželům k nowému manželstwj kráčeti wolno: — což mnedle z toho uzawřeme? I nic giného, nežli což usaudil slowůtný sorbony Doktor a kněz řádu sw. Dominika, Hiacint Drouvin, a před njm mnozj ginj, i sám sw. Augustin *lib. de fide et oper. cap. 19.* — an pjše: *Dico itaque cum Cardinali Bellarmino, Natali Alexandro et aliis magni nominis theologis, in obscurissima quaestione, quae tum temporis non erat liquido disceptata, nec ab*

aliquo generali concilio explicata, veteres qui opponuntur scriptores, cum aliqua excusatione erasse *).

Tjm méně na zákony swětských panownjků, cjsařůw Konstantina, Honoria, Theodosia, Valentiniana, Anastasia, Justina a Justiniana odkazugte, kterými rozwedeným manželům nowé ssnaubenjse powolowalo**). Neboť u starých Řjmanů byla swobodnost sňatek manželský rozlučowati welmi weliká***), anižpak mohla od prwnjch křesťanských panownjků hned pagednau zrušena a wyzdwižena, než toliko w gistých případnostech obmezena býti. Gako druhdy Mogžjš přewrácenosti židowské poshowěl, tak se i tito donuceny býti domejšleli, showjwati pohanské zhowadilosti. Že však ale gich příkladem zaweden také Justinian, za kteréhož panowánj pohanůw částka giž skrowna byla, i také frančj králowé, Merowingowé****), pak také Pipin a Karel weliký rozlučowánj sňatku manželského dopustili: prawdě zhola nic neuškodj, an takowého druhu političj zákonowé swědomj žádně bezpečnosti neposkytugj, tak gakž giž sw. otcowé zaznamenali. U př. sw. Jeronym *epis. 30. Aliae (dj on) sunt*

*) de re Sacramentaria lib. 9. str. 451. benátského wydánj.

) in Cod. Justiniani lib. 5. de repud. tit. 17, a lib. 9. de adult. tit. 9. a in Cod. Theodosii lib. 3. tit. 16. *) Heynec ad fin. tit. de disert. Berrard loco cit. tom. 3. str. 194. a d. *****) Markulf lib. 2. form. 30. Mabillon. tom. 4. veter. analect.

leges Caesarum, aliae Christi, aliud Papinianus (práwník), aliud Paulus noster praecipit. Nápodobně mluví sw. Ambrož *can. 2. Caus. 33. qu. 2. Dimittis ergo uxorem quasi jure sine crimine, et putas id tibi licere, quia lex humana non prohibet, sed divina prohibet; qui hominibus obsequeris, Deum verere.* Taktéž sw. Chrysostom *in cap. 7. ad Rom. Non enim secundum has leges judicaturus est Deus, sed juxta eas, quas ipse posuit.* I také sw. Augustin *Serm. 392. n. 2. Non vobis licet habere uxores, quarum priores mariti vivunt; nec vobis, foeminae, habere viros licet, quorum priores uxores vivunt. Adulteria sunt ista conjugia, non jure fori, sed jure coeli.* Viz také geho *lib. I. de nupt. et concup. c. 10. a de bono conj. c. 8. n. 7.*

Aniž pak nám katolikům obyčejě Řekůw ženy eizoložné propauštěgjcjch a giné pogjmagjcjch, namjteyte! Neyprw ani určiti a ustanowiti lze, kdy a od kterého vlastně času tento s Evangelium a učenjm starých orientalských otců se nesrownáwagjcj obyčej mezi nimi vznikl a započal *);

*) Slavný Kalmet píše: „Licet enim nullum non moveat lapidem Arcadius, ut ecclesiae suae mores defendat, atque in causae patrocinium veteres Patres protrahere conetur, evincit ille quidem eorum aetate divortia frequentia fuisse, sed tolerata tantummodo in gratiam Imperialium sanctionum, a quibus mittebantur. Porro siquis forte post datum semel divortium ad novas nuptias transisse deprehenderetur, is plane neque culpa neque crimine immunis habitus

pak bylby na sněmě Florentinském r. 1439., kde se spogenj gegich s cjrkwj latínskau stalo, nic se o věci té ke konci bylo neuwedlo; a bylby také na sněmu Tridentském z ohledu gich, gakž Pallawičini *hist. conc. Trid. lib. XXII. cap. 19* wyprawuge, na předstawowánj a přimlauwánj řečnjku weneciánských *canon* giž hotowý a wy-laučenjm z cjrkwe každému vyhrožugjcj, kdožby rozlučitedlnosti swázku manželského za přj-činau cizoložstwj zastáwal a twrdil, w slowu a slo-hu zmjrněn byl: proto ale wšak nezapřela cjrkw nicméně než swého učenj. Wždyť z akt synodů Flo-rentinského známo, že na Řeky otázkami dotjranó: *quare conjugia dirimunt, dicente Domino: quos Deus conjunxit, komo non separet?* a známo, že na témž synodu papežem Ewgenem tak nazwaný dekrét *pro Armenis* wydán byl, kde se wýslovně prawj: *Quamvis autem ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contra-here fas est, cum matrimonii vinculum legi-time contracti perpetuum sit.* Spolu pak, bu-diž to ostatně s tjm sto-tisjckráté omluweným

---

est. Sensim tamen ejus disciplinae vigor remitti cepit, ut tandem nihil ea divortia curarentur.“ De divort. tom. I. str. 275. Hned pak na to zmjnu činj o gistém ruském metropolitowi, kteréhož lid za wěstce sw. pokládal: „Ex-tat tamen inter canones Joannis cujusdem ebrum (i. Ru-thenorum neb Moskovitarum) metropolitæ, quem pro-phetam appellabant, sanctio, qua conjuges post divortium novis nuptiis impliciti a communione rejiciuntur.“

wděk Řekům stalým se poshowenjm na sněmu Tridenteském gakékoli, každý kdož onen změněný *canon 7mý* čte a uwážj bez domněnj napřed pogatého, nezapře, ale wyzná swobodně, že njm cjrkwew zagisté něco wjce nežli wěc pauze disciplinárnj, dnes tak, zeytra ginak býti mohaucj, a nobrž ono hned giž w Pjsmě a austném podánj (tradicj) swüg půwod a důwod magjcy, následkůplné učenj a nerozlučitedlnosti řádného manželstwa rozhodla, a o něm se swětle dosti wygádňila, to sněmownj wyřčenj učiniwši:

Siquis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit et docet, juxta evangelicam et apostolicam doctrinam propter adulterium alterius conjugum, matrimonii vinculum non posse dissolvi, et utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjugate vivente aliud matrimonium contrahere, moecharique eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, et eam, quae dimisso adultero alii nupserit, anathema sit. — Nelzeť tedy cjrkwew pod wyřčenau klatbau winiti z bludu, ana učj *juxta evangelicam et apostolicam doctrinam*, že pro cizoložstwj manželaha družého swazek manželský nemůže rozpogen býti, aby obě strany, neb také newinná za žiwobyťj družého manželaha w giné manželstwj wstaupiti mohla; a nelzeli gj w tom z bludu winiti, gestiť nebludná; a neblaudjli učjc, že swazek manželský gest nerozpogitedlný, bludné gest wšelike

tomu odporné učenj; kdož však ale tohoto zastává a twrdj, winj tjm samým z bludu cirkew nebludnau (nemylnau), a gešti následowně — *anathema!* — Nebť prawda gen gedna; buď ano, buď ne! wýhyb tu žádný, a wše ostatnj gest pauhá hra w slowjch!!

Saudjmeť, že gsme předmět swúg do čista dowedli, a gak z Pjsma, tak i z tradicj dotwrdili, že se mohau sice křesťanštj manželé od sebe odlaučiti z ohledu pospolitého přebýwánj, a však takowé rozwedenj manželstwa, kdeby gedna neb obě strany w giné manželstwj wstaupiti mohly, že mjsta nemá. A protož se čemu diwiti gest, an protestanti za přjčinau tohoto učenj cirkew katolickau z ukrutenstwj obwiňugj. Nastogte! oni sami gsau ukrutnjci, nebť ukrutná gegich nauka, dle kteréz rozwedeným od sebe manželům k nowému manželstwj kráčeti powolugjce, tjm muži a manželce wšecku možnost ópět se smjřiti odnjmagj, děti zplozené gegich rodičů zbawugj, poněwadž buď docela odděleny, huď rozděleny býwagj, a rodičům nemožno činj, djtky swé wychowati, anobř samy děti wespolek rozdwogugj, a gejaspoň o gednoho z roditelů připrawugj, a gemu nenachylné činj, a tudy winni gsau, an djtky 4té přikázanj: „Cti otce swého a matku swau,“ rušj, aspoň neplnj!!

Zákona nerozlučitedlnosti manželstwa newydala katolická cirkew, aniž pak ho také wydati mohla. Gj to gediné přináležj wyswětliti a pro-

hlásiti, že nedowoleno gest, za žiwobytyj druhého manžela w nowé manželstwj wstaupiti, spolu pak tu powinnost na sobě má, zameziti, by se to nigakž nedálo. A pročez se gj ono obwiňowanj z ukrutnosti zhola nic netýče. Wždyť Bůh sám hned s počátku manželstwj nerozvjžitedlné ustanowil, tak sice že ono gediné skrze smrt druhého manžela může rozpogeno býti, a nowý sňatek w přjpadnosti rozwedenj mjsta nemá; a takby snad tedy tato wýčjtka na Boha byla? Odstupiz! — Nesměřugeli tento zákon mnohem wjce k blahu manželůw? Nenjli wýlew Božj neskonale maudrosti? Kdyby to od pauhowolnosti manželů záwiselo se rozwáděti, a znowu se oženiti neb prowdati dle ljbsti, co za truchliwj následkové by z toho pro pokolenj lidské powstali? Deyme, žeby rozwedenj a opětne ssnaubenj toliko w určitých přjpadnostech, u př. w přjpadnosti cizoložstwa státi se mohlo, i zdalížby ono také nynj geště na pokolenj naše záhubně neúčinkowalo? — zdalížby se cizoložstwa nerozhognila a nemnohonásobila k wymoženj rozwedenj a nowého sňatku? Kterakby pak s mrawy bylo a skáznj djčej? Dále negsauli manželé křesťané, magjce tu powinnost, swé chyby a wady sobě odpauštěti, *) spolu se smjřiti, wespolek se milowati, i wjce se milowati nežli giné, an gengedno tělo gsau, a „žádný zagisté swého těla nenáwi-

---

*) sw. Aug. lib. 2. de conj. adult. cap. 14.

dj, gakž Apoštol píše, *) ale krmja chowá ge?“
Když ale však rozdělenj manželé někde ginde se
zasnaubj, nenjli tady všeccka naděge ku křesťanské-
mu smjřenj odňata? — A což řekneme teprw o
tagemstwiplném obrazu, kterýž manželé na sobě
nosj, a skrze který také swazek manželský nemů-
že rozdwogen býti, totiž o obrazu nerozlučitedl-
ného spogenj Krista s geho cjrkwj, o čemž Apo-
štol k Efezským k. 5. řec wede? — Než, to giž
wěřicj mysli k wzděláwagicjmu, nábožnému roz-
gjmánj a powáženj pozústawugeme!

Wácl. Wilém Wáclawjček,

w bohoslowj Dokor, knjžecj arcibiskupský-
střjdnjk okršlku Bystřického, téhož střj-
dnictwj školnj dohlédač, tit. konsistoriálnj
rada a děkan w Načeradci.

---

3. Pogednánj wýkladnosudebné (exegetiko- kritické) o staroslowenském přeloženj pjsma swatého.

Gménem staroslowenského přeloženj pjsma swa-
tého wrozumjwáme onu přelohu, **) kteráž od
slawných učitelů národu slowanského, swatého Cy-

---

*) Efez. 5, 29. **) Abych užil slow Doktora Fortunata Bury-
cha, Čecha Turnowského, gehož žiwobyty Dobrosław w
swazku osmém str. 77 — 89. wypisuge.

rilla a Metoděge, w dewardém stoletj kwětlých, w nářečj Srbůw aneb Slowanůw dunagských, za onoho času neywjce panugjcjm, podniknuta byla. Tuto pak w následugjcjch obyčegných proměnách gazyka slowenského pilněgšj cjrkwě slowenské rozličnau snažnostj a dūmyslem gsau zachowaly. Nezůstala však bez změny staroslowenciny. Zagitě samo prwnj celého swatého pjsma wydánj Ostrožské (we Wolhynii), roku 1581. pjsmeny Cyrilskými wytištěné, obsahuge w sobě sem a tam slowa, za něž w rukopisech dworské Wjdenské knihowny giná čteme, kterážto starožitnost lépe osvědčugj. (Slowanka 1815. II. str. 147.)

To samé progewuge patriarcha učěných Slowanů, dūstogný pan abbé Josef Dobrowský w katalogu rukopisů Slowenských, u Griesbacha *in prolegomenis vol. pag. CXXVII. vol. II. pag. XIX. a XXXII.* wypsáných.

O potřebě přelozenj Slowenského w nowozákonné kritice gednal slawný Michaelis w úwodu k nowému zákonu §. 88. (Slawin 1806. str. 323 — 328.).

Rozličné čtenj způsoby sebral František Karel Alter, doktor mudrcwj, a strážce cjs. kr. universitnj knihowny we wydánj nowého zákona we Wjdni 1787. Co Alter učinil, w předmluwě swého spisu čtenářům poukázal, řka: „Toliko tři rukopisy Slowenské z toho aumyslu gsem přehlédl, abych učěné muže na toto neyužitečněgšj přelozenj, na králici, t. g. králo wskau přelohu,

pozornými učinil, gegjžto wýbornost pro potřebu sudebnau a wýkladnau muži neywětšj, la Croze a Michaelis, wychwalowali, a pozděgi wýtečný muž Fortunat Durych we swém překrásném spisku o powaze a potřebě přeloženj Slowenského neylépe wyložj.“

Dwa totiž rukopisy w ewangelijch bedliwě srownal Alter, a třetj w epistolách a skutcjch apoštolských.

Durych wšak swúg aumysl změniw, skládal knihownu Slowenskau, o kteréž w slowenskosrbské knihlačitelně u Štěpána urozeného z Nowákowič we Wjdni roku 1793. w latinském a slowenském gazyku náwěštj wydal. *) Knihowny této wšak pauze prwnj djl we Wjdni léta 1795. na swětlo wyšel, w kterémž mnoho mjst z přeloženj Slowenského Durych uwáděge, o vlastnosti a wýbornosti přelohy usudek pronesl.

Wypsánj přeloženj staroslowenského, gež wysoce učený pan Josef Dobrowský w nowé wýchodnj a wýkladné bibliotece Jana Dawida Michaelisa, w djlu sedmém w Göttingu 1790. wydal, w krátkosti opakowal Hubert Marsh w Připomenutjch a přjdawcjch k uwođu nowého zákona J. D. Michaelisa od Arnošta Rosenmüllera zněmčených w djlu I. str. 227.

O recensj textu řeckého, podlé kterése přeloženj Slowenské řjdi, neylépe sice doktor a pro-

*) w Dobroslawy 1821. 8, 81. přetištěné.

fessor Jan Bernard Hug w úwođu k nowému zákonu, w Tübingu 1808. wesměs saudil, wyznáwage, že se zprawuge dle recensj Lucianowy, a neb Konstantinopolské; byl wšak poněkud popoprawen od ostrowtipného skladatele Slowanky 1815. w djlu druhém str. 128 — 139. zwláště w tom, že saudil, že rozličnj čtenj způsobowé zlatinských do textu Slowenského přigati byli, což o rukopisjch, kteřj pjsmeny cyrilskými od mnichů cjrkwi řecké oddaných psáni byli, nikterak řjci nelze. (Slawin 1806. 343 — 361.) Gest sice známo, že giž w třináctém wěku od Dalmatů, kteřj způsobu cjrkwe latinské následugj, staroslowenská přeloha podlé přeloženj sw. Jeronyma opravena a tomuto swatému křiwe připsána byla, o této wšak přeloze, pjsmeny glagolskými psané, tady negednám. O tomto přeloženj a o půwođu pjsmen glagolských hodno gest čjsti Glagolitica, čili přjda wek k Slawjnu od Jos. Dobrowského w Praze 1807.

Aniž zde gednati mjnjm o přeloženjch nářečj prostonárodnjch, k. p. o polském, korytanském, českém, aniž o běloruském, od Františka Skoryny, doktora lékařstwj, rodiče Polockého, w starém městě Pražském w Čechách r. 1517, 1518, 1519 po částkách wydaném, gežto w celosti nalezti podnes nebylo možné. Nebož že Skoryna z latinské Vulgaty překládal, přirownánj geho práce k Vulgatě a k staroslowenské přeloze na gewo dáwá. Meylj se tedy p. Jan Jahn, doktor mudrcwtwj

a bohoslowj, cjs. král. professor východnjch řečj na universitě Wjdenské, genž (Einleitung in die Bücher des alten Bundes 1802. I. 215.) píše, že se Pražské přeloženj 1519. podlé Alexandrinského řjdlilo. (Slowanka II. 150).

Gsau však rukopisowé staroslowenského přeloženj (gež po prwnjm překladateli, aspoň wzhledem nowého zákona a žalmůw, a několika částek ze starého zákona přewedených, gakkoli někde pozměněné, Cyrilským nazwati můžeme,) totiž takowj, kteříby weškerau biblj obsahowali, welmi wzácnej, tak sice, že kromě třj u Griesbacha od p. abbé J. Dobrowského gmenowaných, (z nichž prwnj roku 1499., druhý r. 1558., třetj bez poznamenánj roku poněkud pozděgi psán byl,) nižádný giný přepis nalezen býti nemohl. To samé giž wyznal nábožný knjže Konstantin Konstantinowič Ostrožský, wogwoda Kiewský a maršal Wolhynský, ueywětšj rozšiřowatel učené wzdělanosti w západnjch Slowenských zemjch za swého času, kterýž wydánj biblj Ostrožské swým nákladem obstaral; nebož po přehljdnutj mnoha klášternjch knihowen Srbských a Wolharských nebyl nižádný rukopis nalezen, podlé něhožby se wydánj písma sw. bylo obstarati mohlo, až pak od welikého knjžete ruského, Jana Basiljewiče, skrze Michala Garaburdu, písáře welikého wéwodstwj Litewského, celý přepis biblj wyprosil, a w Ostroze l. 1581. wytisknauti dal, kterýžto rukopis se podnes w Moskwě w synodálnj knihowně w někdegsjm patriar-

chálnjm palácu zachowáwá. (Slawin str. 268. J. Dobrowský *Institut. ling. Slav. dial. vet.* 1822. L. I. 701.) Tato biblj Ostrožská byla rozkazem weleknjzete Alexije Michailowiče bez proměny s wygmutjm prawopisu a gednoho mjsta w nowém zákoně w Moskwě r. 1663. přetlačena; poznowu wysla w Moskwě oprawená r. 1751., a po mnohu giných wydánj w Moskwě, Kiewu a Budjně (Słowanka II. 147.) byla opět w Petrohradě r. 1819. (*awst.*), pjsmem stereotypickým wydána, kteréžto poslednj wydánj zde častěgi uwáděti, a k Ostrožskému l. 1581. přirownáwati budu.

Nikdo ale ať nemysl, že rukopis z Moskwy Konstantinowi Ostrožskému poslaný giž za času Wladimira Welkého, prawnuka Rurykowa (981 — 1015.) před pěti sty lety psán byl, aneb oněch kněh, kterýž za onoho času giž přeloženy byly, přelohu nezměněnau obsahowal. Nicméně obsahowal wzhledem wjce kněh přeloženj gisté mnohem staršj, nežli smeyšlel biskup Chelenský, Jakub Suša, kterýž w knize: Šawel a Pawel Ruské gednoty, aneb arcibiskup Melec Smotryský — nadepsané, a w Řjmě 1660. 4. wydaré, o půwodci přelohy Ostrožské dobře nesaudil, řka: že od Erazjma Smotryského, otce Melece, řiditele akademie Ostrožské, za Konstantina, wěwody Ostrožského, nedlauho před swým wydánjm w Ostroze učiněna byla. Erazjmowi Smotryskému pak, totiž s Jerazjmem Danilowičem pod předmluwau podepsanému, obstaránj Slowenského pře-

loženj toliko třetj knihy Machabeyské přičteno býti může. Neboť že tato w rukopisu z Moskwy zaslaném scházela, poznamenánj stogicj pod třetj knihau Machabeyskau patrně okazuge, gež pozděgi uweđu.

Ostatnjch kněh přeloženj gest mnohem starožitnějšj, než aby se Smotryskému přičjsti mohlo. Přeloženj žalmů zagisté, gakož i nowého zákona, wygymage zgewenj sw. Jana, se wšjm právem sw. biskupu Cyrillowi a geho bratrowi, sw. Metoděgowi, arcibiskupowi Morawskému a Pannonskému se připisuge. Přeloženj ostatnjch kněh starozákoňnjch w rozličných časech, w rozličných kraginách a od rozličných překladataelů půwod swůg wzalo. Přjslowj Šalomaunowa byla giž we XII. stoletj, kniha maudrosti, kazatel, proroci a Job byly w XIII. a XIV. stoletj w Srbsku, patero kněh Mogžjšowých a giné knihy byly w XV. stoletj w Rusjch nebo w Polsku přeloženy. (Wiz wyborný a užitečný spis: Geschichte der slavischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten von Paul Joseph Schaffarik, Doctor der Philosophie, Professor in Neusatz &c. Ofen 1826. S. 95, 96.).

Z knihy Přjslowj býwagj welmi často, z knihy Maudrosti několikrátě werše od letopisce Nestora († 1110.) uwoděny, gež neunawený Alter w Mjšeninách filologiko-kritických k textu řeckému přirownal (str. 101. &c.).

Stačjť uwesti geden přjklad z Přjslowj, kdežto 1., 29. čteme: „i stracha gospodnja ne izvoliša.“

Toto přeloženj srownáwá se s textem řeckým: *τον δε φοβον του κυριου ου προειλαντο*. Nepřeložil tedy Staroslowan gméno *λογον* rukopisu Vatikánského, nýbrž *φοβον* podlé 26. rukopisu Lambekowa. To samé čtenj se nalézá w Ostrožském wydánj; w opraweném wšak pjsmu Moskewském 1751., gakož i w Petrohradském 1819. čteme „słowese,“ t. g. *λογον*.

Liwonský generálnj superintendent Mikoláš Berg, an we wýborné knize o stawu cjrkw e a wjry Moskewské 1709. přeloženj Staroslowenské k Řjmskému byl přirownal, a rozličná mjsta skaumal, záwjrk u učinil: „Snadno lze uzavřjti, že téhož rukopisu neuzjwal překládatel Ruský (Slowenský), podlé něhož wydánj Řjmské wyhotoweno bylo.“ (Slawin 344.).

Můžeme tedy se ptáti, podlé které recensj sedmdesáti překladačů přeloženj Slowenské starého zákona předsewzato bylo?

Slawně rozhlášený la Croze smeyšlel sice, že Staroslowenská přeloha wěrně následuge pjsma Alexandrinského; gehožto posudku zdá se Durych příjzniwým býti. Zpytugemeň wšak wjee mjst, dosti patrně uhljdáme, že přeloha Slowenská w Ostrožském wydánj obsažená neywjce následuge Aldinowa aneb Komplutenského pjsma. (Slawin 346.).

Tato wýpowěď se na wjee kněh starozákonnjch wztahuge, wygjmagje toliko tři, totiž třetj (IV.) knihu Ezdrášowu, Tobiášowu a Judyt; ne-

boť tyto nebyly z řeckého, nýbrž z latinské Vulgaty přeloženy, o čemž se přirovnáním snadno lze přesvědčiti. Z těch kněh dvě poslednj poznowu z řeckého přeložiti, prwnj však podlé latiny opraviti byla snažnost wydawatelů druhého opraweného wydánj Moskewského 1751.

(Pokračowánj).

---

4. Pogednánj o swatokupectwj.

Sepsal: Josef Helfert,

Doktor práw, cjs. kr. weř. Professor cjrkewnjho a řjmského práwa na uniwersitě Pražské, skutečnj konsistornj Rada.

---

§. 1. U w o d.

Z obzwláštjnjo ponuknutj widěl gšem se nabjd-nuta giž léta 1823. o prowiněnj swatokupectkém pogednánj z cjrkewnjho práwa sepsati, gež teh-dejšj wysoce Dústogný cjs. král. dwornj a hrad-nj Farář we Wjdni, a infulowaný Opat u Panny Marie w Pagraňy, nynějšj Biskup u sw. Hyppo-lita P. Jakub Frint do swého welmi wáženého časopisu 12. ročnjk 1. swaz. 1. část. milostiwě přigal. Poněwadž však ono pogednánj do mno-hých rukau snad ani nepřišlo, a negedněm cjrkewnj proti swatokupectwj nařizenj z au-

plna známa negsau, anto se we školách za nedostatkem času sotwa powrchnj známost dosjci může: nebude zbytečno i w tomto časopisu ohyzdnost onoho prowiněnj obšjrněgi wyznamenati.

Předložené pogednánj obsahuge pauhá ustanowenj cjrkewnjho práwa, wšak wesměs, gak daleko sem patřj, w saustawné řadě. Připustiw gegich wšeobecna swědomitau platnost, musel gsem také wšecká přigmauti. Kdo nenj hluboce předswědčen, že cjrkew zákonodárnau moe má, kteráž se rowněž tak we sněmjch zgewuge, gako gi mimo ně Papež we weškeré Řjmské cjrkwí, a každý Biskup we swém okrsku nad stádem sobě swěřeným užjwá, ten ráděgi hned knihu odlož, a studug napřed články katechismu, snad gen zpaměti naučeného. Který wšak naproti tomu onau prawdau proniknut gest, který slowa Kristowa: „Kdo neuposlechne Cjrkwě, buďiž gako pohan a publikán“ pochopuge, ten se k tomu měg gegjm přjkazúm powolného ucha propůgčiti, a to, což pochopil, na sobě i giných wykonáwati, aby o gednu neprawost bylo méně we swětě, nad kterau dle vlastnjho uznánj Cjrkwě, nenj žádně šeredněgšj.

§. 2. Pogem.

Swatokupectwj gest předsewzetj, duchownj gměnj za swětské prodati neb kaupiti. Ač se to mnohotwárně státi může, a rozličné způsoby, gak

pozděgi uwidjme, této wýměny se nalézagj, předce však giž w staré Cjrkwi zvláště cjrkewnj služby a auřady gegim předmětem byly. Proto také cjrkewnj zákonowé nazwali z počátku ono šeredné počjánj latinským gménem *ambitus* *); poněwadž však pozděgi názew ten k wygádřenj welikosti pogemu za přiliš mdlý uznán byl, a nedowolené úsilj o duchownj auřad, od zárowného o swětský tak se lišj, gako wěc nebeská od pozemské, a prototěž ani tehďáž nesmj se připustiti, kdyby se i druhdy prodag swětských auřadů zákonem potwrdil —, mimo to nadřečené slowo we swém obyčegném wýznamu ostatnjch rozličných způsobů dotčeného předsewzetj w sobě neuzawjrá — tedy pro tuto neprawost bylo nalezeno vlastnj gméno, které poneyprw w 5. listu Papeže Zachariáše k Bonifaciowi, Arcibiskupu Mohučskému se nalézá, a které ne sice od neyprwněgšjho, ale od neyšeredněgšjho přestupnjka toho druhu, Šimona, bylo wzato. Gak čteme w Skutc. Apoštolsk. **) šáil Šimon, čaroděgnjck chaldeyský rozličnými kauzly lid Samařský, až pak od Filippa na wjru křesťanskau obrácen byl. Když pak Petra a Pawla na Samařské ruce wzkládati, a gim takto Ducha sw. udělowati widěl, podáwal gim penje, řka; „Deyte i mně tu moc, ať, na kohožbychkoliw wložil ruce, přigme Ducha sw. I řekl k němu Petr: Penje twé budtež i s tebau ná zatracenj, protože gsi se domnjwal, žeby dar Božj mohl býti

*) Can. 25. caus. 1. q. 1. **) 8, 9 — 23.

kaupen za penjeze. Nemáš djlu ani losu w řeči té, nebo srdce twé nenj upřjmné před Bohem. Protož čiň pokánj z této nešlechtnosti, a pros Boha, zdaby snad odpuštěno bylo tobě.“ My Čechowé nazjwáme Simonii : Swatokupectwj.

§. 3. Přjslušenstw j.

Stanowený pogem okazuge, že k podstatě neprawosti swatokupectwj tré wěcj náležj :

1. Duchownj gměnj. Za duchownj gměnj (*res spiritualis*) magj se považowati wšecky prostředky k spasenj nechť od Krista počátek wzaly, gako : swátosti, obět Mše sw. a slovo Božj — aneb od Cjrkwe pocházegj, gako : swěcenj, žehnánj, pobožnosti, řeholnj sliby ; tak gako wšecky ostatnj od Cjrkwe na spasenj wěřjcyjch zawedené ústawy, duchownj hodnosti, auřady, s nimiž mocnost spogena gest, duchownjch prostředků ku spasenj udělowati. O tom bude geště dole, když gednotnj pádowé ze swatokupectwj uwozeni budau, mluweno.

2. Gměnj swětské. Gměnj swětské (*res temporalis*) slowe zde wšecko, co něgakau cenu do sebe má, a užitek přinášj, netoliko penjeze. W našem učenj slowe *munus* (dar). Dle welmi starého *) ne nepatrně od Jeronyma **) učiněného rozdjlu, gest *munus* trognásobný : *a manu*, *ab obsequio*, pak *a lingua*. — *Munus* slowe *a manu* (dar ručnj) gestliže w penězjch, to gest

*) Can. 114, caus. 1. q. 1. **) Can. 8. caus. 1. g. 3.

w něgaké věci záležj, která se dá ceniti, a w obecném obchodu se nalézá *). Welikost ceny žádného rozdjlu nečinj, a giž ten neyskrownějšj weynos gest odplatau, **) pakliže okolnosti osob, času a mjsta w to newkročj, genž slušný ohled zasluhugj a z neprawosti činj wymluwena ***). Aníž se w tom skutečné odewzdánj z ruky do ruky pohledáwá, by neprawost „*munus a manu*“ se stala; stačj odewzdánj krátkau rukau (*traditio manu brevis*). To se stáwá n. p. když duchownj swého patrona z powinnosti, kterauby na něm pohledáwati mohl, propauštj, aby geg naproti tomu praesentowal. Tomu podobná přjpadnost gest, kdyby patron, klášter neb kapitola praesentacj s tau wýmjnkau činila, aby praesentowaný skrownějšj obžiwau byl spokojen, nežli pro praebendu právem wysazena gest, aneb aby přjdawku k obžiwě nežádal, který geho praebendě náležj. Totězby mjsta mělo, kdyby duchownj za obdrženau praesentacj připowěděl wětšj poplatek, nežby se ginak podlé úpisu fundáčnjho, neb pod giným práwnjm gménem z praebendy dáwati měl ****). Neb w prwnj přjpadnosti zjšká patron dluh, gegžby zaplatiti musel, a duchownj mu geg daruge — w druhé stáwá se patron o to bohatšjm, oč beneficiát méně žádá, nežby žádati měl, — w třetj odwádj beneficiát ku pro-

---

*) Can. 6. caus. 1. q. 3. **) Cap. 20. de Sim. (5, 3.) ***) Cap. 18. ibid. ****) Cap. 6. 45. ibid.

spěchu patrona wjce, nežby odváděti měl. — *Munus ab obsequio* (dar služebný) gest prokázaná služba, kteráby se pohledáwati nemohla, s. tau weyslownau aneb zamlčenau wýmjnkau, aby ten, genuž se služba prokazuge, při propúgčenj něgakého duchownjho auřadu, toho pamětliw byl. *) Že se tjm swatokupectwj páše, poznáme powažugjce, že gedno gest, skutečně dáti, neb službu prokázati, která cenu do sebe má. Tjm způsobem zwláště se dopauštěgj swatokupectwj ti, kdož u wělikých Pánů gako pěstau ni neb wychowatelé zdarma neb za skrowněgšj honorár pracugj, magjce za to otewřenau naděgi k něgaké praebendě pod gegich neb cizjm patronátem. Zdali prokázaná služba swětská neb duchownj gest, nedělá nic, poněwadž i ten, kdo duchownj službu koná, odplatu zasluhugje, **) protož w skutku nešlechetně gedná, když gi z toho ohledu opauštj. Za tauž přjčinau činj se kanownjci, přigjmagjce wikaristy za skrowněgšj penjz pod naděgj něgaké praebendy, i wikaristé, takto se w službu propúgčugjce, skutečného swatokupectwj winným. — *Munus a lingua* (dar austnj) gest užjwánj přjzniwosti k swému prospěchu. Swatokupectwj tohoto dopauštj se ten, kdo duchownj gměnj z toho ohledu propúgčuge, aby sobě přjzeň, ochranu, přjmluwu toho, komu ge propúgčil, aneb skrze něho, třetjho zjskal, aneb aby

---

*) Cap. 18. ibid. **) Mat. 10, 10. I. Kor. 9.

prosebnjka neurazil, a tak přjzniwosti geho neztratil. Že takowá pohnútka nešlechetná gest, samo sebau se rozumj. I zle se wyskytá „*munus*,“ gelikož náklonnost něčj neztratiti, aneb náklonnost něčj zjskati, tak welkau, ba někdy i wětšj cenu má, než penje. Ba i přjmluwa o zaslauižilého ano o neyzaslauižilegšjho nepřestáwá býti swatokupectwj, když se tjm něgaká přjzeň zjskati chce; tak gako propúgčenj něgaké praebendy neyzaslauižilegšjmu předce swatokupectwj ostáwá, pakli za penje učiněno bylo. Nápodobně prosba ku praesentátoru neb wzdawateli, by praebendu k ljbosti neb z milosti propúgčil, gest swatokupectwj. Tak i nawrženj patrona k patronu: „wywolte sobě A, gehož bych rád na té praebendě powýšena widěl, gá wywoljm B, gehož Wy na mé praebendě mji chcete,“ gest swatokupectwj. Přjmluwa gest gen tehďáž prosta swatokupectwj, když se o propúgčenj duchownjho auřadu gen z ohledu čekancowy zaslauižilosti, beze všeho přjzně vyhledáwánj, žádá. Neb gestliže se wzdawatel auřadu pauhau zaslauižilostj čekancowau ku wzdlánj nese, nemúže prosba za porušenj, anobrž za prosté swědectwj zaslauižilosti gmjna býti. Tož platj o schwálenj, gehož aučel gest wzdawatele auřadu na powahy schwáleného pozorna učiniti, a k udělenj mu auřadu pohnauti. *) Neb wytečné powahy, wětšj schop-

---

*) Can. 121. caus. 1. q. 1.

nost a zaslaužilost, giž samy sebau se schwalugj, pročby tedy nesměly též od giného schwaleny býti, zvláště pakliby wzdawatel, což se státi má, ginak k poznánj přigjti nemohl, kdo ze zaslaužilých gest zaslaužilegšj? *)

3. Předsewzetj (*animus*), duchownj gměnj za swětské wyměnitj. To gest přjtomno, když se ze swatokupeckého ohledu něgaký skutek wykonal, třebaiby se byl aučel nepowedl, směna se nebyla wyplnila. Neboť poněwadž skutek gen z aumyslu, z něhož wyšel, a z předsewzetj, které při něm mjsto mělo, sauzen býti musj**), neobsahuge teprw skutečná směna, nébrž giž samo předsewzetj, w sobě ohawnost této neprawosti. Prawda ta tjm gest gistěgšj, a k pogemu swatokupectwj ani gednostranné wyplněnj skutku nenj potřebné, anby ginak onono od Šimona Apoštolům učiněné nawrženj nebylo mohlo swatokupectwj slauti, ani od Petra prokleta býti.

§. 4. Spůsoby.

Swatokupectwj dělj se neyprwé w swatokupectwj přirozeného a božjho práwa (*juris naturalis et divini*), genž přirozeným i zgeweným zákonem Božjm zapowězeno gest, a w přjmém aumyslu založeno gest duchownj gměnj za swětské, a swětské za duchownj wyměni-

---

*) Conc. Trid. ses. 24. cap. 18. de Reform. **) Can. 2, 7. 8. 11. caus. 1. q. 1. 4

ti; a w swatokupectwj cjrkewnjho práwa (*juris ecclesiastici*), genž tehďáz mjsto má, kďyž se duchownj neb swětské gměnj sice s giným gměnjm též spůsobu, tedy zase s duchownjm neb swětským, wšak ale měrau cjrkewnjmi zákony zapowězenau wyměnití mjjnj; při čemž tedy, poněwadž při wýměně dwau duchownjch statků pokrytě i také swětský statek, tak gako při wýměně dwau swětských statků pokrytě i duchownj statek se nalézá, ono trestu hodné předsewzetj nepřjmo wládne. Přestáwáli se w gedné i druhé přjpadnosti na aumyslu, beze wšj ku přěčiněnj se wztaħugjcj smławuwy, tehďáz gest swatokupčenj wnitřnj (*Simonia mentalis*); ginak zewnitřnj, wykonané (*externa, completa*). Tedy záležj wnitřnjw pauhém, w mysli uzawřeném předsewzetj neb tauženj geho se dopustiti, alebrž giž napřed přjpaustj, že gedn druhému swětského gměnj obětowal, neb dal, by mu za ně duchownjho propůgčil, ten wšak že k tomu neswolil, aneb aumyslu onoho neporozuměl. Zewnitřnj swatokupectwj gest zase trogj: Um l u w ené, (*conventionalis*), genž obogitau smławuwy zawjrá, která gakékoli spůsobu a gména, wey-slowně neb mlčky učiněna býti může, gestliže w poslednj přjpadnosti giž ze samého gednánj patrnó gest, aneb důwodně seznáno býti může, že obě strany skutečný aumysl měly, duchownj statek za swětský wyměnití, což o zámyslné na oko učiněné smławuwě, kďyž se na témž aumyslu

**

zakládá, tjm wjce platiti má; swatokupectwj skutečné (*realis*), když smlauwa wykonánjm z obau stran vyplněna byla; smjšené (*mixta*) když teprw gedna strana úmluwu wykonala, druhá však swého slibu gestě newyplnila.

§.5. Pády swatokupecké A) Božjho práwa; a sice: 1) Z ohledu prostředků k spasenj.

Gako pádowé swatokupectwj práwa Božjho, z ohledu prostředků k spasenj, gsau cjrkewnjmi zákony tito ustanoweni a prokleti:

a) Placenj neb gakýmkoli způsobem učiněné žádánj peněz za udělowánj α) swátostj wesměs *), β) za swěcenj kněžstwa zvlášť, **) k čemuž i udělenj tonsury, wydánj propustnjch listů a mrawnjho wyswědčenj ***), nimiž se poswěcenj dosahuge, náležj.

b) Placenj a žádánj peněz za kázanj slowa Božjho. ****)

c) Placenj a žádánj peněz za konánj poswátostj (*sacramentalia*) a duchownjch služebnostj †); zvlášťe za swěcenj chrámů neb oltáře ††); za cjrkewnj žehnánj †††); a cjrkewnj pohřeb ††††). Za tau přjčinau staršj práwo cjrkewnj následkem

---

*) Can. 99, 100, 105, 106. Caus. 1. q. 1.-Can. 15. Caus. 1. q. 3. Cap. 9, 14. de Simon. **) Can. Apost. 28. Can. 8, 9. 21. caus. 1. q. 1. ***) Con. Trid. sess. 21. Cap. 1. de Reform. *****) Mat. 10, 7. 8. I. Petr. 5, 2. †) Cap. 21. de Simon. ††) Can. 106. caus. 1. q. 1. — Can. 15. c. 1. q. 3. Cap. 19. de præsript. (2. 26.) †††) Cap. 9, 29. 42. de Simon. ††††) Cap. 41. de Simon.

některých sněmownjch uzawřenj *), papežských dekretů **), a cjsařských nařizenj ***) ano i ty dary, které pod gménem štóly známy gsau, negen co neypřjsněgi zapowjđalo, ale i za swatokupčejnj prohlašowalo. Zatjm poněwadž předce obyčej za cjrkewnj služebnosti něgaký dobrowolný dar dáwati, co chwalitebný zachowati přikázalo ****); mohl posluhujcj duchownj, co mu z dobré wúle obětowáno bylo, s neylepšjm swědomjm přigmauti. Ano wešlo i w obyčej, že w té přjpadnosti, když pohřeb a exequie za některého osadnjka na giné faře držány byly, že z obětj, a giných za toto poswátné posluhowánj cizjmu faráři vyplýwagjcejch darů vlastnjmu faráři něgaký podjil se dáwal, brzo w polowici, †) brzo w třetině, ††) brzo we čtwtině †††) záležejcj, wúbec *quarta funeralis* aneb *portio canonica* nazjwaný, genž od Otců Tridentských protakowá mjsta potwrzen byl, kdež se byl ku kostelu pro 40 let pořád zběhlých dáwáwal, aneb kdeby gistau weysadau giným nábožným mjstům propúgčen byl ††††). Když w časech pozdnějšejch ostatnj přjgmy duchownjch welice ztenčení

---

*) Can. 72. Con. Meldens. Can. 14. 15. c. 13. q. 2. Cap. 8. 9. de Simon. (5, 3). **) S. Greg. lib. 7. indict. 1. cap. 4, et ind. 2; cap. 55. Can. 12. c. 13. q. 2. Cap. 13. de Simon. (3, 28). ***) Nov. 12. Nov. 59. *****) Cap. 42. de Simon. †) Cap. 2. de sepult. ††) Cap. 6. 45. ibid. †††) Cap. 8. eod. §. Verum eod. (3. 7.) in Clem. ††††) Conc. Trid. sess. 25. cap. 13. de Reform.

byli, pozůstala štóla dokonce pořádným přispěvkem k slušnému wyžiwenj duchowenstwa, a Cirkew a swětšty panownjci widěli se přinuceny, gi pod tymto názwem potwrditi, a gegj pořádek a welikost zákonem stanowiti. Z tohoto ustanowenj pocházj gméno *jurā stolae*, a práwo ted' duchownjm náležegj, že štóly bez nebezpečenstw swatokupčenj žádati mohau. Toho se gen tehdáž dopauštěgj, když gj od chudých, kteřj se sami s nauzj potýkagj, žádagj, aneb gi, co powinowaný plat za wykonanau službu powažugj, a tu snad wykonati nechtj aneb se zdráhagj, až onano zaplacena gest. Co se nepřigjmá a nežádá gako ze smlauwy aniž gako plat, nýbrž gako zákonem neb náwykem uведенé stipendium a přispěwek k wyžiwenj, nepatřj sem, a nenj swatokupectwj *); poněwadž každý dělnjk, tedy i na winici Páně pracugjcsvé mzdy hoden gest **). Zákonowé tomu odporugjczapowjdagj gen nedowolené pohledáwánj, a peněz giž napřed wydjránj.

d) Prodeg sw. olege, křjžma a ostatků ***).

e) Prodeg swěcených wěcz, když pro poswěcenj wjce se platj, nežli cena hmotu sama w sobě wynášj ****). Nebo gak dalece při prode-

---

*) Can. 4. c. 1. q. 2. Cap. 18, 42 de Simon. **) Mat. 10, 10. I. Cor. 9. ***) Cap. 16, 36. de Simon. Cap. 2. de reliq. et vener. Sanct. (3. 45.) const. 3. C. de SS. eccl. (1. 2.) ****) Con. 102. 105. 106. cans. 1. q. 1.

gi na poswěcenj neb požehnánj žádného ohledu se nebéře, nenjť žádné prowiněnj *). Odporujc j nařizenj gsau obyčegem zrušena **).

f) Placenj neb žádánj peněz za gakýkoli čin cjrkewnj právomocnosti ***); gmenowitě za odpustěnj cjrkewnjeh trestů před zewnitřnjm forum ****) a za osproštěnj (dispensae) †).

g) Posléze placenj a žádánj peněz za přige-tj do něgakého řeholnjho towaryšstwa ††). Tento však pád giným protiwným obyčegem z wětšjho djlu w řeholnjch domech zwláště w panen-ských klášteřjch w tom proměnu trpěl, že od čekanců a čekanek přjnos co přjspěwek k wyžiwenj negen přigmauti mohau, ale i žádati, a umluwiti, což i také zákony potwrzen gest †††); a právem. Neb nic nenj slušněgšjho, než aby ten, kdo pogištěnj swého ustawičného wyžiwenj dosahuge, k němu dle swé mohowitosti i sám přispěl. W předešlých časech mohly řeholnj osoby před gako po westupu do kláštera děditi, a nesměly gen obdrženého dědictwj k swému osobnjmu prospěchu wynakládati, nýbrž njm chu-

---

*) Const. 21. et Auth. Præterea I. de SS. Eccl. **) Can. 7. 11. caus. 1. q. 3. ***) Cap. 10. de vita et honest. Cler. (3. 1.) ****) Can. 124. caus. 1. q. 1. †) Conc. Trid. sess. 24. Cap. 5. de Refor. Matr. ††) Cap. 8. 9. 25. de Simon. Cap. 1. cod. int. Extrao. com. (5. 1. cap. un. §. 1. de statu monach. in VI. (3. 16.) Conc. Trid. sess. 25. cap. 3. de regular. †††) Benedict. XIV. de synod. diocæses. lib. 7. cap. 58. Dolliner Recht der geistl. Pers. §§. 80. 81.

dé neb kláštery dařiti. Samo se w tom rozumj, že zwlášťe na swúg klášter pamatowaly, a pročez nebylo u přigjmánj čekanců přjčiny, něgakého wěna požadowati. Když pak to přestalo, horlili dokonce swatj Otcowé na rodiče, kteřj swým dcerám, Kristu zasnaubeným aspoň takowé wěno nedali, gaké smrtedlným ženichům zasnaubené přinášely. Teprw Cjsař Karel zapowěděl, při westupu do kláštera něgakého wěna požadowati, neb přináseti *); s čeho wšak opět sešlo, neyprw wšeobecně uwedenau protistogjcyj obserwancj, napotom weyslowným rozkazem Beneše XIV. W Rakausjch pogistily práwo k dánj a wzetj wěna několikerá wydaná narjzenj o geho welkosti a gakosti **).

§. 6. 2) Z ohledu duchownjch auřadů a důstogenstwj.

Ohledem na duchownj auřady a důstogenstwj, gakožto cjrkewnj ústawy ku spasenj wěřjcyjch dopaušťej se, mimo napřed a dále dotčené pády, swatokupectwj Božjho práwa:

a) Praeláti, aneb giné něgaké cjrkewe neb cjrkewnjho auřadu předstawené duchownj osoby, genž wedenj swé cjrkewe neb konánj swého auřadu ginému zaprodáwagj neb za gistý aurok tako řka pronagjmagj ***).

*) Thomasin vet. et nov. eccl. discipl. Tom. III. lib. 1. cap. 50. n. 10. cap. 51. cap. 52. n. 2. **) Wiz Dolliner Recht der geist. Pers. §§. 80. 81. ***) Cap. 8. de Sim. cap. 1 — 3. ne præl. vices suas (5. 4.)

b) Biskupowé, kteří při klášterjch, pod nimi stogjcejch žádného duchownjho neustanowugj, lečby gim něgaký určitý weynos složil; aneb klášterům drženj a užjwánj kostelů gen s tau weymjukau zanecháwagj, aby se gim po smrti farnjho administrátora gistý určitý peněžitý weynos složiti musel *), zlozwyk, který slowe prodeg oltárnj (*redemptio altaris*).

c) Ti, kdož před wolenjm se umlawwagj s woliteli, aneb přjsežnau smlawu s nimi činj, aby byli wywoleni **).

d) Ti, kdož wolitelům aby gisté osobě hlas dali, něco dáwagj, neb slibugj. ***)

e) Ti, kdož nesrownalým wolitelům něco dáwagj, aby k wolenj s wětšj částkau hlasů giž wykonanému přistaupili; ****) a swým přjstupem absolutnj aneb aspoň wětšj přewahu hlasů způsobili; a nesrownalj wolitelé, genž podánj přigjmagj. †)

f) Ti, kdož při farnjm konkursu za zkaušku něco dáwagj, neb přigjmagj. ††)

g) Ti, kdož něgakau praebendu s tau wýmjkau zakládagj, by gim samým propůgčena byla. †††)

h) Ti, kdož k praebendě pomáhajcjm slibugj z nj něgaká práwa zanechati. ††††)

i) Ti, kdož praebendu někomu s tau wýmjn-

---

*) Can. 4. caus. 1. q. 3. cap. 41. de Simon. **) Cap. 26. de Sim. ***) Cap. 27. eod. ****) Cap. 23. de Simon. †) Cap. 2. de confessis (2, 13). ††) Conc. Trident. sess. 24. cap. 18 de Reform. †††) Cap. 34. de Sim. ††††) Cap. 31. de prascript. (2, 26).

kau propůgčugj, aby se gim z nj něgakého prospěchu dostalo, gehož dřjwe nepožjwali ; *) pročž i patronowé, kteří si od praesentowaných nowý neb wětšj poplatek necháwagj, a praesentowanj, kdož geg dáwagj. **)

k) Ti, kdož za uweđenj (investituru) gakéhokoli zisku, neb časného užitku žádagj. ***)

§. 7. Zwláště swobodně wzdáwateďných a patronátnjch praebend.

Co se zwláště udělowánj swobodných a patronátnjch praebend týče, musj se každý, rozwážuge přjsně způsob a stezky, nimiž se nynjk praebendám přicházj, podiwiti, gak ge možno některé bez swatokupectwj dosáhnauti. Nebo pomysljli se, že ani w pjsmě sw., ani w staré cirkwi ni žádně stopy nynějšjho udělowánj praebend nena-
lězáme, an se tam toliko čte, že se praebendy powolánjm neb wolenjm wzdáwaly, k čemuž powolaný neb wolený ze swé strany ani tjm neymenšjm nepřispěl, aniž přispěti směl, a že i geště pozděgi bylo přikazowáno, aby ze zaslaužilých neyzaslaužilějšj wzat byl ; ****) zďlá se zagisté, že žáďánj a ucházenj se o praebendu nic giného nenj, nežli prohlášenj, že žáďatel se za neyzaslaužilějšjho držj,

---

*) Cap. m. ut eccl. benef. sive dimin. conf. (3. 12). **) Cap. 6. de pact. cap. 15. de cens. (3. 39). ***) Cap. 9. 36. de Sim. Conc. Trid. sess. 24. cap. 14. de Reform. ****) Can. 19. Distinct. 63. can. 15. caus. 8. q. 1. Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. 18. de Reform.

anebo prosba, aby, ač méně zaslaužilý gest, před zaslaužilejšími přednosti dosáhl. Skutečně také we sněmu Tridentuském mnozj tam shromážděnj otcowé proti we 24. sezenj uzawřené kapitole 18. o naprawenj odporné swé zdánj přednesli, *) nawrhugjce, aby gen při gmenowitém powolánj schopných duchownjch k uprázdněným praebendám pozůstala.

Wšak nesmjme toho pominauti, že sněm nový způsob, ediktem prowoláwat, genom pomocně pro ten pád uwedl, kdyby biskup pro rozšjřenost swého okrsku weškeré swé duchowenstwo znáti nemohl, a že geg tehdy spjše dle potřeb wěku co náměstný ustanowil, než co všeobecně platný potwrdil. Sněm nechtěl tjmto nowým způsobem starých předpisů o powolánj k praebendám ani proměnit ani zničiti; držel se zagisté wždy pewně slow Apoštola: „Žádný neosobuge sám sobě kněžské cti, nýbrž musj od Boha powolán býti jako Aron,“ gsa pamětliw wyřčenj sw. Tomáše: **) „Kdo o duchownj spráwu žádá, má tjm samým za gj nehodna držán býti,“ učinil toliko gen pro tu přjpadnost opatřenj, kdyby biskup, starého způsobu přjmo užjwage, proti lepšjmu wědomj omylu se dopustil a skutečně neyhodnějšjho se nedopjdlil.

Co se wšak dotýče těch, kdož se na prohlá-

---

*) Wiz mé pogednánj: von Besetzung der Benefizien §. 48.

**) S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 5. ad a.

šenj konkursu skutečně o praebendu hlásj, mohau oni nade wše swé žádánj swatokupectwj prosti býti, a nenj prawda, žeby žádánj o praebendu samo sebau giž nedowolené bylo, poněwadž duchownj pokoře odpjrá. Nebo gak mile Cjrkew starý způsob praebendy udělowati, sama změnila, a gakožto wěc naprosto disciplinárnj také změnit mohla; gakby mohl ten, který nic giného nečinj, než že se dle gedenkráté zawedeného pořádku spolu s ginými žádátelei hlásj, aby neyzaslaužilegšj z nich wzat byl, následowně pod wýmjkau, gestliže schopným nalezen bude, a žádný hodněgšj se nedostawj, o praebendu žádá, ze swatokupectwj winen býti? Prosha o propúgčenj praebendy gest gen tehdáž bezpráwná, hřjšná a swatokupecká, když při ucházenj se wšecky ty weymjnyk ne stanau, na které cjrkw propúgčenj praebendy zakládá. Ty gsau: aby žádátel wšecky k tomu potřebné vlastnosti do sebe měl; aby se z upřjmného aumyslu o praebendu hlásil, a přitom žádnau nedowolenau cestau nepokračowal. Pročež gedná swatokupecky gen

a) Ten, který se o praebendu hlásj, ač těch vlastnostj do sebe nemá, které se při propúgčenj každé praebendy wúbec a wesměs, aneb při propúgčenj této žádané zwláštj, na čekanci pohledáwagj; *) buď i, žeby giné znamenité zásluhy na sobě měl. Praebendy za odplatu zásluh, wdu-

*) Wiz mé dotčené pogednánj §. 11.

chownj správě nashromážděných, pokládati gest tolik gako wěc časnu, kteráž s duchownj spogena gest, za wěc přednj, za aučel, auřad wšak s prostředky k němu přjslušegjcjmi za wěc zadnj, za prostředek považowati; zdánj, které patrně přewrácené, a smyslu Cjrkwe odporne gest.

b) Gedná swatokupecky, komu na tom nezáležj, aby na mjstě, kterého hledá, aučinliwým wykonáwanjm swých powinnostj wšemožně prospěl, a wjce dobrého, nežli na swém předešlém mjstě způsobil, a nobrž aby wětšjch obdržel přjgmů, aby byl pánem pro sebe, aby žil pohodlněgi, aby měl méně práce, aby wětšjho obweselenj a wyraženj užil, aby si wjce wáznosti, pocty a přednosti we swětě zjskal. Tjm se wšak nechce řjci, žeby snad při ucházenj se o praebendu dokonce žádného ohledu na časnost bráti dowoleno nebylo. To gen nemá co přednj záměr žádosti základem býti. Kdo časnosti z wyššjho ohledu hledá, kdo při tom aumysl má, slušného wyžiwenj bez nauze a tjsně dosáhnauti, dluhy zaplatiti, chudým rodičům, dobrodincům a přjbuzným napomoci, wúbec užitečné ústawy podporowati, zkrátka, dobře činiti, a při tom duchownj službu za hlawnj wěc považuge, nedopauštj se swatokupectwj. — Posléze gedná swatokupecky

c) Ten, kdo gakéhokoli prostředku užjwá, by sobě přjzniwostj těch, kteřj při wzdanj praebendy hlas magj, přednosti před ginými wymohl. Tjm se opět nemjnj, žeby každé pochwálenj mělo wy-

laučeno býti. I schwálenj samého sebe dá se o-
sprawedlniti, pakli zdwořilost a slušnost toho
žádagj, by se žadatel osobně patronu předsta-
wil, i schwálenj od giných, pakli se z toho ohle-
du děge, aby patron s okolnostmi a vlastnostmi
schwáleného seznámen byl. (§. 3. n. 2.) Když
se ale prosbami, pochlebenstwjm, služnostmi &c.
o pjsemná swědectwj dobrého chowánj usiluge,
a nepravými a přewýšenými pochwalami ti,
genž o menšj neb wětšj zaslaužilosti žadatelů
sauditi magj, w úsudku se swáděgj, když při
hledaném powýšenj o zawděčenj neb přjzniwost
se gedná, pak wládne zlý prostředek k záměru,
a swatokupectwj nedá se zapjratí.

(Pokračowánj).

---

5. Rozmlauwánj o swětle oltárnjm a kaděnj.

Mezi farářem a sausedem.

Farář. Gestli mne zrak nemejlj, tedy náš
milý saused Horlický s něgakau žalobau odpor-
nau ke mně přicházj.

Horlický. Snadli to na čele napsáno gest?
Skutečně k wám, welebný pane, s nemalau stjžnostj
naměřeno mám, a té neklamawé naděge gsem, že
se našeho swatého náboženstwj, o kteréž si bo-
haprázdnej rauhači a kacjři nectně hubu utjragj,
gak slušj a patřj ugmete, a těm prostořekým tu-
pitelům huby zacpáte.

F. Co se poslednjho dotýče, sám přisvědčiti musjte, že wěcy nemožné na mne pohledáwáte; neb který mocnář dowede, aby všem darmotlachům huby zacpal? Co gá ubohý mocj swau obmezenau pořjdljm? — Powězte však, co wás tak rozpálilo, a na koho žalowat přicházjte?

H. Na Husomila, toho prožluklého kacjře, genž si wždy o nás katoljky swüg ostrý gazyk brausjwá, a gizliwými aušklebky swými swaté náboženstwj naše zlehčiti usiluge.

F. Zwolejte s Spasitelem našjm: Odpusť mu Pane! neb newj, co činj.

H. Meyljte se, welebný Pane, mysljtelj, že tato chytrá liška newj, co dělá. Měl z něho štěkawec býti; neb umj za slowa lapati, a auskočnau řečj swau člowěka tak pomásti i zamotati, že těžko mu z klepet wywáznauti.

F. Oč gste zase spolu hádku o náboženstwj měli?

H. Welebný pán zná hádati. Zle gsme se počjtali, a málo scházelo, žebychom se gedem druhému do žiwého byli dostali, kdyby nás ginj nebyli roztrhli.

F. Kýžbyste, přjteljčku! mé přátelské rady uposlechl, a se do hádánj o náboženstwj nedáwal, k čemuž se wám, bych s prawdau na swětlo šel, potřebné zbraně a duchownjch powah nedostáwá.

H. Welebný pán mi wěru nepochlebuge.

F. A sice proto, žeby to na mne nepřjslušelo; že wašjm přjtelem gsem; a že na mně čisté praw-

dy, ne však pochlebenstwj pohledáwáte. Nenjli prawda?

H. Owšem; račte však powážiti, že když kdo náboženstwj swé srdečně miluge —

F. Že se ho ugme, cti geho horliwě zastáwá, ano pro uznalau prawdu gměnj i žiwobyť swého odwážiti hotow gest. Snadli gste to chtěl doložit?

H. Gakobyste mi do srdce byl nahljdnul, a co řjci chci, s gazyka wzal. Smjmlj tedy mlčeti, toho sobě newšjmati, aneb snad bezbožně k tomu přiswědčiti, když se někdo u mé přjtomnosti opowážj naše náboženstwj tupiti, nás katoljky z modlářstwj aneb z farisegských obyčegů winiti? Nebyllibych newděčnj, zprnewěřilec i zrádce swého náboženstwj, kdybych se neozwal, i hlasu swého zmužile nepozdwihl, když se prawá wjra naše rauhawě zlehčuge?

F. Z částky owšem dobře máte, však ale —

H. Genom z částky? myslilbych si —

F. Že wšecko má swúg čas, a tak též obrana náboženstwj pohančného. Gestli se však w nečas, bez důležitě přjčiny, pro pauhé různice ztropenj, aneb přjlišnau horliwostj puzeni do hágenj swé wjry dáme, snadno se nám přjhodj, že chtjce náboženstwj brániti, nemotornau obranau hůre gemu poslaužjme, než kdybychom se hluchými a němými stawěli. Waše, milý sausede, přjlišná horliwost —

H. Pro prawé náboženstwj, pro tento nebeský dar nemůžeme dosti horliwými býti.

F. Meyljte se, a škody natropjte, i na sebe odpowjdanj uwaljte, gestli se tu swau přewraucj horliwost na uzdu bráti nenaučjte. Wážjm si wás, milý sausede, pro tu waši nepřetwářenau a srdečnau lásku k našemu náboženstwj, a přálbych, aby si wás mnozj wlažnj, newšjmawj a nedbalj farnjci za příklad wzjti chtěli. Nemohu wšak zatagiti, že wám to za zle mám, když se ským o náboženstwj ginak smeyšlegjcm do hádánj dáte, neb s tjm málo kdy co dobrého pořjdljte, ba mnohem spjše semeno swáru roztrausjte.

H. Přebolestná to wýčjtka!

F. Ranhogič též bolest působj, když wyžraný zub trhá, aneb raka wyřezává. Ať bolj ta má domluwa, když genom waši prchliwost trochu skrotj. Deyte prawdě swědectwj, a wyzneyte, mocli gste giž poblaudilých bratřj tjm swým horliwým hádánjm na wjru obrátil?

H. Aspoň mi na dobrém aumyslu nescházj.

F. Tenť wás owšem wylauwá, když z té wašj hádky mrzutosti, práwnj rozepře powstanau, a na nás katoljky podezřenj se uwalj, žebychom snášenliwosti prázdni byli.

H. Kýžbych byl mohl wčera welebného pána gako angel proroka Habakuka do společenstwj našeho přiněsti, abyste byli na wlastnj uši slyšeli, gak nám Husomil zaslepence, modloslužebnjky

spjalal. Oč žebyste se byli hněwem rozpálili, a do toho rauhawého ctiutrhoče sypali, gakkoli snášeniwi gste, a se k těm na nás newražjcm bludařům přjliš wjdným okazugetě.

F. Negsem tak chytlawý traud, abych hned plamenem hořel, když kdo zakřesá. Powězte wšak, w čem se tomu nedloučenému pjsmákowi zaslepenci býti zdáme?

H. Mezi giným proto, že w kostele swětlo páljme, oltáře oswęcugeme, a při službách kadjwáme.

F. Oč že gste ho pro tu geho sprostnost politowal?

H. Schutjbych ho byl poličkowal, kdyby tomu přjtomnj přátelé nebyli zabránili. Pro hubu na hubu! řjkáwáme. —

F. Tjm wšak učenj křesťanské zapjráme, genž nás učj patrně křiwdy newprawého pohaněnj trpěliwě snášeti.

H. Owšem, owšem, a nelze tomu odpjratí. Na mně se wšak trpěliwý Job newydařil, neb se mi hned žluč w těle pohybuge, a krew rozpaluge, gak genom se někdo našeho náboženstwj nezdworile tekne. A který medle katoljk, wážjli si swé swaté wjry, zůstalby při tom wlažný, kdyžby se mu pod nos třelo, že my katoljci zaslepenci gsme, a na důkaz swé slepoty že od mydlářů a woskářů swětlo sobě kupugeme, i též kadidlem smradlawý puch swých hrubých powěr zažehnáwáme?

F. Uznáwám, že gste k tomu mlčeti nesměl. Pomohl gste snad tomu reypáčkowi tjm z bludu,

když gste wyswětlił, k gakému cji a konci swět-
tel a kadidla při službách Božjch užjwáme?

H. Selhalbych, kdybych se tjm pochlubil.

F. Ale, přjteljcku! ehceteli opravdiwým ob-
hágcem wjry swé slauti i skutečně býti, tedy mu-
sjte námjtky odpornjků bez kyselosti poraziti, a
ge důkladně přeswědčiti, že na omylu gsau, a
nám křiwdu dělagj.

H. Wzalbych s celau chutj tuto spasitedlnau
práci na sebe, kdybych genom s ni býti mohl.
Musjm však k zahanbenj swému wyznati, že mi
nic maudrého nenapadlo, čjmby se ten u nás pa-
nugjcy obyčeg, že w kostele za dne swětla páljme,
důkladně osprawedlniti dal. Proto také mne zlost
popadla, když na mne prostořeký Husomil dorá-
žel, abych mu powěděł, nač to zbytečné swětél
pálenj gest, a neměliliby se penje, genž se ročně
na swětla wyhodj, na něco užitečněgšjho obrátiti.

F. A že wám na důwodech scházelo, nimiž se
Cjrkew naše wzhledem pálenj swětla osprawedl-
niti dá, a že gste teyrawému odpornjkowi za wy-
hranau dáti nechtěli: tedy gste swé autočistě wzali
k nadáwánj, k haštěrenj i ke rwánj, aby pěst wy-
mohla, seč! gazyka nebylo. Umjmlj hádati? —

H. S hanbau wyznáwám, že to welebný pán
na wlas uhodl. Co gsem ale měl na to odpo-
wěděti, když se mi předstjralo, že gsme my ka-
toljci ten obyčeg od Židů i od pohanů wydlužili?

F. Měl gste se swatým Augustinem odpowěd
dáti, že gsme sice ledaco od pohanů, zwláště však

**

od Židů přigali, a do Cjrkwe swé uwedli, k lepšjmu však prospěchu a k přiměřenějšjmu cji to obrátili; a že nenj hanba žádná giných následowati we věcech, kteréž k duchownjmu dobrému slaužití mohau, ať i lidé, gichž následugeme, gakéhokoli náboženstwj gsau.

H. Snadli u Židů a pohanů w obyčegi bylo, že se při obětjch, aneb obyčegných pobožnostech swětla páhila?

F. Nelze pochybowati, neb o tom letopisowé těch národů hodnowěrná swědectwj dáwaj, o kterýchžby bylo mnoho powjdati. Toto však odwoláwánj se na pohany, ačkoli na slowútné Řeky a Řjmany, gak též na Židy špatněby nás osprawedlnilo, a tuť teprwby nás odpornjci winili, že modlářským aneb fariseyským kwasem zapácháme, kdybychom lepšjch důwodů, proč swětel užjwáme, na gewo dáti neuměli.

H. Zdá se mi dle sprostého rozumu mého, žeby swědectwj ze starého zákona wzaté až posud swau platnost mji mělo; neb Židé byli někdy wywolený národ Božj.

F. Platj toto swědectwj u všech křesťanů gakéhokoli wyznánj, a platiti musj z té důležité přjčiny, že starý zákon od samého Boha pocházj.

H. A nás křesťanů se teyká —

F. Z částky toliko, a sice we věcech těch, kteréž Ježš a Cjrkew od něho ustanowená ze starého zákona do nowého přenesli, aneb gakožto platné prostředky ke wzbuzenj wětšj nábožnosti bez zře-

tedlného rozkazu dowolili. Snať wám powědomo, že před archau úmluwy, w kteréž se toliko prut Aronůw, zákonnj dsky a manna schowáwaly, stkwostné swjcnj stály, a swjtelnice čili lampy dnem i nocj hořely; tak též že we swatyni sedm lamp bez přestánj swjtilo. Sudťte nynj zdrawým swým rozumem, smjli se nám kdo smáti; když my na oltáři nowé úmluwy, na kterémž se nekrawawá obět smjřenj opěťuge, též swjčky rozswěcugeme, a sice s tjm spolu aumyslem, bychom na paměti měli, že srdce naše láskau a wděčností wzřuru k Otci nebeskému. rovně-gako rozswjčené swjčky plápolati magj.

H. Mohu wás ubezpečiti, welebný pane, že to mmar začasto diwně pohně, a kide se nacházjm, k čemu gsem do kostela přišel, zpamatuge, když se na oltář slušně oswjčený podjwám.

F. Tělesnj gsauce tworowé w tělesných wěcech swé zaljbenj mjwáme. O tom wědaug Cjrkew sw. užjwá i tělesných wěcj k tomu, aby prostředkem gich wěřjcy audy swé k duchownjm důležitostem wedla a wzbuzowala. Když se tedy na oltáři swjčky rozžjhgj —

H. W tichosti se na srozuměnj dáwá, že se něco newšednjho konati bude, nač přjtomnj po odloženj wšech domácjch starostj a swětských myšlének pozornost swau obrátiti magj.

F. Dobře máte, a byloby k winšowánj, aby gednomu každému w kostele se nacházegjcmu oswjčený oltář na znamenj byl, kam s tělem i dušj

obrácen býti má. Oč žebychom napotom málo roztržitých, wšetečně se ohljžegjcjch, pohoršliwě šeptagjcjch aneb dŕjmagjcjch při službách Božjch napočítali.

H. Tybych gá, kdybych ktomu práwa měl, z chrámu Páně wypowieděl, i gako někdy Ježjš prodáwače a kupce násilně wyhual, aby swým nepořádným chowanjm horliwých křesťanů z pobožnosti newyráželi.

F. Hledměž, přjteli, na mjstě wypowjdnjgich a wyháněnj přjkladem swým gim okázati, gakau počestnostj i wraucnostj prawý křesťan na službách Božjch podjl bráti má. — Powězte mi ale, zdaž gste to na sobě neznamenali, že sedjteli za nĕgaký čas potmě, aneb aspoň w tmawém mjstě, že se o wás gakási nechuť, truchliwost, aneb ospalost pokaušj? Gak ale se rozswjtj, aneb když na swětlo wygdete, že wšecken gako okŕegete a se rozweseljte?

H. Tomu skutečná prawda gest, a proto se nerád we tmě zdržugi.

F. Z toho se ale přeswědčugeme, že gest swětlo prostředek k obweselenj mysli lidské, a tjm samým, poněwadž Bohu swému weselým srdcem, ne wšak zasmušilau myslj slaužití máme, Cjrkew naše sw. všeho sobě wšjmagjc, čjmbj se pobožnost roznjtiti a podporowati dala, dowoluge i nařizuge, aby se oltář gakožto poswátná obĕtnice oswěcował, když se na něm obĕť koná aneb společná pobožnost trwá.

H. Proto také srdce mi zaplésá, když zvláště na weyročnj slavnosti oltář krásně oswjcený spatřjm; neb toť mi mezi giným na pamět uwodj, že se w žádném všednjm přjbytku nenacházjm, a něco mi gako do ucha šeptá: Pomni, že tento dům gest dům modlitby! chraň se, abys z něho peleš lotrowskou neučinił! —

F. Kýžby gednomu každému do kostela přicházegjcjmu tato spasitedlná výstraha w usjch zawzněla!

H. Nynj se mi w mozku rozednjwá, a zponenáhla chápám, k čemu asi Židé až podnes, když se swátek gegich začjná, w přjbytku swém aneb w modlitebnici wjce swětěl rozswěcugj.

F. Co o tom saudjte? co za přjčinu tomu kladete?

H. Snad a bez snadu proto se to u nich stáwá, aby sebe i giné tjm upamatowali, že gim čas odpočinitj od tuhé práce, čas pobožnosti i radosti nastáwá.

F. S těžkém se w tomto swém úsudku meyljte.

H. A nynj též snadně uhodnauti mohu, proč se asi města oswěcugj, když do nich země Pán, aneb wládnaucj knjzata přigjžděgj, gak o tom nedáwno w nowinách popsánj stálo.

F. Podobné někomu ke cti domů oswěcowánj nenj nic nowého we swětě, neb giž za starých časů we zwyku bylo. Ze starobylostj Řjmských

a Řeckých wjme, že něco obyčejného bylo, aby se při gistých slavnostech, gak též na prwnj den každého měsice hořicj swjčky do oken aneb nade dweře postavily. W druhé knize Mogžjšowě čteme, že neywyššj kněz Jason do Jerusaléma při-gjžděgcjho krále Antiocha s množstwjm rozžatých pochodnj čili fakul wjtal; tak též známá wěc gest, že se před neypředněgšjmi auřednjky Řjmskými hořicj pochodně nosjwaly.

H. A to bez pochyby na znamenj zwláštnej uctiwosti, kterýmž aumyslem až posawáde měšťané při přjgezdú pána swého domy oswěcugj. Ne-njli tedy slušná wěc, abychom tjm též prostřed-kem uctiwost swau k Bohu, genž gest pánem wšech mocnářů, na gewo dáwali, a widitedlný přjbytek geho, když se w něm pro pobožnost segdeme, oswěcowali, a tjm swětlem okrašlowali?

F. Dobrau záwjrkú z toho činjte, přjteli! a newjm, wěru, který maudrý člowěk námby to za zle mjtí směl, když i zewnitř Otci nebeskému wšemožnau čest prokázati, a tjm sebe ku wnitřnj pobožnosti wzbuditi usilugeme.

H. Škoda že mi to wčera nenapadlo, abych byl mohl toho posměwáčka poraziti.

(Pokračowánj).

---

6. Učitelowé starého a nowého wěku.

Paedagogické rozgjmánj.

„Každý učitel umělý podoben gest člověku hospodáři, kterýž
wynášj z pokladu swého nowé i staré věci“ — dj Kristus
Pán usw. Matauše 13, 52.

Kdo wtom powolánj stogj, že takměř bez přj-
trže nad učitelstwjm, nad cwičenjm a vzděláwá-
njm mládeže školnj přemeyšleti musj, tenť snadněgi
než mnohý giný poznáwá weliký rozdjl mezi
starým a nowým wučowánjm. — Prawdať
gest: hned gak normálnj ústaw školnj za pano-
wánj nesmrtelné Marie Theresie w zemjch našjch
uweden byl, wzalo počátek zdokonalenj a i zwe-
lebenj národnjch škol našjch. A ač uwedený
tehdejší učenj způsob nebyl naprosto bez wad —
kde však w lidských ustanowenjch shledáš aupl-
nau dokonalost! — tolik však předce dobrého
hned způsobil gest, že lid poznenáhla počal po-
znáwati, čeho všeho geště třeba, aby cwičenj
djtek lepšj a prospěšněgšj účinek mělo. — Mysl
lidská, gednak gsauc probuzena k přemýšlenj o
dobrém swém, ráda dále pokračuge, a wěc hlau-
běgi skaumá, kteraužto sobě prospěšnau býti
widj. *)

*) Tut se též stalo, že k zdokonalenj učenj způsobu we ško-
lách národnjch mnohého pak uměnj se použilo, na tež

Nynj při wzniknutj lepšjho učenj školnjho rozširowala se obzwláště ta dobročinná wědomost wždy wjce a wjce: že Bůh djtky — ty miláčky swé — proto gest rukaum rodičůw swěřil, aby gich Božskému obrazu wšj dokonalosti wezdy podobněgšj učiniti se wynasnažili, což bez školnjho wzděláwánj gich ducha a srdce nemožno gest; nynj wždy lépe se poznáwalo, že cjrkew swatá a wymjrajcěj obec djtky — tyto klenoty swé — w kterýchž opět ožjti, a déle zkwjtati magj, rodičůw opatrowánj a moci pod tau wýminkau gsau odlewzdali, aby z nich dobré lidi, nábožné křesťany a šlechetné měštěnjny wychowali; nynj mocně zagjmała otcůw starostliwých srdce ta prawda: že zústawugjce tuto dobře zwendé, etnostné djtky, gasnau twářj k smrtelnému loži swému gich powolati, srdcem spokogeným gich požehnati, a rtoma giž umjrajcjmá gich těšiti mohau. —

Nesmrtelná půwodkyně tohoto zdokonaleného

před tjm téměř nikdo byl nepomyslił. Připomjnam tuto toliko libo mudretwj, kteréž sstaupiwši z powěřajících oborů, kdež tak dlouhé wěky pro lidstwo zcela bez platnosti wzuášelo se, počalo nynj lid wzbuzowati k užitečnému o wěcech gemu přináležejících rozgjmánj; připomjnam dušesłowj (psychologii) a sokratiku, kteréžto umělosti učitelstwj zcela nowau dały twářnost, zdokonaliwši ge tak, že se pro mládeže wycwičenost welmi prospěšné stalo. — Gednal gsem o té wěci na giném mjestě, a sice, w německém přjteli školnjm r. 1816 w swazku 4., a r. 1817 w swazku 1. §. 4. —

wyučowanj byla; gakož giž řečeno, cjsařowna a králowna Marie Teresie, kteráž w srdcjch wšech Čechů wděčných wěčně žjti bude. *) Gegjm králowským gménem wydán gest r. 1775 pro celé králowstwj české nowý všeobecný řád školnj, kterýž w ýborně gsa složen w prawdě základem našj školnj reformacj a nowotwárnostj nazwán býti může. Bylať w něm uwedena přiměřená pravidla a maudré rozkazy wzhledem wýboru a ustanowenj předmětů kučenj wykázaných; školnj knihy, wycwičenost nastáwagjčjch učitelů dle základů pædagogických, vlastnosti metody, čili náwodstwj k wyučowanj, a geho gednotwárnost; pravidelné zřjzenj scházegjčjch a oprawenj giž gsaucjch stawenj školnjch; opatřenj potřebného pro učitele wyžiwenj a slawné wyznamenánj těch, kteřjžto uměnjm a pilnostj nad giné skwjti se budau; založenj školy normálnj, z njžto by gakož ze střednjku zlepšený učenj způsob na ostatnj školy weškeré země české, dle mjstnj potřebnosti na městské a wesnické školy rozwržené, poznenáhla wplýwati měl, — to wše mistrně bylo obstaráno. Posléze byla též w ýborná policie školnj a pravidla disciplinárnj, gakož i pro rozličné třjdy škol potřebné pogmenowanj toho, co se učiti má, obgednáno, a wzornj tabele ke skládánj školnjch zpraw připogeny. —

---

*) Wiz školnj časopis: „Allgemeine deutsche Schul- und Erziehungsbibliothek in Nördlingen“ djl 4. částku I.

Budiž žehnána Marie Theresie — tak plesajce všickni zwolati máme — za tato dobrodinj Božj, gežto zemjm swým ráčila prokázati, dobywši sobě tjm gistéjšj nesmrtelnosti, než wydobytjm celého djlů swěta, a nesčjsnými slaupy sláwy! Wšickni sawěc j i potomnj lidé wděčně gi za to weleslawiti, a gméno gegj s hlubokau uctiwostj welebiti budau, an gménu krutého podmanitele swěta — tentýž swět bude zlořečiti. A až pak saudce všech lidj skutky oněchno sauditi bude, kterjžto wznešení gsau nad saudnj stolice lidské, gak weliká za to se gim wykáže odplata, že žiwot swúg, moc swau a wznešenost swau wynakládali k tomu, aby milionúm bližnjeh swých k maudrosti a z nj vyplýwagjcej blaženosti dopomohli! — — —

Musj se řjci, že w oněch pro školy tak trudných časech, *) dřjwe než se wyučowánj školnj zdokonailo, těžko bylo naleznauti učitele, genž by žákúm swým dokonalým obrazem byl, zachowage sobě swau učitelkau hodnost, a spolu sobě zjškage žákúw lásku a mnohowážnost; těžkož bylo učitele naleznauti, kterýžby gich puzenj k

---

*) Nezdá se mi potřebno býti, o wadách starého wyučowánj tuto cos připomenauti, gežto wěc ta giž w tolikých spisech dosti obšjrně a důkladně wyložena gest. Poukazugi toliko na školnj noworočenky čili almanachy důstogného P. Richarda Wilflinga, c. k. Rady a Ředitelc c. k. úřadu censurujho, kteréž po mnohá léta wydáwal gest, zjškaw sobě tudy weliké zásluhy o naše národnj školy. —

účinnosti maudře byl ukogil, a prawý učenj způsob sobě přiosobil, waruge se přitom newrlosti, wšj newhodnosti a wášně; kterýžby powždy sprawedliwým byl, a wšemožně pokljskům učen-ců swých bránil, a wždycky maudře odplácel i trestal; kterýžby wšecken nepořádek ze školy odstraniti se snažil, i žákůw kzachowánj dobrého školnjho řádu (discipliny) užjwage; kterýž by netoliko o wycwičenj rozumu, alebrž o dokonalé wzdlánj celého člowěka bedlil, smysl poslušnosti w učencjch swých upewnil a zachowal, a bera na přjtomné a nastáwagjcy dobro školáka laskawý ohled, přjsným a spolu milostným byl a mnohowážnost ku škole a k učiteli w žákowi wzbudil. *) —

Ačkoli ale učenj nynějšj we školách národnjch z mnohého ohledu welice předčj nad staré wyučowánj, nechať ho wzhledem způsobilosti neb formy, gak se přednášj, neb wywolených k wzdlánj mládeže předmětů, neb wzhledem pospolitého wyučowánj a wycwičenj wšech dušewných mocnostj u žáků a t. d. považugem: mnoha u má předce staré wyučowánj stránku, kteréž by i učitelstwo nynějšjho wěku bedliwěgi šetřiti

---

*) Wiz wýborný školnj spis Pána C. C. Zerennera, kr. pruského konsistoriálnjho a školnjho Rady, pod názwem: „Grundsätze der Schuldisciplin für Schulaufseher, Lehrer und Schullehrerseminarien.“ — Gsaut to prawidla hluboce skaumaná, wšestranně stwrzená, a následek mnoholeté školnj zkušenosti. —

mělo, než se to stává. Musjmeť tedy zde říci: Suum cuique; co komu, to tomu. —

A. Gistátě wěc, že učitele starého wěku pčkná vlastnost wyznamenáwala, kteréž se mnohému z nich času nynějšjho nedostáwá. Obmeziliť totižto pozornost a účinnost swau na hlawnj toliko předměty učenj školnjho, gakož gich škola triwiálnj, t. gegj prawý záměr požaduge. „Nenjť to schopnost, — dj gistý důmyslný Pædagog za našich dnů — pozornost swau na wšecko powrchně obraceti, co učitele šlechtj, alebrž naopak, když gednotliwé, pro národnj školu obmezené předměty dobře a mistrně wzdláwá; nenjť to fantastické wywyšowánj školy trywiálnj nad gj wyměřený obor, z čehož snad učitelowi sláwa zniká, nýbrž dobrá a swětlá poznalost toho, co se w takowé škole obzwláště učiti má; nezáležj hodnost učitelowa w gakéms pošetilém sháněnj se pó nowých ustawičné methodách neb nawodstwjch; nýbrž w dokonalém poznánj gedné prawé metody, a we wěrném a bedliwém gegj užjwánj.“ — Učinné, setrwanliwé užjwánj gedné dobré theorie učinj z něho uprostřed geho žáků zkušěného, mistrného učitele; gešto lapánj po gemu nepřjležitých a kusých učenjch geg gen mate, a přiwadlj tam, že zanedbage podstatnjch wěcj, k gichžto učenj vlastně ustanowen gest, gakož gest čtenj, psánj, počjtánj, skládánj potřebných pjsemnostj, — titěrek a zbytečnostj si hledj. Triwiálnj učitel, kterýž se pokládá professorowi na

wysokých školách rowným býti, diwný, wěru! a směšný gest twor; neboť negsa professorem, gakož patrnó, aniž učitelem elementárnjm při swém hrdém smýšlenj nechtěge býti, pak — slowem — gest ni čjm. *) — Nemělby tedy mnohý školmistr hned po tom tak bažiti, aby we škole swé předměty přednášel, kteréž mu wjce hodin pro mnohem důležitějšj a potřebnějšj uměnj, těmtó k neywětšj škodě, ugjmagj. Wjce činiti, než co powinnost káže, zde tak lehce nemá swého mjsta, a gestiř wěc gistá: Kdo přjliř mnoho na gednau chce, obyčegně činj málo, a neb nečinj nic, — gak prawdiwě slowútný Pan Wilfling prawj. —

Byloř wzhledem toho giř r. 1781. dne 11. máge od neywyššjho mjsta nařjzeno, aby okresnj děkanowé w gim podzřjzených wenkowských školách obzwláště na wúbec potřebné předměty, gakož: čtenj, psánj, počjtánj a náboženstwjkřesťanské zřenj swé měli; poněwadž mnozj učitelowé

---

*) Tak gsem onehdy, drže školnj visitacj, shlédal na gednom mjstě, že učitel žákům prawidla wyššjho slohu čili stylistiky přednášel, kde ale magj znamenuj rozdjlnosti užjwatj, tomu neučil gich; bez čehož předce aniž gedinkau průpowěd dobře napsati nelze, gakož titěž žáci toho patrné důkazy k mému nemalému mrzenj dali. A tak se začastě stává, že mnohý školmistr, čemu žáky učiti má, neučj, přednášege gim wěci, gichžto netřeba, a kteréž gim někdy, až gich potřebj bude, od giného důkladněgi přednešeny budou. Řekl prawdiwě Laertius:

Tam vanum nihil esse puto, quam discere multa.

vyššj, pro obecné školy nepatřjící věci, ku škodě vůbec prospěšným, přednášej; kteréžto nařizenj by se až podnes w mnohé škole wywésiti mělo, by ge učitel wždy před očima měl. —

B. Musjmeť dále prawdě swědectwj dáti, a tuto wyznati, že učitelstwo starého wěku nábožný duch wyznamenával, dle něhož sobě wysoce wážilo wjry Kristowy, dobře wědauc, že ona toliko člowěku potřebné k geho spasenj vzdělanosti poskytuje. O mnohých ale našjch učiteljch řjci se může, že pro samu školu giž newidj kostela, magjce za to, že duch lidský gen gich liternjm uměnjm spasen býti může. *) K takowému nemaudrému smeyšlenj mnozj wychowacj spisowatelé našeho wěku, kteřj bez cirkwe, bez náboženstwj děti wyučiti a wychowati chtěgj, učitelstwo naše přiwáděgj. —

Když wenkowský učitel wšecku cenu swého wyučowánj toliko zakládá na gednostranném rozumu wycwičenj; když on obzwláštnj pilnost wěnuge toliko předmětům chladného rozumu se týkajcjm; když učenj zgeweného náboženstwj od žáků swých odstraňuje, neb powrchně toliko a lecgaks ge odbýwá: tehdy toho ten smutný následek, že u něho i u geho učenců pak nenáklonnost a nechutenstwj ku učenj katechismu zni-

---

*) Progewil gsem o věci této, na neywejš důležité, myšlenj swá w 16. swazku přjtele mládeže, kdež gsem o neyhlawněgj věci we školách národnjch gednal.

ká, že chladnost k věcem cirkewnjm se rozmáhá, čijnž, gak sám gedem protestantský spisowatel, slowútný Edward Glanzow, prawdiwě propowěděl, *) náboženského i měštěnjnského žiwota kořen se podkopává, a tudyť naprosto hyne. —

Kdož tedy wěděti chce, kde se prawé dobro lidstwa a škol našich gediné hledati má, ten wěziž, že záležj w oné nábožné a bohabogné mysli, gjžto zwláště učitelowě starých wěků k neywěrnějšjmu plněnj obtjžného powolánj swého býwali powzbuzeni, kteráž oblehčowala každau gich těžkau práci a snažnost, každé gich powinowané djlo poswěcugjc, každau nedostatečnau methodu doplňugjc, a bylali dobrá, gi welice zdokonalugjc, — „ta bohabogná mysl,“ — dj slowútný Ignác Demeter **) — „ať se nawrátj mezi nás, a do srdcuj učitelů a žáků našich, a nalezeno gest prawé dobro dušj našich. Kde se toho nábožného smyslu we školách našich nedostává, tam i ty neylepšj metody co pléwy wětrem se rozprášegj; — tuť se wěčně nadarmo snažjme a namáháme o zlepšenj škol našich; kde ale ta nábožná mocnost w našich učiteljch, rodičjch a dětech aučinkuge, tautě blaho, tam krásně zkwjtá s do-

---

*) Gestij Glanzow wýboruý spisowatel knihy, nazwané: Die Wanderjahre, — a opět giné: Die Kritik der Schulen. **) W. Vollständiges Handbuch zur Bildung angehender Schullehrer. Mainz 1821.

břím prospěchem škol spolu též trwanliwé štěstí lidstwa a vlasti.“ —

C. Tjm samým, že nábožný duch byl w učiteljch starého wěku, wyznamenáwala ge též ta krásná vlastnost, že cjrkwé Kristowé horliwj ctitelowé byli, hlubokau wážnost knj i zákum swým wštěpugjce; neboť tu gedno bez druhého nemůž býti, tu gedno druhé plodj a zachowáwá; a poněwadž zbožné wzdělánj člowěka wšeho uměnj koruna gest, — skrze wysokowážnost cjrkwé k takowému wzdělánj neypřjměgāj klestili cestu. — Za časuw našich ale, — čehož weliký žel, — w tom se giný duch progewuge, — duch pýchy, z náramného wywyšowánj uměnj litemnjho půwod swúg magjcj, kterýž duch antikristský zhrzj cjrkwj, a gegj ustanowenjmj, učenj a zákony gegj za malichernosti pokládage, přitom ale zapomjnage, co sám Kristus Pán řekl: „že, kdoby cjrkwé neuposlechl, gako pohan a publikán gest.“ Matauš 18. 17. Ten duch za časuw našich we franské a německé řjši, a wzemjch oněch, gimíž ginowěrci wládnau, cjrkwé Kristowau welice swjrá, a tudy i na obec, kteráž bez onéno zniku nemá, — mnoho zlého uwaluge. —

O kých by drahá vlast naše duchem tjm nebyla porušena! Přicházjme wšak i u nás mezi mnohými učiteli wyššjho i nižšjho druhu na geho stopy. Djka Bohu, srdečná djka! že neymilostiwěgāj Mocnár a Otec vlasti našj, co ney-

slawnějšj hagitel wjry křesťanskokatolické, tomu zlému duchu mocně a statečně bránj, by lid geho od Boha a od cjrkwe neodvrátil, a w záhubu ho neuwrhl. — Rozgjmage tu wěc slawný a w prawdě nesmrtný mudřec a bohomluwec z našeho wěku, Josef hrabě de Maister, w gedné mnohocenné knize swé napsal; „Géstliže se k starým prawiłúm nenawrátjme, gestli wychowánj mládeže služebnjům cjrkwe nazpět se neodewzdá, a uměnj nebudau wšady náboženstwj podřizena: tedy se to zlé, kteréž nás očekáwá, ani wystjhnauti nedá; mi skrze samá uměnj zdiwočjme, a takowá zdiwočilost neyhoršj gest.“ *) Strašliwý wýklad na slowa tato franské zbauřenj dáwá. —

W gaky zmatek takowá dnchownj, diwoká pýcha nad uměnjm swětským mnohého člowěka přiwádj, patrný toho důkaz gest gistý J. Woerlein, učitel národnj školy we Weihenzeßlu. Muž tento wydaltě spis, **) w kterémžto dowozuge, že učitel wšjm uměnjm, co ho gen koli w gymnasijsch a na uniwersitě gest, má opatřen býti (!!); pak ale owšem gsa takowý diwotworce nade wšecky giné wywýšený, že žádnému podlán býti nemá. „Duch nynějšj pædagogiky,“ — gsaut to geho slo-

---

*) Wiz geho wýborný spis: „Uiber Ursprung und Wachstum der politischen Constitutionen“ na str. 78. — **) „Idee einer pædagogischen Wissenschaftskunde für deutsche Volksschullehrer.“ Nürnberg bei Campe 1824. —

wa — „žádá, aby škola docela byla samostatná, a nepoddaná cirkwi a vládařstw; učitelowé že magj býti dokonalj swobodnjci, a pod žádným duchownjm poručenstwjm. Nowé wychowatelstwj žádá od duchowenstwa, které prý na prwotné určení swé zapomělo, aby se opět k prwnjmu určení swému nawrátilo, aby kostel a škola w gedno se sstaupili a srostly, následowně duchownj učitel, čili národnj wzdělawatel, gakž od něho pogmenowan gest, aby knězem a cirkewnjm učitelem nebyl“ a t. d. — Gistý Recensent w Halských liternjch nowinách *), čta tuto nesmyslnost prawdliwě o tom napsal: „že škola, sama newědaucj co chce, a gsaucj co nezdárná dcera buřičkau proti máteři swé, posléze bude musiti uznati, že toliko co částka cirkwe gakýs prospěch mjtí může. Dokud se w tom náruživém stawu swého swobodnictw; a odboge proti swé býwalé wychowatelkyni (t. cirkwi) nacházj, darmo, prý, k nj mluwiti.“ K tomu dokládám gá: kam by to ale přišlo, kdyby se knj nemluwilo, a gegj nesnesitělná hrdost se nekrotila. Zdiwočilost a zpaušta, gak swrchu de Maister prawj, toho by následek byly. — Owšemř, kdyby učitel wšeckta ta uměnj mohl do sebe mjtí, gakož gich ten přediwný duch nowé pædagogiky na wenkowském učiteli požaduge — takowé důmyslné hlawy ale

---

*) W swazku měsjece máge 1827. —

geště nebylo na swětě, kteráby tá nesějslná a spolu přetěžká uměnj do sebe byla obsáhla — kdyby mohl ze žáků swých to udělati, co ten nadřečený nowý pædagog w swé mysli roznjce-
nosti prawj: tuť by každý giný od prwnjho mi-
nistra, ba i od knjzete samého s hlubokau poklo-
nau před něg předstaupiti a řjci musil: „Ponj-
žený sluha, Pane národnj vzdělawa-
teli! — Gindy se domejšlelo, že škola má člo-
wěka pro žiwot w křesťanském obecnstwj při-
prawiti, a protož, čemu neywjce třeba, wjře Kri-
stowé a uměnj liternjmu, gak ho budaucj žákůw
staw požaduge, geg wycwičiti, aby w tom obe-
cnstwj maudře spolužjti, a přiměreně powolánj
swéinu spoluaučinkowati mohl. Že by k tomu
ale ani vlády, ani cirkwe, ani zkušenosti ne-
bylo potřebj, gak ten nowý přeucený pædagog
prawj, — totě ze wšech nesmyslnostj neywětšj
nesmyslnost. Když cirkew od školy se pohlj —
gakž zde onde protestauský duch na to měřj —
když bohoslowj nemá nic giného býti, než část
pædagogiky čili školy — gakž to přewrácená
mysl mnohých nowých wychowatelů žádá — tuť
to každý snadně rozhodnauti může, gak to pak
s wjrau a snáboženskau wycwičenostj — (bez nřj
do wšeho nic nenj) — těch a takowých nowo-
wzdělanců wyhljzeti bude. — Daufámeť wšak,
že nás Bůh, an spolu se wěrně a statně o to při-
činjme, uchránj té strašliwé duchownj zkázy, a
připomjnáme toliko geště k závěrce přjtomného

rozgjmánj, že i na starém učitelstwu mnohé krásné, příkladné vlastnosti shledáwáme, gichž by sobě učitelowé wěku našeho přiosobiti měli, wzpomnagjce na slowa Spasitelowá: „Každý učitel umělý podoben gest člowěku hospodári, kterýž wynášj z pokladu swého nové i staré wěci“ — a magjce před očima obraz hodného učitele, gakž gin ho důstogný Pan Wilfling předstawuge: *) „Učitel musj nábožný, oswjcený, potřebným uměnjm opatřený a šlechetný muž býti; prawé, účinné křesťanstwj, láska k vlasti, synowska uctiwost a neystálegšj wěrnost k země Pánu geg musegj wyzna-
menati; musjť býti přítel djtěk, a následowně okres maličkých gemu wždy přemilé a přeutěšené mjsto býti musj; musjť se snažiti, w okrsku každodennj swé zkušenosti dobrá praktická prawidla sobě tworiti; pilnost, weselá mysl při školnjch prácech, trpěliwost při napadagjcg geg newrlosti, spokogenost s tjm, co má, a trwagjcg snažnost po wětšj wždy učenosti musegj geho prawými powahami býti. Gestli takowý, gako zde řečeno; tuť pak každá geho krásná vlastnost pro školu, pro obec, pro cjrkew dobročinnau a prospěšnau se stane.“ —

Na důkaz toho, že obsah rozgjmánj tohoto i welicj a slowútnj mužowé zkušenostj swau po-

---

*) Wiz okresnj škol wisitátor strana 42.

twrzugj, uwádjmě zde z gich spisů několik wýmě-
sků, čili aforismů:

I. Nic se nemůž w řjši učenosti wyřjdiť, ano se po-
čátkowé gegj, neb učenj elementárnj zanedbáwá.

Emmanuel Böhm.

II. Spasenj lidstwa newyplýwá z methody; ta wždy
zůstáwá gen škořepinau; gádro ležj hlaub, totiž wlásce
učitelů k gich djtkám a k gegich powinnosti. —

Ignác Demeter.

III. Žádná methoda nemá se zwoliti proto že stará
neb nowá, ale že dobrá. I to neylepšj náwodstwj ne-
máme za wěčně neylepšj pokládati; gelikěž rozum w
skaumánj nezůstáwá státi, a moc mysljei a wynalezagjei
skrže nowé zkaušky musj wzbuzena býti; ginak opěť
nowý z toho znikne mechanismus. —

Týž.

IV. Nikdy národowé wzdělanosti swé gináče ne-
dosáhli, než skrže náboženstwj, čehož Amerika nowý a
swětlý gest důkaz. —

Josef Hrabě de Maister.

V. Každý wychowacj saustaw (systema educationis),
kterýž na náboženstwj založen nenj, musj na krátce za-
hynauti, aneb gest pro obec pramenem prawěho gedu;
neboť wjra gest co balsám, gešto uměnj před nákazau
chránj. —

Bako Verulam.

VI. Proč gest na každé uniwersitě uwedena boho-
mluwecká třjda (fakulta)? — Aby ta uniwersita stálau, a
učenj gegj před nákazau uchráněno bylo. Uniwersity
byly půwodně toliko bohomluwecké školy, k nimžto se
ostatnj třjdy čili fakulty gakož poddanj ku králowně swé
připogily. —

Josef Hrabě de Maister.

VII. Onino národové a města, genžto se službám Božim neywjce oddáwali, byli též wždy neystálejšj a něymaudřegjš, gakož i neynábožnějšj stoletj též powždy byla neyznamenitějšj. —

Xenofon. memorab. Socratis.

VIII. Žádné lidské uspořádánj stálosti nemá, an rukau Onoho zachowáno nenj, genž všeco zde nese a podporuge; totiž an hned w půwodu swém wýslovně Bohu wěnowáno nenj. Čjm wjce ho proniká duch Božj; tjm gest trwanliwějšj. —

Josef Hrabě de Maister.

IX. „Quot Ecclesiam oppugnaverunt, perierunt.“ —

S. Joannes Chrysostomus. —

7. Řeč k popelečnj středě.

Prach gsi a w prach se nawrátjš. Gen. 4, 19.

Nuže odepni halže swé, setři marné ličidlo, odlož kment, a zlatohlaw! — Dnes ge popel podjł twúg. Dnes ať se utopj weselosti powyk w truchliwém zamyšlenj. Giný hlas, giná řeč, giná twářnost ať nastaupj po těch dnech, we kterých mnozj stoletý sobě pripravili pláč. — Znásli to pjsmo, které gsi dal psáti sobě na čele? — Umjšli čjsti ta tagemná slowa, kterými cjrkew swé audy znamená? — Takéli se zkormautila duše twá, takéli se zachwělo při nich tělo twé? —

Ó když některý těžce zprowinilý zločinec býwá wyweden na weřegně lešenj před zástupy diwákú, a slyšj, an se mu gehu wina, gehu zločin

węregně čtē a hláše — tehďá, ač se bogj a strachuge, gednak se nadějg kogj, že trest a pokuta bude umenšena a zmjrněna; ale když se přjnsný nález doložj a gemu weyslowně řekne: „we třech dnech smrtj zemřeš od kata,“ tehďáz hasne poslednj giskra geho naděge — tělo se geho třese — twář geho bledne — on nenj mrtew, nenj žiw. — Nenj mrtew — gelikož se poprawa na něm geštē newykonala. Nenj žiw — neboť naděge, kteráž ho obžiwowala, usmrcena w něm! — Ale když zpamatován opět poněkud klesagjcj nohau se dowráworá k swému wězenj; tu gme se wzdychati a kwjliti, tu wolá zpowědnjka k sobě, žaluge na se — wyprawuge mnoholeté činy swé neukrytē, wěrnē; proléwá slzy nad swau spustlostj někdegšj — udjlg, rozdáwá což swé může nazwati — nahražuge, komu ukřiwdil — odprošuge, koho urazil, chtēge wē krátké lhūtē swé wšeccko wyrownati, wšeccko napraviti — se wšemi se smjřiti. — Tehďáz se stáwá horliwým kazatelem, napomjnuge starých i mladých, rodičů i djtek, by žádný nepřišel na geho mjsto, by wšickni geho přjkladem se káli, geho škodau se uwarowali škody. Geho srdce už nemá žádného záštj, on w den swé poprawy podá katu ruky swé, a gest geho — přjtelem.

Podobně, rowně, negináč než práwě tak obešla nás cjrkew swatá swým smrteďným nálezem. Před zástupem mnohých ostatnjch každému z nás psán a hlášen byl nám osud náš. Wšickni synowé zprohřešilého Adama, wšickni aučastnjci geho wi-

ny, všickni odsauzenci k geho pokutě! — přigali gsme nápis na swá čela gakožto na mjsto neyweřegnějšj. Čti teď tento nápis swûg! Což gest psáno na čele ti popelem? — H r o b — čtu na něm, a nic giného. Na čele krále ozdobeného zlatau korunau nenj nic giného psáno, nežli: hrob. Na čele mocného wládyky napsán gest hrob. Na čele boháče, genž zakupuge paláty a nádherné domy, napsán gest hrob. Na čele twém, kwetaucj panno, napsán gest hrob. — A což na twém čele psáno stogj, ty nedospělé pachole? — Ai, i ty gsi už zápisný dědic, ač nerozumjš swému zápisu, i na twém čele zaznamenán gest hrob!

Člowěk se leká mečů a střelby, vysokých srázů, hlubokých propastj, — tûnj a praudů, ač gednomu ubrániti, druhému wyhnauti, z třetjho wyswoboditi se může. Odkudž pak béře sjlu, že ohromnějšjch wěcj gako gest tento dnešnj nápis se neleká? Odkud wzaly nohy naše tuhost, že pod námi neklesly, když nám dána byla smrti gistota? — Odkud tělo wzalo statečnosti, že nepadlo omráčeno we mdlobu, když ho hrobem bylo znamenáno? — Welebme si swûg nerozum, že gsme zápisu neznali, wyřknuté nad sebau smrti nepochopili! — Tudy z tuposti tuhost, z hluchoty sjla, z nerozumu statečnost nám přišla!! Wšak což do takowé statečnosti! Ó pryč s našj tupostj! pryč s nedorozuměnjm! — Naši duši zagmi gasná a zřetelná wědomost o tom, čjm nás dnešnjho dne cjr-kew swatá nařkla! P r a c h z p r a c h u, p ó p e l z

popele, djtě smrti a hrobu gsi, člowě-
če, — nato pamatug! Togest obsah
twého zápisu. Wiz k čemuť powede
tento zápis twúg.

Prach gsi! ale prach ožiwený ne-
smrtedlným duchem! — na to pamatug!
Wiz, k čemu tě powede takowé twé
nadánj!

1. Prach gsi dle těla, z prachu pošlý, wprach
se wracegjcj. Woljšli tuto proměnu swau patrněgi
zřjti, wkroč za mnau w onen přjbytek nářku, kdež
právě smrt přjtele se oplakáwá. Odhrň raucho a
záclonu, abys spatřil tu kořist hrobu a smrti! Ó
nebesa! což pak widjš? — Zapadlé twáře, zkale-
né oko, polorozewřená ústa; wyzáblost a bledost;
puch mrtwiny! — Odwracjš obličeg swúg? — Nic!
dodrž! neboť i tobě hrob gest psán na čele. Se-
známiž se s koncem swým! Wol sám — čehož tento
umrlec snad dosti newolně podstaupil! —

Wprach se obrátjš — řečeno tobě; ó gestli
pak owšem tomu tak? — Což pak tomuto pozů-
stalo? což pak pozůstane tobě? — Snad mu po-
zůstal ten milowaný swět? — Anebo genom částka
z toho šjrého rozneslého swěta? — Snad něgaké
wymjněné obydljčko, snad něgaký gehu stateček?
Nic, než co má zapsáno na čele, nic giného nežli
hrob! Hrob gest gehu podjl — hrob gest ta gehu
brána, do které wcházj; a hledášli po čase geg
w tomto wykázaném přjbytku, což nalezněš, nežli
prach wprachu, než popel wpopeli!

Toto gemu! ne giného tobě! Pomni! pomni! že na twém čele psán gest hrob! — Pomni, že i o tobě se řekne, což už o mnohém se bylo řeklo: Tento mrhač, tento skrbec, tento smilnjik — tento mnoha djtek otec, tento srdečně milowaný syn umřel, nenj ho wjce mezi žiwými, pokrmem se čerwú stal, porušenj podrobilo si kosti geho. — Žalostno vycházeti z přjbytku swětla do domu tmy a hrúzy, kdež nenj společnjků giných, kromě prachu z giných těl. — Bog se nebo nebog! tebe to potká, hrob ti psán na čele — názew wyřčen — předkowé twogj už tebe čekagj, púgdeš dřjwe nebo pozděgi, abys se k njm přidal na cestě wšelikého těla, na cestě utřené wšem stawúm, wšem rodúm, wšemu stárj! — Z rukau, z očj pustjš, co tobě milého na zemi. Necekna dáš se nésti do swého chladného wězenj, z něhož tě žádný newywede; a ten kdož tě nawštjwj, odwaliw s tebe powrchnj drn, zděsj se holé lebky twé, a nagde důkaz, že s prachem nawráceným ku prachu!

Pomni, pomni! na ta úžasná slowa wýročnjho čtenj, když se mluwj o poslednjm dnu: Slunce se zatmj, měsje se zatmj, hwězdy nedagj swětla swého — země se bude chwjtj a propadatj. Hružo- plný to den! a hle! wšickni se ho dočekawagj. Tisjcowé se ho už dočkali. Neboť když poslednj dech z úst vycházj, tehdláz z očj člowěka wše- rost mizj, nebesa a země, hwězdy a slunce, wše- eko tratj swětlo swé. Tu už nenj widěti úpraw- ného bohatstwa, ani přátel, ani pokladů. S pro-

rokem Ezechielem postaven gest člověk na šjré pole, ničeho newida, nežli suché hnáty, kořist smrti, obraz wýhyny; — mjsto swětla temnotu, mjsto společnjků osamělost, mjsto howoru ticho kormútlivé. Neuzijm člověka wjce, mohloby se řjci s Ezechielem, wyhostěn a wylaučen gsem odewšad, do mého domu nemám žádného wjce návratu. Nuže, milá choti, s Bohem na wěky! Nuže, djtky, laučjm se od wás na wšecky časy — putuge tam do té kraginy, která obywately swé pohlcuge!! — Tak znj twúg nápis na čele.

Pomni! w gaky mrzký prach se obracuge na smrti štěstj twé! Pobyli wládařowé na zemi, ale panowánj swé s sebau odtud newzali. Potomci zdělili se o gich koruny, o gich žezla, o gich kraginy a vlasti, ničeho gim nenechawše. Tak i snámi se děge, tak děge se skaždým; rowně tak se rozprašuge menšj nebo wětšj zbožj twé při smrti! Nynj hrneš a shánjš whromada utěšenau! Cožs připrawil, čj bude? ptá se Pán u sw. Lukáše. — Čj to bude? — Zdaliž chudým přigde a nuzným? Ba ztěžka gim, gelikož za žiwa u tebe přjzně neměli, tys se gich tukem krmjwal. — Zdaliž přigde ustanoweným dědicům? Ale i těm se neručj žádná twého gměnj gistota. — Což gsi připrawil, čj bude? Gestli neprawost nabyla, snad neprawost wezme. Aspoň twé býti nemůže; tomu bránj zápis twúg na čele — neboť wprach se nawrátjš!

Pomni! i ty, který se podrobugeš tělu swému mrzkau službu gemu konage — ty bjdný otroku!

ty bjdná otrokyně tagných nedowolených rozkošj! gakau známku neseš na čele? Wěz, že to hrobový nápis twúg! — Zemřeš! toř gisto, kdy? negisto. Snad se řekne geště dnes: Učinjm tě prachem. Geště třeba w tom okamihu, co oplzlými pjsněmi a tlachawau řečj popuzugeš, gako bičem koně, dautnagjcj smilstwo, geště třeba dnes sklesne hřjśné tělo twé. Neboť newjš, zdaliž Bůh tě nechá, unawiti se we zlém, abys přestal, hřešiti nemoha. — Pomni, že zápis hrobu neseš, a dřjwe, nežli do něho upadneš, spořádey činy swé.

Pomni! an zápis twúg dnešnj spogen s wýhrůžkau Spasitele Krista! Nenj to klam, nenj to řeč galowá. Nic násilnjka hrdého neuchránj moci Božj. — Geště dnes mnohý ukrutnjk sápe se gako litá šelma, nedage se zdržeti w zůřiwosti swé, pod njm a wedlé něho hynau mnozj — hynau nečekajice w tichém mlčenj, ale brzo se ozwe smrt proti tomu obru a porážj geg i když hlawau oblohy desahowal. W tom, co národ israelský obmýšlel swau obranu proti Holofernowi, ležel tento už we krvi swé. — W tom, co se ukrutné Jezabelly strachowali, ležela ona z paláty swržená a psi srkali krew gegj. Geště utjkali Israelité před Faraonem, ale wlny mořské už geg s celým wogskem byly pohřbily. — Tak slabá pawučina gsi, člowěče, před Bohem, gakkoli silen byw před lidmi. Prach z prachu — a tak lehký prach k rozptýlenj! Neřeba, aby Bůh swého hlučného hromu k tobě nájnal, dle twé křehkosti gest dosti gedny krapěge

k poraženj twému. Twúg žiwot gest gak ténká nit k přetrženj snadná. Twogj aumyslowé gsau pauhé sny, z nichžto smrt tě má wyburcowati.

Čjm se tedy honosjš, popeli! prachu! Co tě popuzuge k peyšé a hrdosti, ty pyšný prachu! ty nádherný popeli! Slyš, hljno, řeč Hospodinowu: Prach! twúg počátek gest, prach! twúg konec gest. — Honosjš se krásau swau? Ó ty sliěný prachu! Slyš řeč Hospodinowu — slyš gi tehďáž, když we zlém nešlechetném aumyslu počneš strogiti a uprawowati tělo swé, k prachu a hljně gest naměřená hřjšná péče twá.

2. Nic negsauce gednak gsme m n o h o ! gsme prach duchem nesmrteđlým ožiwěný! Toto nádánj mohloby powyněsti naši mysl, kdyby negistota našeho budaucjho přebýwánj gi nerozrážela. W tom, když podlé dnešnjho zápisu prach twúg k prachu se odewzdá, upadne duše twá do rukau sprawedliwěho Saudce! — Kterak on naložj s nj? kterak bude s tebau, bytby milosrdenstwj Božj sprawedlnosti wěčné wáhu drželo? Slyšjwáš, ať se na zwon udeřj, ať se sezwáněgj hrany někomu. Byl to někdo z twěho sausedstwa. — Bože! takto wzdycháwáš w sobě, kterak mu nynj gest, kam přišel, kam se ocjtil? Kam pak gábych dostal se, kdybych potkal se s hodinkau? Tento pozústawil za sebau djtek nedorostlých, neodchowáných, žiwosti nedoplacené, stawenj nedohotoweného! Nářek byl o něg, než předce se pospjchá, aby z domu byl wynešen! Kdež pak nynj gest? zdali w lepšjm

čili w horšjím? — zdaž gako křesťan dobrý zemřel, nebo gako newěřjcy? zdaliž zlomil osten zlých žádostj, neboli w porobě mrzké hřjchu setrwal do konce? — Odešelli w poljbenj Hospodinowu, čili kořistj knjzete temnostj? — Slyšelli saud žiwota, čili saud wěčné záhuby? — Bylli přenesen do lůna Abrahamowa, čili do propasti, odkud wykaupenj nenj? —

Arci láska welj nám smeyšleti, což lepšjho gest; když o zlém náležitě přeswědčeni negsme. Ale saudowé naši gsau rozdjlni od saudů Božjch. O mnohých snad domněnj máme, že blahoslawenstwj gim přišlo za podjli, gešto w temnostech zewnitřnjch kwjli, a zaufagj. Swé vlastnj swědomj chceme uchlácholiti, slibugjce ginému nebe, genom když se s námi stegných neprawostj dopauštel. — Rauhač nezatratj rauhače, lenoch lenocha, pigák pigáka, zloděg zloděge. — Dosti chytře, abychom sobě raděgi swého spásenj obhágili, ginému ge tak snadno připauštjme — spoléhagjce se gednak na to, že nám Bůh nazbyt času dá k tomu mrzutému pokánj; spoléhagjce na to, že swým časem sám od sebe pramen slzj litostiwých se z očj našjch wyřine, kteréž do té doby po swém hřjchu giskřily.

Nespoléhey se na to, čehož snad skrze swau spustlost nikterak nezasluhgeš! Kag se raděgi těmi, kteřj prach swüg k prachu odewzdlawše naděgi dobrého konce newzali. — Mnozjř umjragj we zlém aumyslu, gako Absolon, genž bogowaw proti otci swému, za wlasj zůstaw wiseti, kopjm pro-

hnán zemřel. — Mnozj umjrajg jako Farao, zbrog proti bližnjmu swému we vražedlné ruce držjce. — Mnozj umjrajg jako Jidáš sami k swému hrdlu sahadice, nedbawše toho, že Bůh dobrý gest. — Mnozj w hrdé zpauře předstupugj před Boha, od něho nechtjce než přjstnost, než odsauzenj. Můželi duše takowá giného se nadjti, nežli toho, k čemu sama přinucuge sprawedlnost wěčnau! Pomni, pomni, člowěče, gaká bude i smrt twá, an gsi nebyl geště prach swůg k prachu ode-wzdał.

Pomni, že lhůta žádná nenj wyhrazena. — Newymjněnými slowy řečeno tobě: prach gsi a w prach se nawrátjš!

Budeli pak geště tolik prázdnosti, abys aučet swůg spořádał? — Pán přichádzwá, když se nikdo nenadál! Přigdeli zeytra, přigdeli dnes? — Složjšli prach swůg doma, nebo w cizině? Na cestách čili mezi domácjmi? — Při twé powinné práci — čili w nedowoleném zaměstknánj. — Uwarowati nešťastné smrti má tě dnešnj zápis twůg. — Nad prachem swým se máš zapomenauti — nad dušj ale rozpomenauti. Těla přjteli, hřjchu, máš dáti wýhost — a přátelům duše, totiž ctnostem, máš dáti stálegšjho přebýwánj. — Kdo w tomto prachu nábožně obcowal, newykročj z něho nešťastně, a kdo pamatuge se prachem býti, nebude w něm obcowati bezbožně. — Takowý-to šjtj dal Hospodin prwnjm rodičům proti zlému prowiněnj, Časop. p. Katol. Duch. I. 1.

řka: Budeteli gjsti ze zapowěženého stromu ovoce, smrtj zemřete. — Nepřitel Satanáš wyhledáwal gich pád, a protože tihal jim obranu ze srdce, památku smrti! řka; Oklamán gsi. — nezemřeš nikoli! — Takéli tebe, člowěče, oklame nápis twúg dnešnj prachem tě nazjwage? — Ó nikoli! Prach milionů zemřelých wšude wúkol tebe se wznášj — i ty gisté druhdy k němu budeš přidělen.

Stúg tedy při mně památka smrti! — ty pawézo a štjte! — Stúg při mně, kdykoli se wúle má s wúlj Božj rozwadj. — Chraň mne, památka smrti! newěry k Bohu — křiwdy k bližnjmu, — poškwrnj duše. — Památka smrti zlomiž mau hrdost — u Boha mne dochowey w milosti, a skrze wykázanau cestu hrobowau mne doprowď do náručj laskawého Otce mého w nebesjch.

Amen.

II. OZNAMOWATEL.

a) Literatura.

1. **Wyklad Český (ne obšjrný, však bezpečný) všech Pjsem swatých staré y nové Vmluwy z půwodujch gazyků, o-sprawedlnugjcy a wyswětluugjcy obecny od Cýrkwe swaté schwá-lený a zwolený text Latinské Bible, ano y všeliké včenj káto-lické a Apoštolské Řjmské Cýrkwe; kterýž oddává Wlasten-skému Národu swému Tomáš Draský, služebnjk Cýrkwe. W Praze w Šolowské Impressý, 1821 — 1827. 8. XIV a 1438 str.**

Neystaršj wydawatelé Pjsem swatých w gazyku našem dědičném, gichžto práce až k našim wěkům došly, toliko proměněnj Českého, giž před drahnými lety dle textu la-tinského, genž obecnj slowe, učiněného, se držewše, na gazyk půwodnj takořka žádné dby neměli. Takowé po-wahy gedenáctero Biblj obého zákona nás došlo, kteréž se toliko dobropjsemnostj, ušlechtilostj gazyka, a některých čtenj oprawenjm, nikoli však při wěcech podstatnjch, od sebe děl. Teprůw léta 1579. bratrj Morawštj wydánj Benátské s textem půwodnjm srowpáwati započawše, dosti práce, wyšetřenj a wyšlechtěnj geště budaucnosti zane-chali. Od té doby wydánj Biblj Českých se zdwogilo i snad ztrogilo. Nekatoljci totiž držjce se wydánj Králi-ckého, Pjsna swatá množili, z kterýchž Bible Halské, Prešpurské, Berlinské pošly, ano i gednoty biblické w An-glii pocházegj. Katoljci pak proměněnj dáwnowěké sobě obljbivše dle textu latinského, dosti wybórného, některá čtenj wždy oprawowali a wydánj rozumnožowali. Wše l. 1778. — 1780. teprůw Blahoslaw Durych, též Faustin

**

Prochazka, hvězda literatury České na ten čas neygasněgšj, text Český s půwodnjm wedlé Polyglotty Londinské rownati započal, ač welmi skrowně, šjregi a šetrněgi však u wydánj nowého zákona l. 1786. a weškeré Biblj 1804. Nynj pak Dwogictihodný pan Tomáš Draský o to se pokusiw, pod dotčeným nadepsánjm Pjsino swaté dle hebreyského textu Jana Jahna, a řeckého Arya Montana, též Karla Fischera, w šesti letech pořád zběhlých wúbec wydál, kteréž se zde literně oznamuge.

Gaké to podniknutj! Sproštaučký kněz, wěrný však a zbožný zpráwce a pastýř stáda swého, o to se pokusil, coby toliko mnohým pospolu pracugejm a Mæcenátum přj-slušelo, zwláště an, nemage mnoho nazbyt, i náklad na to tak obšjrně wydánj wedl. — Protož marné by bylo chwály wyzwaněnj, když se podniknutj toto samo dosti chwálj bez lidského řeči strogenj. Mně však, abych se i we gména některých, genž Biblj za Pjsino swaté, přediwne cesty Páně lidské pokolenj k blaženosti wedaucj, a za spráwu poselstwj Kristowa u wykaupenj weškerého swěta držj, neosteychawě ozwal, nelze než wděčným zře-njm na tuto tak pracnau práci hleděti, a gi sobě wraucně oblibowati. Co se powahy wnifnj dotýče, tak o tom dr-žjm, že wydánj toto mezi wšemi ginými půwodnjmu textu neybližšj gest. Nenj wšudy owšem slownj, an spisowatel spjše wykladu hleděl; však namáhánj welmi weliké na gewo dáwa, půwodnj slowo i smysl wygádríti, za kte-raužto přjčinau častokráte libá řeč naše swé uslechtilosti a gemného sluchu i slóhu zbawená, poněkud se mrzj. Mnohé pak překážky i nedostatkové lidšty činj, kterýmiž náš vlastenec tjm wjce postjžen se býti widj, an patrně znamenám, že důstatek liternjch prostředků a potřeb při rukau neněl. Než však o některých čtenjch zwláště w krátkosti úsudek wynesu, neosteychám se, když w časopisu tomto wšhecko k dobrému směřuge, weřegně řjci, že

důvodové; kterýchž se náš vlastenec dovolává a k své straně hrne, když totiž Ewangeliium sw. Jana na začátek nového zákona klade, ani tak zdárný a častý negsau, aby nový pořádek předsewzat a schwálen býti měl. Neb co všecku geho řeč poráží, gest toto, že Ewangeliista Páně sw. Jan takofka doplňuje, čeho se we třech prwnjeh Ewangeljch nedostává, a protož co doplněný ku koncì wždy kladeno bylo. Přes to Ewangeliista Páně sw. Matauš, Marek, Lukáš dowozugi, když tomu časowé tak chtěli, že Ježíš Nazaretský, genž mezi nimi obeowal, učil; kázal; na kříži zemřel, a z mrtwých wstaw na nebe wstaužil; pravý Měsiáš byl; týkajíce se spjše člowěčenstwý nežli Božstwý. To když poněkud uznáno bylo, tepráw sw. Jan na peruti orlowém wzhůru se nese a dowozuge, že Měsiáš tento i pravý Bůh byl; a wjce se objrá s Božstwým nežli člowěčenstwým. Následowně i dle schopnosti lidské mu poslednj místo přjsluší, kteréž i poslaupnost času mu wykazuge. Komu pakby důwodové tito mdljše zdáli, gestli že aud Cjrkwe swaté gest, toho poukazugi na učenjgej, kteráž sw. Janu sedmnáct set let toto místo ustawičné wykazuge. Mnjm pak tjm w ú b e c řjci, abychom obecně všech nedozralých nowot zanechali; a raděgi se kotwe, kterauž naši swatj Otcowé na břeh wyhodili, wěrně a sworně drželi, kterj všemnu, co se Bohoslowj týče, daleko lépe rozuměli, nežli my malowěrjci, malomocnj... potomei!!

Co pak se wýkladu některých čtenj zwláště týče, znamenati sluší: 1. knih. Mogž. 1, 2. „a wjtr wál רוח אלהים מרחפת.“ Ruah elohim znamená také wěc Božj, a když tomu רוח nĕgaká spolutwořjčj mocnost se přjpisuge, která wětru sotwa přjsluší, zwláště an מרחפת ne wánj, ale hýbánj, motánj nĕgakau obžiwugjčj mocj, wygadřuge; tedyby bylo lépe učiněno, kdyby se byl geden z těch dwau wýznamů wolil. Následowněby přeloženj w e y k l a d n ě znělo: a duch, čili mocnost Božj bděla nad propastj. Kap. 3,

8. „Zaslechli pak hlas Pána Boha ... podle větru dennjho.“ לרוח היום znamená : u večer. Pročež : I zaslechli hlas Pána Boha ... u večer. Kap. 3, 19. „dychtěnjm chřj-pj swých.“ כועת אשך weykładně i slowně : w potu twáři (twé) swé. K. 4, 5. „a opadla twář geho“ ופלו פניו Wykladně : i změnila se twář geho, nebo : odvrátil twář swau (hněwiwau). Kap. 8, 7. „a vypustil krkawce, a ten vycházel a wracel se až wysušenj wod na zemi.“ Wykladně : i vypustil krkawce, a ten ljtal sem a tam, když totiž wysychaly vody na zemi. Kap. 49, 10. „dokudžby nepřišel Syloe“ עד כי יבא שילה Wykladně : dokudž nepřigde Mesiáš. Že Šilo gest Mesiáš dokládaj i Židé a gich zákonnjci. Tak píše Abraham Seba w swém spisu צרור המור na listu 37. שילה רמו על מלך המשיח Šilo wyznamenává Krále, Mesiáše. W půwodnjm pak textu gest čtvero rozdijné čtenj, totiž 1) שילה sw. Jeronyma, „který má poslán býti,“ 2) שילה čtenj obecnj nynějšj nepřátelskými vzdorami porušeno, gehož prawý význam něwědomý gest. 3) שילה w rukopisech hebr. a samar. zachowané a neywjce k prawdě podobné „čj gest.“ 4) שילו čtenj wykladatele de Rossi a mnohých rabbinů „čj gest.“ Kdyby se tedy náš vlastenec půwodnjho nářečj byl držel, tedyby byl gistě třetj neb čtvrté čtenj byl wolil, a tu by bylo přeloženj znělo : dokudž nepřigde, čj (berla a t. d.) gest. Josue 7, 1. „wzal Achan ... něco oddaného מן החרם“ Lépe : něco proklatého, t. g. něco z wěcj proklatých. Kletba byla trogj : 1) נדוי (Niddui), 2) חרם (cherem) 3) שמתא (šammata). Město Jericho padlo w kletbu dle wýnjnky 6, 34. Ruth 3, 8. „když se pohnul ten muž a sáhal“ לפת (lapat) wyznamenává hebreysky, co česky : lapat, chytit, popadnout. Pročež : ulekl se člowěk ten, gsa popaden. 1. Král. 2, 27. „Zgewně sem se ukázal“ kdežto ה dotazugicj wynecháno gest. Tedy : Zdaliž gsem se zgewiw nenkázal? 2. Král. 3, 8. „Zdaž

gá přednj psů gsem“, **הראש כלב** zdaliž gá gsem psj hlawa? gest propowjčka gako u nás: Co pak gsem gako pes? **3. Král. 10, 1.** „když vslyšela powěst o Šalomaunowi s strany Pána“ **לשם יהוה** gako w Žalm. **26, 7, ררי אל** anebo **אני אל** hory Páně, cedrowé Páně, neyvyššj hory a neywětšj stromy znamená, tak také **לשם יהוה** welmi welikau powěst. Pročež: uslyšewši powěst welni welikau o Šalomaunowi. **4. Král. 9, 4.** „Šel tedy tén pacholjk z pacholjků prorockých“ **הנער הנביא** výkladně i slowně: Šel tedy ten pacholjk, učednjk proroka &c. **Paralip. 16, 42.** „při nich byl Heman a Idithun, traubjce a na cymbály hragjee.“ Lépe a práwě: při nich byl Heman a Idithun, trubači a cimbalnjci &c. **Job 21, 21.** „počet měsýců geho se roztrhne“ **הצה** umensil, ukrátil. Pročež: když počet měsýců geho gest ukrácen. **Žalm 16, 10. חסידך** swatému twému. Giné čtenj: **חסידיך** swatým twým. **Přisl. 2, 16.** „kteráž opauštj manžele mladosti swé“ **ארוה** w toin smyslu znamená přjtele. Pročež: kteráž opauštj přjtele mladosti swé. **Kazat. 7, 12.** „neb pod stjнем maudrosti a pod stjнем peněz.“ Stjn gest obraz zastánj a hágenj, dle Arabského přjslowj: Stjn knjžecj gest gako stjn Božj.“ Pročež smysl gest: člowěk hágen maudrostj a bohatstwjm pohodlně žige. **Izaiáš 53, 8.** „wytržen gest ze země žiwota, pro neprawosti lidu swého raněn gest.“ **ננע למו** slowně: rána gim, neb dle Ethiopského: rána gemu. Zdá se wšak, že od **למו**, neb do smyslu dobře negde, pjsmeño **ח** odraženo gest, a tak se může čjsti **למות** k smrti. Pročežby znělo: „pro neprawosti lidu swého raněn smrtj“, zwláště an hned následuge hrob. **Jerem. 46, 15.** „proč poražen gest rek twůg.“ W hebr. **אכיריך** rekowe twogi. **Fzech. 24, 17.** „a chleba od mužů negez“ **אנשים** a chleba kwjlcjch negez. Podobně čtenj **Ozeáš 9, 4. Daniel 2, 1.** „a sen geho zmizel se od něho“ **והיתה עליו** Kdyby byl sen zmizel, proč

dal wolat hadačů, aby mu ho wyložili? Pročež slowně: sen geho učiněn gest proti němu, t. g. byl mu nemilý. Ozeáš 12, 1. „Když Júda geště wládne Bohem. Dle Arabského ראד a רוד chtěl. Pročež: I Júda geště chtěl býti s Bohem &c. Joel 2, 7. יעבטון podobně čtenj Mat. 5, 41. a 27, 32. Amos 4, 6. „y také gá wčinjm wám laskominu zubů.“ Lépe: také gá udělám wám prázdnot čili třesenj (נקיו) zubů. Jonáš 2, 9. Ti, hledajj marnosti. . . . milost swau opauštěgj.“ Smyslně: milosrdenstwj se zbawugj. Micheáš 5, 2. „Ty pak Bethléme Efra-theyský, gest málo, abys byl mezy knjžetstwjmi Júdskými.“ Lépe: Ty pak Bethléme Efrat. malý, gsi, abys byl mezi hlawnjmi (městy) w Júdstwu &c. Nahum 3, 17. „chrausta, který se swleče a odletj“ שטש swlekl, laupal, brał, ožral, newztahuge se na chrausta, ale na wěc, kterau chraust slaupj, pobere, požere. Pročež: chrausta, který stráwj (pole, zahrady &c.) a odletj. Habakuk 3, 14. „prorazyš holj hlavu geho“ נקבת במטיו ראש פרוו Slowně: Perforasti in tribubus ejus caput pagorum ejus. Ne na gednom mjstě, ale we všech pokolenjch prorazil gsi hlavu neywznešeněgjch každé rodiny. Pročež: prorazil gsi hlavu všem wznešeným wesniej geho. Sofon. 1, 4. „zahladjm . . . gméno popů s kněžjmi“ כמרים sluhowé chrámnj, kteřj kněžjnega. Pročež: zahladjm . . . gméno služebnjků s kněžjmi. Aggæus 18 a 19. „Bigi wás . . a nenj mně nie do wás, prawj Pán“ ואין אתכם אלי slowně: žádný z wás ke mně. Pročež: Bigi wás . . . a žádný z wás (neobracj se) ke mně, prawj Pán. Zachær. 3, 8. „weyštělek“ צמח slowně: kmen, ratolest, paupě, a weykladně Mesiáš. Rabbini mjsto צמח kladau מנחם utěšitel. Malach. 2, 2. „a zlořečiti budu požehnánj waše“ ברכה požehnánj, možnost, bohatstwj, statky. Pročež: zlořečiti budu statkům wašim. Jan 1, 11. „do wlasti přišel a wlastency ho nepoznali,“ εις τα ιδια ηλθε και οι ιδιοι

αὐτοῦ οὐ παρέλαβον. Podobné čtenj τα ἰδια se nachází. Jan 16, 32. Skuik. Apošt. 21, 6. pak Mat. 21, 38. kdež tolik wyznamenáwá, ἐκκληρονομία neb ὡ hebr. נחלה nebo נחלה peculium, hæreditas, possessio. Pročež: εἰς τὰ ἰδια ἦλθε gest ἐκκληλῶν neb נחלה לך neb ἦλθεν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Protož přiloženj „do vlasti... vlastenci“ i dogmaticky chybné gest, neb λόγος . . θεὸς ἦν ὁ λόγος . . . πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, nemá ani vlasti ani vlastenců. Tedy: do swého přišel a swogi ho, nepřigali. Mat. 11, 5. „chudj radostně náwěštj zwěstuj.“ Čtenj toto wyswětluge gazyk hebreyský, εὐαγγελίζονται gest יבשרו. Zdá se wšak, že pjsař mjsto נ napsal כ a že půwodně se čtlo כשרו. A takby dosti swětle a smyslně se přeložiti mohlo: a chudj blahoslawenj učinění gsau. Mar. 4, 27. „tak žeby on newěděł“ ὡς οὐκ οἶδεν εὐτος. Wiz Mar. 4, 36. Luk. 1, 23. Protož: když on newěděł. Luk. 2, 27. „podlé obyčege zákona“ κατὰ τὸ εἰθισμένον gest sloh hebreyský הורה להשם. Pročež: podlé wýkazu zákona. Skutk. Apošt. 1, 1. „Prwnj řeč gsem učinil“ πρῶτον λόγον, W tomto smyslu λόγος znamená knihu, geňž znj w přeloženj Syrském, Arabském i Ethiopském, ano i u spisowatelé swětských. Tak Lucian: ἱστορίας λόγος πρῶτος. Sw. Lukáš ukazuge na swé Ewangelium. Pročež: Prwnj totiž knihu gsem učinil &c. List k Řim. 1, 3. „který wstanowen gest Syn Božj mocý.“ Dle spisowatelů Řeckých ορισθεντος gest určen, determinatus (ita quidem ut judicari aliter nec debeat, nec possit, quam quod sit filius Dei). Pročež: který určen gest Syn Božj, w skutku &c. 1. ku Kor. 2, 2. „neb nesaudil gsem, žebych něco wěděł“ οὐκ ἐκρίνα gest sloh hebreyský פללתו אלה a neznamená zde sauditi (judicare), ale mnjí (putare). Pročež: neb nemněł gsem, žebych něco wěděł. Zgew. sw. Jana 13, 18. „Šest set šedesáte a šest“ Gest to počet let od narozenj Kristowa a t. d. Wyobrazuge Juliana poběhlého, αποστειης,

genž w počtu činj $1 + 80 + 70 + 6 + 1 + 300 + 8 + 200 = 666$.

Poněwadž toto neynowěgšj wydánj Biblij České chwalitebně se wynášj, takowau naděgj literatura domácj se kogj, že, gestli milost Božj snámi bude a druhého wydánj se dočkáme, náš rozmilý vlastenec záhy na ty cesty pomyslj, kterakby ono těch a gim podobných nedostatků prázdně, gegj okršlek opět zwelebilo.

Kuěz J. Zimmermann.

2. Tré swatořečj ku zwelebenj ústawu pro chudé domácj w České Ljpě přednešených. Wydané w Litoměřicjch 1827 w gazyku němečkém. Cena 30 kr. stjrb.

Aby se našeho wrchnjho Pastýře nařizenj *) pro wšeobecné dobré tjm snáze a spasitedlněgi splnilo, nebude newhod, něco obšjrněgšj oznáunenj těchto třj kázanj zde připogiti, gakožto wýtečného prostředku, náklonnost a lásku osadnjků k zaopatřenj nuzných powzbuditi a zj-skati.

Řečené gsau tyto swatořeči Českolipským děkanem, mužem gak ctihodným tak učeným, za to i také s neywětšjím prospěchem oslaweny byly. Giž to, gakož i hogný předmět o chudobě wýborně rozložený a pogednaný, gadrné a pohnutedlné předstawenj wšech částj, a čistý sloh (dictio), byly ostpem mohútným, by se krátký wýtah z nich k tomuto přiložil časopisu.

Ř e č I.

Na den swatého Wáclawa prwomučedlnjka českého, držána léta 1824.

T e x t. „A mocj welikau wydávali Apoštolé swědectwj o wzkrjšenj Ježjše Krista Pána našeho: a milost we-

*) U přjležitosti nowého zprawenj ústawu pro chudé w Praze. Srown. následugjcj návštěj 1.) w Smjšeninách.

„Již byla w nich we všech. Anž kdo mezi nimi byl „nuzný.“ Skutk. Apošt. kap. IV. 30, 34.

W úvodu swatořeči této wysvětluge pan spisowatel dobročinnost sw. Wáclawa, wzbuzuge swé posluchače, by, geho příkladu následugjce, o to usilowali, aby ústaw pro chudé swaté, t. g. hodné založen byl; w tom že již Apoštolowé následovánj hodný příklad gim pozůstawili, zwoliwše jahny na posluhowánj chudým, a rozdělovánj almužen mezi ně. A gisté založenj ústawu ná zaopatřenj chudých weliké do sebe má ceny, a to sice I. gak wzhledem na nuzné, II. tak wzhledem na ty, genž podporau gegich gsau.

Díl I. W z h l e d e m n u z n ý c h. a) Genom založenjím ústawú dobročinných mohau se práwě nuznj wyhledati a wybrati, chudj častokráte trpěj w saukromj, a tjm samým mohau se dle nuznosti podporowati. A tak přestanau podwody a auklady mnohých podwodnjků a poběhljků, genž pracowati se zdráhagjce, raděgi žebraři a lidi obtěžowati chodili.

b) Ustawy na zaopatřenj nuzných obtjžnosti a břemena mnohá gim s ramen skládagj. Zde wyobrazuge spisowatel přesmutné okolnosti w prawdě chudého člowěka, a tjm samým zaměřuge, srdce swých posluchačů ku pohnutj proniknauti, na proti pak tomu opowrženost žebrawého živými barwami popisuge.

c) Námjtkám a předházkám mnohým wstřjce wycházej, w protičelj se statně stawj těnto dvěma: že chudj gsau necitedlnj, za obdržená dobrodinj býwagj newděčni, a žebraři ti že gsau powrhel lidstwa! at.d. však práwě dowozuge z námjtek těchto newyhnutedlnau potřebu založenj dobročinných ústawú, klade důwodem, že žebrawost gest základem porušenj mravnosti.

d) Dowozuge, že skrze ústawy na podporovánj

chudých, mnohé hříšné činy se zamezj, gichžto se dopauštěj žebračj, přetwarugjee se chromými, němými, slepými a t. d. aneb giné za nástrog užjwagj, aby sobě cos wyžebrali, u. p. když matka dítě swé churawým učinj, aby se lidé nad njm smilowali.

Dj l II. Ustawy dobročinné užitečné gsau wzhladem dobrodinců.

a) Ustawy na zaopatření chudých působj, že dobrodijnj připadagj nuzným w prawdě takowým, pročež i wětšj zásluhur pro dárce magj.

b) Pokog. a bezpečnost w domácnostech utwrzugj. Neboť žebrači w prácech a zaneprázdněnjch weytržnost dělagj, pro dolézawost a drzost marzutost u dárců rozněcugj, ano i přjčinnur gsau, že se tak snadno mnohý w zákoně žebrača do domu na krádež wlaudj.

c) Genom tjmto ústawem může se počet nuzných po městech a wesnicjch zmenšiti. Nebo kdyby i také bez ústawu toho počet domácjch se ztenčil, přibude zase cizopanských žebračů. Při zaraženj pak ústawu dobročinnosti, lthkowážnj a nepracowitj žebrači obáwagjee se, že na budaucnost ničehož neobdržj, se polepšj, a zahálčiwj pracowitostj se uchopj. Udržj a zachowá se čest občanů, a progewj se w dobročinnosti celému swětu gegich křesťanské smeyšlenj.

W závěrce opět některé námjtky se wywracegj, gakož: a) Ustaw pro chudě, žeby byl nowý nález; b) žeby dobrowolné přjspěwky w ročnj berně přešly a gako takowé se powážowaly; c) žeby snáze dáti bylo penjzek nežli penjz.

Ř e č II.

Co máme na den weyročnj památky zaraženj našeho ústawu pro chudě činiti?

T e x t. „Gednoho dne soboty gedenkaždý z wás sám u „sebe něco slož, schowáwage což se mu dobře ljbiti „bude.“ 1. Kor. XVI, 2.

W úvodu tohoto kázání dowozuge spisowatel powinnost dobročinnosti z oplýwání na bohatstwí, kteréž matka příroda nám poskytuje, dokazuje to i ze zgewený gak starého tak nowého zákona, uwozuge příklad prwných dobročinných křesťanů, kteréhož následowali osadnjci Českolipští. Aby gich k dobročinnosti tým wíce powzbudil, wywolil ten přednět ku pagednávání: Co činiti máme na den weyročnj památky založenj našeho ústawu pro chudé?

Wypracowánj. I. My máme z něho se radowati. Tady se dokazuje, gak welikau příčinu má člověk z dobrých skutků se weseliti. Obsjrněgi to rozwádj, pročby se radowati měli, totiž že opravdowě naznj nynj gsau od nehodných oddělení, i že staw gegich snesitedlněgšj učiněn gest; že ničemnj tuláci z dobročinného ústawu wypuzení a mnohé hřjšnosti gich zamezenygsau; a že dobročincowé u wykonávání swých pracj tak zhusta znepokogowáni nebywagjce aniž krádeže gako gindy se obáwati musegj. Wzbuzuge ge dále, aby se z toho těšili, že tento ústaw ne za časů hogných, nýbrž při nedostatku na weydělcjch w djlnách a obchodech, ano po truchliwém pohořenj města zaražen gest; aby se radowali, poněwadž poznali, co pospolitá sjla w působenj dobrého může učiniti, a gak dobročinnost bohunnlá a dárci užitečná gest, doswědčuge pjsmem swatým: Přjsl. XIX, 17.

II. Máme eť příčiny djků učiněnj. Neboť s hůry, s wýsosti požehnánj posjlilo nás, že s togsme, dobročiniti; sám Ježíš učenjím a příkladem na tu myšlénku nás uwedl, a Duch swatý sám dal nám dobré wnuknutj to, uděluge našemu chtěnj i hogný prospěch. Wzdáwewmež tedy djky za to neyprwé swrchowanému Bohu! Djky také wšem těm, genž ku založenj ústawu tohoto přispjwagjce, i giné kgednostegnému takowému počjnánj přiwedli! Djky wám, wy welewáženj města předstawenj,

djky srdečné, žeŕgste ústaw tento dobročinný podporowali! Djky wám, wy wljdnj a laskawj starostowé chudých, kteřížto mnohé předházkj snášegjce, drahné doby o dobré chudých gste usilowali. W djkučiněnj tom a giných překrásných předstawowanjch pokračuge mistrně dále pan spisowatel.

III. My se máme we skutku tom dobrém, kterýž gsme započali, upewnitj, považugjce, gakau ztrátu nuznj, gakau škodu mybychom trpěli, kdyby ústaw tento dobročinný přestati měl. Osud chudých bylby welmj smutný a bjdný, poněwadž se giž dowěděli, co vše pro ně konáno býti máže; mnohýby před njmi, kdyby měli žebrat ebodit, dwěře uzawjral, a z newrlosti krutěgi s nimi nakládal. A i mybychom mnoho trpěli; přilaudiliby se opět cizj žebráci k nám, mnohýby z nich započatau pracowitost odložil a na žebránj se oddal; naše dobrá powěst mnohé auhony přitom by zakusila, protiwnjci pak ústawu toho by se radowali. Pročež statečně setrweymje až do konce. I Bůh by nás trestal, kdybychom w počatém dobrém ulewili — zdali wjme a upsané to máme, že gednkráte hůl nuznosti i nám w ruce wložena nebude? Krom toho šetřime, že darované nuzným udělenj opět nazpět možným připadaj, poněwadž onino gich podržeti nemohau.

Potom opět mnohé námjtky se zrušugj, gakož :

a) Někteřj namjtagj, že by se almužny udělowaly nehodným chudým. Toť bylo mluweno, však k důkazu pohnán, žádný takowého nehodného nuzného nám neuwedl. Možnáť, že předstawenj u wybjránj gich oklamáni býti mohau, však toť nenj gegich, nýbrž těch wina, genž o nich powědomost magjce, neoznámj — takowá předházkja má známku newděčnosti k těm, kteří z pauhé lásky wolnau a bohunilau obětj toho ústawu se stali.

b) Ginj prawj: Gsauť nuznj genž almužny

proheryj? Tito sobě gen škodj, neboť pozděgi musej nauzi třjti. Takowéto pak zneužjwánj nemůže se wšem wycjtati.

c) Mnozij zase žehraj: že by nestegně rozdělowáno bylo? Wšak zdali co snadného gest, okolnost každého člowěka nuzného na wlas poznati? Pročež ne geden, nýbrž wšickni ať zde swúg hlas magj? Ano gednotliwj mohau snadno bludný úsudek wynésti, při ústawu pak našem přes dwadcoet mužů swé úsudky pronášj, pročež ne tak snadno omyl zde státi se může. Mimo to každému wolno u ředitelstwa za chudého se přimluwiti.

d) Někteřj, genžby wjce dáti mohli, wylauwagj se tjm: že by také ginj dle mohowitosti swé neudělowali. Což má dobrotiwost a zatwzrelost srdce prawideln aměrau udělowánj darů býti? — Každý buď žetný swé powinnosti, pilen hlasu a ostnu swědomj swého, a spasenj duše. Čjm wjce nad giné udělugeme, tjm wětšj zasluhu máne.

e) Gsauť také, genž smnohými omylně smeyšlegjce řjkagj: Bůh a swědomj prawj: Dey almužnu swau tomu, kdo gi neyweyš potřebuge, dey gi s neylepšjm aumyslem a způsobem — z čehož gedenkráté aučet klásti budeš.

W závěrce opět powzbuzuge pan spisowatel k dālšjmu podporowánj chudých, připoguge prosbu za božské požehnánj, a zawjrá řeč slowy poslednjmi textu swatého Pawla ku Gal. VI, 9.

Ř e č III.

O některých přjčinách chudoby a nuznosti.

T e x t. „A owšem nuzný a žebrák nebude mezi wámi: „aby požehnal tobě Hospodin Bůh twúg w zemi, kte- „rauž dá tobě k wládarstwj.“ 5. Mogž. XV, 4.

Giž Mogžjš mluwil proti žebránj. A pročež mezi

Israelem, dokawád Bohu wěrný zůstal, žebrawých nebylo. Omň pozděgi powstali, když Židé od wjry w Boha odpadli, a ta byla přjčina, že Ježš nalezl tolik bjdných a skljčených. Za křesťanstwa se počaly ústawy dobročinné, však pozděgi opět zmizely. Stáloť to mnoho práce, než takowý ústaw založen byl. Ba až dosawáde stogj to mnohé snahy a oběti — však může tomu spomozjno býti, gestliže starati se budeme, aby onen weliký počet chudých zmenšen byl. K dowedenj toho třeba se učiti znáti pramen, z něhož chudoba swůg počátek běře a wytéká, abychom gi odstraniti dowedli.

Gsauť newinně trpjci, kteréž pan spisowatel zde obšjrně uwodj. O takowých zmajnka se neděge, aniž počet gich umenšen býti může. Gsauť ginj nuznj, kteřj I. bud sebe samy takowými učinili a nebo II. gegich nešťestj ginj lidé páwodem se stali.

Dj I. Mezi mnohými přjčinami chudoby hlawnj gsau: zlé nawyklosti, wýstupky, a prostopášnost. Gsauť, genž u wěcech žádného pořádku nezachowáwagjce, na galowo žigj, řjkagjce, zeytra dost času! Rozhnjzďj se w takowých domech nečistota, z njžto nemoci powstáwagj, přiwozugjci břjmě nauze na člowěka. W některých rodinách zase nenj pána a hospodáře samostatného, každý přigjmá, běře, a dle ljbosti zase wydáwá, až wše dogde. Mnozj nepracugjce zabýwagj se marnými auměry (plány — staročeské slowo), hrau a wyhráwánj, ginj pak záhy na potřeby zbytečné nawykagj (kauřenj tabáku při mladých) a tjm zemdlená a kpráci neschopná těla mjwagj. Poučte takowé mladé lidi dokonalejšimu gednánj, káragjce gich z každého wýstupku.

II. Druhá přjčina chudoby gest: odewzdánj se neprawostem a chlipnostem; newěrnost manželská, nepřátelstwj a osočowánj mezi audy w rodinách, podwody, klamy a šálenj lidj, a leniwá rozmařilost; k po-

twrzenj toho urwádj pjsmo, Přjs. 24,30. O rozmařilosti dj: že čłowěk gj oddaný podwodem a šálenjm chtěge sobě pomoci, hlauběgi klesá; téměř o chlipnosti, o hravosti neb karbaněnj. O milé hodiny, o zlatá léta lidského žiwota určená na shromážděnj zásluh pro časnost i wěčnost, wás prohrage hráč. O wy sladké hodiny domácjho žiwobyťj, wy radosti lásky a swornosti, wás proheřj hráč. O pilstwj chraniz Bůh každého od tohoto neštěstj, neb ono gest půwod nuznosti.

Dj I II. Přjčiny chudoby, genž od giných záwisegj, gsau:

1. Špatné wychowánj djtek. Welikátě blaženost, dobré mjtj rodiče, wšak i weliká strast mjtj rodiče, kterj křesťansky nesmeyšlegice, wychowánj swých djtek zanedbawagj. Gen dobrým wychowánjm stane se čłowěk dokonalým a užitečným obce audem. — Pták má péči o swé mladé, a lidé zanedbawagj cwičenj djtek swých, cwičenj gak dle těla, tak dle duše — z toho smutné následky wywikagcj popisuge.

2. Druhá přjčina gest lakomost a necitedlnost mnohých lidj. Nebo gestliže statkové a penjeze na gednom mjstě pauze se nahrnau, tědy na druhém musegj scházeti. Pro lakotnost mnohých domácjch hospodářů zůstává čeládka nuzná, oniž gj nedáwagj zaslaužené mzdy, aneb když sestárne, z domu gi wypowědj, — ginj se stáwagj chudými nesinjrným požadowánjm lakomých lidj. Rodičowé schudnau, když vlastnj djtky ge opauštěgj. O byť takowé newděčné děti řeč má pronikla a spautala, bych ge mohl přiwesti před oltář Páně, a ukázati jim ohawnost toho hřjchu, a zasmušilost dně gegich, pak i wyobraziti welikau záhubu, kteráž gich očekává gak na tomto tak na onom swětě! Zagistěby sami sebe se zhrozili, podgati gsauce oškliwostj a ljtostj. Přičiňme se

Časop. p. Kat. Duchow. I. 1. 10

společně, aby pramenové chudoby mezi námi wjce a wjce wysichali, což se stane, budemeli wěrně tento ústaw podporowati.

Giž z tohoto krátkého obsahu widěti gest, gak gadrné a wýtečné řeči gsau tyto, pročež i hodno aby o nich zpráwa se učinila, a tjm samým wlásku wlastenskau se poručily.

Těmto kázáním připogena gsau některá ustanowenj ústawu w České Ljpě na zaopatřenj chudých.

Mikuláš Tomek.

3. Zrcadlo wěčného a blahoslaweného žiwota, w kterém se wedle gisté zpráwy Pjsma swatého spatřiti a widěti může, gakým žiwotem a w kterých mjstech Swatj po smrti zůstawaj: kterak a w kterém způsobu se za nás přimlawaj, a gaký gest rozdjl mezi orodowanjm Kristowým a Swatých geho. Wiem wěrným, kteříž se onomu žiwotu nesmrtdlnému těšj, ku potěšenj wydáno léta Páně 1561 skrze kněze Tomáše Baworského, býwalého archidiakona a faráře Plzeňského, kterýž téhož roku gako řečkan kapitoly Pražské Swato - Wjtowské žiwot skončil; znou na swětilo dáno skrze kněze Josefa Dytrycha, kanownjka Wyšehradského a Professora Pražského. W Praze u Josefy wdowy Fetterlowé z Wildenbrunnu, na starem městě w Seminárium Nr. 190. L. P. 1822. Welký 8. str. XXXVII, a 89.

Přede třemilétj w Pánu zesnulý, gazyka národnjho welni milowný p. professor cirkewnj historie, J. Dytrych, připsal nowé toto wydánj knížky nadepsané Geho Excellencj Pánu Panu Fr. Ant. Hraběti z Kolowrat - Libsteinských, tehdegšjmu králowstwj Českého Neywyššjmu Purkrabjmu. Znamenité o wlast a cirkew zaslujhy wysoce slawných Pánů z Kolowrat wydawatel w přjpisu wčjtage, wznešenému ochránci swému po dlouhém a šťastném zde přebýwánj žiwot. wěčný a blahoslawený, o němž kniha gedná, na Pánu Bohu žádá. — Půwodnj wydánj l. P. 1561 obětowal spisowatel, nadřečený archidiákon Plzeňský, Urozenému Pánu P. Henrychowi Staršjmu ze Šwamberka a na Zwjkowě, Pánu, gak geg w přjpisu nazjwá,

křesťanskému, a stálému swaté starobylé katolické cirkwe milownjku. Netoliko ušlechtilým psanj způsobem (slohem), ale i samau věcj, okteréz gedná, důležitý gest spis ten, gelikož dokazuje, že i tehdáž, kdy rozlčnými, až k politowánj, stranami nábožnickými rozdělena byla drahá Wlast naše, nicméně muže zplozowala, kteřj starobylé učenj cirkwe swaté katolické s křesťanskau mjrnostj hágiti i uměli, i k tomu rádi se podwolowali. Kuwáženj wnitřnj ceny spisu tohoto stůg zde tento zněho wýtah.

Po krátkém uwedenj počjná spisowatel prwnj částku swého pagednánj: O bytu a mjstu po smrti swatých lidj. Wystřjhage nás před lichým a pře-wráceným domněnjm bohaprázdných, naděge k wěčnému žiwotu zapjragjcich lidj, welj poslauchati a tomu všemu nepochybně wěřiti, (byť pak něco rozumu našemu nemožného se zdálo), cožkoli kdy Bůh o budaucjm žiwotě, nebo sám skrze sebe, aneb skrze gednorozeného Syna swého, aneb giné swé wywolené mluwiti a slibowati ráčil; tak že tu budeme moci slyšeti a nagjti, gakbychom pobožně o zemřelých Swatých, i o budaucjm žiwotě smeyšleti a držeti měli.

Zřetedlnými po tom wýpowěďmi Božjmi dowozuge, že po tomto žiwotě giný a dokonalejšj žiwot gest, a že ti, kteřjž umjraj, a z tohoto swěta před námi vycházej, nehynau; než složiwše s sebe oděw smartedlného tohoto těla, do času od Boha uloženého, w hrobjch zanechawagj, sami pak podle dušj užjwagjce žiwota nad tento dokonalejšjho, w přjtomnosti Boha swého čigjce na srdcej swých radost, gazyku lidskému newýmnuwau pokogně odpocjwagj, a gsauce bezpečni giž swým spasenjm a wykaupenjm, w bezpečné naděgi budaucjho oslaweného swých wlastnjch těl z mrtwých wstánj očekáwagj w těch nebeských přjbytcjch, kteréž gim w slawném

**

domu Otce swého Kristus swau smrtj pripraviti a dobytí ráčil. — Po tom porážj bludné domněnj Valentia a geho posobnjákůw, kteříž tomu, aby která duše w nebi býti měla, usebe mjsta dáti nechtěj; než, gakoby někde w tagném ale rozkošném mjstě odpočjwaly, z mrtwých wstá-
nj těl swých očekáwagjce, a potom teprwé s těly osla-
wenými do něbe wgti měly, se domejšlegj. A tak i z odporu prawdu wywediw, těšj wšecky sprawedliwé, že po wykonánj žiwota tohoto smrtedlného těla gegich w pokogi a wochraně Božj odpočjwati budau, duše ale wrúkau Pána Ježjše Krista žiwotem dokonalým žiwé zů-
stanau.

Přistaupj pak k dowozowánj, že netoliko Swa-
tj ale i Andělé Božj za nás se modlj, a o na-
še wyswobozenj a wykaupenj gsau pečli-
wj, kteříž ač widomj nám přestali býti, ale
bratřj a spoluaudowé naši býti geště ne-
přestali. S gakau liboplynnau wýmluwnostj nábožný
spisowatel srdce swých čtenářů gimati umj, vlastnj geho
slowa doswědčtež: „Horliwá láska gich, kterauž nás mi-
lugj, geště neustydla, neb toho wždy widj, w kterémž
nás milugj, a skrze kteréhož nám spasitedlných wěcj
žádagj. Neb kterak by bylo možné, aby nynj gsauce swým
wykaupenj bezpečnj, nad námi se zapomenuli; poně-
wadž tehdaž když duše swé wruce Pána našeho Ježjše
Krista poraučeli, za swé nepřátely se modlili. Poslednj
nebezpečenstwj smrti gim nemošlo toho zbrániti, aby
příkladem Spasitele swého za nepřátely se modlili; nynj
pak gsauce w těch neyrozkošněgšjch nebeských příbytecjch,
kterak se zapomenauti magj nad swými bratřjmi, a spo-
ludědici toho, kteréhož oni nynj užjwagj, blahoslawen-
stwj? nebo geště o tom oni wědomost magj, že my
kterjž gsme na tomto swětě pozůstali, k gegich aučastea-
stwj přináležjme, a že ne ginau, než tau, gako i oni, krwj

wykaupeni gsme; bratřj a sestry gich zůstáwáme, očekáwajce gako wywolenj dědicowé téhož, kteréhož oni nynj giž užjwaj blahoslawnestwj; we mnohých nebezpečnostwjch na swětě že přebýwáme. O tomto o všem poněwadž Swatj wědomost dobrau magj, na nás gako na ty, kterjž geště na placu žiwota tohoto sannohým pokušenjm zatáčeti se musjme, pamatuj: i-terak by to mohlo býti, aby takowj wedlé takowého přjbuzenstwj, pečugjce o naše wjtězstwj, za nás se přjmlauwati, a nám takowé bezpečnosti, gako i oni magj, na Bohu milosrdném žádati neměli? Žádajř zagisté, a to tjm horliwěgi, čjm gsau Bohu přjtomněgšj; zde negisti byli, gak gsau uslyšáni, ale tam widj co buďaucjho býti má. Zde s pláčem se za giné modlili, ale tam s prosbami smjřeno gest radostné plesánj; a gako zde k tomu, aby se za giné modlili, wzbuzowala ge láska, tak ta láska, kteráž wedlé swědectwj swatého Pawla 1. Kor. 13: nikdá newypadá, k tomu ge nakloňuge, že oni toho nám srdečně na Bohu žádaj, čehož sami užjwaj; a t. d.“ Dotwrdiw to pismem sw. a spolu přjklady přiloživ z kroniky České o dědici Wlasti našj S. Wáclawu a S. Janu kriteli, mlawj giž

O z p ů s o b u t o h o s w a t ý c h z a n á s p ř i m l a u w á n j. Přiznáwá se skromný spisowatel, „že nám, kterjž w zastjněnj této smrtedlnosti geště přebýwáme, těžko gest o tom wyprawowati; neb. ta sláwa wěčná takowá tagemstwj swatá w sobě má, kteráž prwe zgewena nebudau, gediné leč se swým králowstwjwm zgewj Kristus Pán, gakož pak i Sw. Pawel gsa wtržen do sláwy, některé wěci spatřil, o nichž mu neslušelo před lidmi mnoho wyprawowati. Protož čeho nemůžeme smysly našjmi zatmělými postjhnauti, a o čemž nás słowo Božj newyučuge, to můžeme pominauti; a wjee než slušj mimo smysl Cjrkwe Božj nesmeyšleti; ale we strjdmosti po tom se wpytáwati, a mezi sebau pobožně rozjmatj, žádný

wěrným zbraňowati nemá.“ Wyložiw potom obyčeg a způsob, wedlé kteréhož sprostějšim přimlauwánj Swatých maljši wyobrazugj, se S. Cjrkwj gednomyslně wyznáwá, že Swatj w nebi za nás způsobem žiwota gich přináležitým, hlasem lásky, hlasem žádosti, a chwály, gazyku našemu newýmluwným, na Pánu Bohu skrze Krista wšeho dobrého nám žádagj, a wygednáwati napomáhagi.

Nynj giž na otázku: Mag jli pak Swatj a Wywolenj Božj za to, aby za nás orodowali, prošení a wzjwání neb od nás ctění býti? odpowjda: „Přiznáwá se,“ dj, „k tomu Cjrkew Božj, že gich gako spoulaudůw swých vlastnjch a swatau láskau tuze připogených za přjmluwu žádá w swých prosbách, gména a zásluhy gich před Bohem w té naděgi připomjná, gestliby Bůh našich modliteb pro naši nehodnost neráčil přigjti, a twář swau od nás pro neprawosti naše chtěl odwrátiti; ale aby obrátil a pohleděl na neymilejšiho Syna swého Ježjše Krista, na vlastnj audy těla toho swatého, genž gsau wywolenj geho Swatj, a těch aby sobě zaljbil, a w tom zaljbenj na gich swaté žádosti, kteréž gsau ráin k dobrému aby pohleděl, a naše nehodné prosby raděgi w zásluhách Syna swého gednorozeného a Swatých gebo, nežli w našjch milostiwě slyšeti a otcowsky přigjti ráčil.“ Ukázaw potom, kterak to smejšlenj Cjrkwe Božj s pjsnem sw. se srownáwá, napomjná: „I máš se bedliwě uwažowati o tom učenj, a smysl sw. Cjrkwe Božj, kteráž wj, kterak při službách a wzjwánj neb k Bohu aneb ku Swatým geho chowati se má, aby pro sprostnost něktěrych, a něktěrych lehkomyšlnost Cjrkew sw. s swým náboženstwjm zlehčena a z modlářstwjm winěna býti nemohla. Boha etěme,“ prawj dále, „wzjwejme pro samého Boha; neb sám wsobě a skrze sebe swatoswatý zůstáwá, a sebe wzjwagjčj slyšj, i žádosti gich činj. Swaté pak ctěme,

ne proto že Swatj gsau, ale pro Boha, kterýž ge z milosti swé wywohl, a w swatosti tak zwelebil, a bez kteréhož oni nám nič spomoci, ani o žádostech našich wěděti mohau, a tak Swaté uctjti, a přijmlaw gegich užjti moci budeme, sláwu samému Bohu nesmrtdlnému zachowáme, a při geho Wywolených bohaté milosti geho i za nás platné přijmlawy znamenati moci budeme.“

Gedná posléz o prostřednictwji a přijmluwě Páně Kristowě, a wyložiw, gakým gest Pán Kristus mezi Bohem a námi neb prostřednjkem aneb za nás před obličegem geho swatým orodownjkem, aby z toho poznáno bylo, že w tom auřadu prostředkowanj a orodowanj žádné stwořenj w nebi i na zemi žádné rovnosti s njm mjti nemůže, udává rozdjl mezi orodowanjm Krista, kteréž se děge s smilowanjm, s pomáhanjm, dáwanjm a ne prošenjm, a orodowanjm Swatých, kteréž záležj toliko na přijmluwě, kterauž oni, gsauce s námi láskau geště spogeni a zůstawajce našimi bratřjmi a spoluauďy w Kristu, za nášj nynějšj potřebu prosj, a ke wšemu dobrému milosrdenstwji Božjho skrze Krista wygednawati napomáhaj. — To wše slowem Božjim ztwrdiw, a že to bylo učenj giž prwotnj Cjrkwe, wýpowědni SS. Otců doswědčiw, domněnj „nowowěrců, kteréž Swaté, chtějce Krista zwelebiti, tupj a zlehčuj, že nesměgj, aby Synu Božjmu na geho cti neublžili, ani zegmėna Swatých na kázanjch neb w prosbách swých připomjnati, a obrazůw památky gegich w kostelch swých trpěti,“ porážj, a dowodiw, že Kristus we swých Wywolených oslawen gest, zawjrá: „I což se tehdy daremně tohoto času mnozj obáwaj, aby z připomenutj a ctěnj Swatých, Syn Božj o swau sláwu nepřišel, a nazad daleko za wšemi Swatými nezůstal? Zdaliž která wěc může zmenšiti sláwu gednorozeného Syna Božjho? neb zdaliž proto Syn Božj méně Swatý gest, že mnoho Swatých Wywolených

má? aneb zdaliž auřad prostředkowánj a orodowánj geho se zlehčuge, že ny za sebe wespolek Bohu se modljme, neb Swatých za přjmluwu skrze Krista k Bohu žádáme? Gasnost a spanilost slunce proto umenšena nebýwá, že papskové slunečnj okršlek země oswěcugi, a wšecky věci, které gsau pod nebem občerstwugi. Uterakž tedy to může na zmenšenj sláwy Syna Božjho býti, že mnozj berauce od něho gasnost, swatost, sprawedlnost swé duše před Bohem i w zásluhách i w přjmluwách, skrze něho wzácnj nalezeni býwagi? Muž pobožnj chtěge se we swém milosrdenstwj pronesti může ústy swými zarinauceného potěšiti, rukami potřebnému almužnu podati, nohama nemocného nawštiwiti. Syn pak Božj skrze swé wywolené Swaté, gako těla swého audy vlastnj, nebude moci nám zarinauceným, potřebným, a w mnohých hřjšjch zneemocnělým nic dobrého učiniti? I proč pak tak sužugeme a zmenšugeme sláwu gednorozeného Syna Božjho, gakoby toliko nás, kteříž gsme na zemi, mohl slyšeti, a těch nemohl, kteříž mu již w sláwě geho gsau přjtomni? Aneb proč tak záwistiwého Krista činjme, gakoby Swatým té cti a chwály záwiděl, kteráž se gim pro žádného giného než pro něho samého činj? Pokudž s nimi na zemi přebýwal, o gegich sláwě, blahoslawenstwj a odplatě w králowstwj nebeském swými vlastnjmi ústy wyprawowal. Nynj pak bude se na ty hněwati, kteříž ge z těch božských milostj chwáliti nepřestáwagi, a geho samého, těch wšech věcj, které se při Swatých nacházegi, dárcein býti poznáwagi?“

„Protož w těchto věcech uměgmež mjrnost zachowati, a při Swatých weliké bohatstwj milosti Božj znamenati; rádi wyhledáweyme, i po tom se pteyeme, kterak od času apoštolského w Cjrkwi Božj o Swatých w Pánu Bohu zemuřelých lidech smeyšljno a wyznáwáno bylo, abychom při památkách gegich w náboženstwj neblaudili, aneb z onyly těch usebe nezlehčowali, kteréž k zwelebenj gména swého Bůh oslawiti ráčil. Tohoto také pilně se šetřme“

abychom sláwy Božj na žádné stwořenj nepřenášli, a u žádného, byť pak bylo neyswatějšho Swatého, wjee nežli u Boha nehledali. Prosjmeli kdy gich za přjmluwu, prosme gako od społubratřů a sester w Pánu, gsauč tjm gisti, že oni nám wěrně, téhož, kteréhož oni nynj blahoslawenstwj užjwagj, na miłosrdném Bohu žádati nepřestáwagj. Nadewšeccko snažme se o to, abychom wywolených Božjch w tom, w čemž gsau oni Bohu slaužili, a genu se ljbili, následowali, a we wšj swatosti před geho swatým obličegem obcowánj swá wedli. Neb tudy bučeme moci k témuž wěčnému a dokonalému žiwotu přigjti, w kterémž oni nynj gsauce žiwi, w Pánu Bohu swém bezpečně odpočjwagj“ a t. d.

Kěžby ten spis do mnoha rukau se dostal, zwláště těch, kteří učenj katolické cirkwe o Swatých křiwě postd sobě wykládali! Newědomý přečta bedliwě knihu tu, nabude poučenj, pochybugcej utwrzenj, bohabogný potěšenj.

Karel Winárický.

b) Smjšeniny.

1. Obnowené zřjzenj ústawu pro chudé w Praze.

Ustaw pro chudé r. 1782 w našem hlawnjm městě založený ubýwánjm přjspjwagjčjch dobrodinců nemohl děle dostačiti k zaopatřenj všech nuzných. Tudjž zmáhala se žebrota obecnstwu welni obtěžná, a mezi žebrawé přiměšowali se lidé práce se štjtcej, a méně potřebnj, kteří nezřjodka pod zámjnkau žebroty přjležitosti ke zloděgstwj hledali, a wšelikých se dopauštěli neslušnosti. K úlewě prawé, skutečné chudoby, kuwarovánj wšelikých weystupků a k lepšjmu pohodlj obecnstwa gal se Geho Excellencj náš welectěný Neywyššj Burgbrabj klesagjcmu ústawu pro chudé ku pomoci přjspěti

gak nowým geho uprawidlenjm, tak zřizenjm weřegných džen, w nichžby djla zbawenj, alebrž k práci sehopnj a dostatečnj lidé swau obžiwu nagiti mohli. K podporowanj tak dobročinného podniknutj náchylný nemeškal i Geho Knjžecj Milost, náš Neydústogněgšj Knjže - Arcibiškup zwláštňjm dopisem (18. ledna b. r. č. 284) weškeré Pražské cirkewnj a řeholnj duchowenstwo powzbuditi, by znagjce neylépe okolnosti swých osadnjků, a přehlžegjce při koramísowanj kwitancj, co kdo z giných fondů dostáwá, u budaucjm popisowanj nuzných zřizené komissj swědomitě wšecky gin známé okolnosti dotčenných osob udáwali, a gsauce giž řádem diakonským k zaopatrowánj chudých zawázáni, k wybjránj peněžitých přispěwků mezi osadnjky milerádi se propuğčowali, přijnluwau swau u možněgšjch bezdělným k weyžiwnému djtu, opuštěným sirotkům k zaopatřenj, gak možná, napomáhali, poctiwé a šlechetné muže, gež by se ku zbíránj almužen a t. d. uwolili, na dotaz politických auradů udáwali, častěgi se wšak osobně přeswědčowali, gestli zwláště nedužiwj swau částku určítaw dostáwagj, wůbec ale každé přjležitosti použíwali osadnjky swé k aučinliwému podporowanj tak dobročinného ústawu náchylnými učiniti, slowem wšecku swau snažnost wynaložili, by nedostatkům skutečné chudoby pomoženo bylo, a nehodná mezi křesťany žebrota poslcze z cela zinizela. — Ustaw ten u přjštj hod Božj welikonočnj přiměřeným kázanjm a obětj mše swaté slawně uweden bude. — Bůh zehneyž slowo swé, a rozněť srdce posluchačů k aučinliwému podporowanj dobroděgného tohoto ústawu! —

2. Náwěštj o ústawu pro vlastenské umělce.

Omládež a duchowenstwo wydánjím mnohých u nás i w cizině slawně známých theologických spisů wysoce zaslauzily doktor we filosofii, a c. kr. professor literatury latinské a řecké na vysokých školách Pražských, pan Aloys Klar, powzbuzen gsa utěšeným prospěchem, s gakýmž k lepšímu zaopatření nuzných posluchačů filosofie r. 1822 wybor básnj pro deklamaci w gazyku německém wydal, chystá opět wydání podobné sbjrkj pod názwem: „Auswahl von Gedichten für deklamatorische Uebungen,“ určiw čistý wýnos k založení gistiny k fundaci pro umělce rakauského mocnářstwj, zwlášť ale pro Čechy, kterauž by se mladému umělci, wyšší powolánj k umělectwju gewjci mu; ke zdokonalení na půdě klassické w Itálii cesta proklestila. Na prostranném poli německé literatury neypěknějšj kwětiny k utěšenému wěnci sesbjrati, a spanilau rozmanitost w gednotu spogiti nebylo těžko mnohostranné učenosti a wytřelé chwi pana wydawatele, gež wesměs uslecl tilá mravnost při obránj hlawnjch w této zbjrce předmětů wedla, gaež gsau: Bůh, trůn, vlast, welké a šlechtetné činy zdáwnowěkosti i nynějšjho wěku, libomudretwju a pěkné umění.

Prospěšný aučinek tohoto chwalitebného podniknutí záwisj gedině od množstwju p. p. předplatiť, gichž sehognosti i mezi dwogjetihodným duchowenstwem nadjiti lze, negenosn pro wěc samu, že totiž časem swým mnohý onjm ústawem podporowaný vlastenský umělec, n. p. maljř, sošnj, ku zwelebenj našjch swatýň wtipem a uměnjm swým přispěti bude moci, ale také, že i Geho Knjžecj Milost, náš Neydůstognějšj Knjže - Arcibiskup se swau Důstognau konsistořj, i Geho Excellencj náš wše dobro a pěkně podporugcej Neywyšší Pan Purkrabj králowstwju českého této práce co neylaskawěgi ugiti se ráčili.

Předplacenj se přijmá we wšech knihkupectwých, a u p. wydawatele w Praze na malé straně w Nře. 458. a trwá až do 31. srpna b. r., kdežto potom. po šesti neděljch celá zbjrka, 25 — 30 archů obsahujc, na swětlo wygde. Předplatnj cena na tiskacjn papjře gest toliko 1 zl. 36 kr., a na welinském 2 zl. 24 kr. stříbra.

Hlawnj sklad obstarává knihkupectwj Josefa Krause w Praze. — Gmána (tit.) p. p. předplatitelů přitištěna budau.

3. Slawné swěcenj školy Dolno-Břežanské.

Patnáctý den měsice čerwence r. 1826 byl pro obec Dolno-Břežanskau gak welmi utěšený, tak rovněž památný. Na ten den určeno bylo wyswěcenj školy tamnějšj, giž Geho knjžecj Milost Pán Pan Wáclaw Leopold, Knjže Arcibiskup Pražský nowě, nákladně a bytelně stawěti dáti ráčil. Mimo dwau dosti prostranných učiliš, dolejšjho a hořejšjho, obnášj toto sedmi okny dle délky a třemi dle šjřky opatřené stawenj byty pro budaucjho, tam ustanowenu býti magicjho katechetu, pro učitele a školnjho pomocnjka. Každému pozorowatele mile zawjta toto křidlicowau střechau důstogné, a wysazenu před ně řadau ztepilých topolů přjwětivé stawenj.

K osmč hodině shromáždilo se okolnj duchowenstwo, wrchnostenštj auřednjei, předstawenj obce, školnj mládež a část občanů w kapli zámecké, wně muselo státi ostatnj innožstw, do kaple směstnati se nemohaucej. Po kázanj, slawnosti dne přiměřeném, kteréž měl dwegctihodnj farár Česlický a wikariátu Mnichowiokého tagemnj, p. Wáclaw Schuster, a po slawné oběti mše sw., giž důstogný okresnj wikář p. Wácl. Stárka konal, postaupilo weškeré shromážděnj w slawném průwodu kněžstwa k místu určitému, kdež nadřečený p. wikář obyčegem cjrkewnjn swě-

cenj wykonáwati počal. Po wykonánj děkowalo dvě děwčat dŭst. p. wikáři, auřednjkŭm wrchnostenským, ga-kož i všem občanŭm, kteřj k wywedenj toho prospěšného djla něgak byli přispěli. Nynj se začala zkauška menšjch žákŭ, však daleko nepokročila, když se ohlásilo, že Knjže Arcibiskup ke škole se bljžj. Kněžstwem a auřednjky do školy uweden, a gmcnem všech žákŭ dětinnau promluwau uwjtán gal se inluwiti Geho Knjžecj Milost slowy práwě otcowskými k mládeži shromážděné. Slowa srdečná, w národnj řeči pronešená ústy tak Wznesené a stárjm giž tak Dŭstogné Osoby proniknula k srdci všech: radostné slzy po ljejch posluchačŭ prozrazowaly hnutj wnitřnj. — Po skončenj zkaušky wystaupili pozdálj od sebe dwa hoši před stolec Geho Knjž. Mil., mezi ně opodál postawily se čtyry děwčata s pletenci kwětowými; za ně hoch, swinuté pjsmo w ruce drže. Když onino učinili swé poděkowánj Knjžeti Pánu, přibljžily se děwčata s wěnci, slibugje:

Gak to wonné pěkné kwjtj
U wěnc gest upleteno:
Tak má naše srdce býti
Swatau cnostj ozdobeno.

Po nichž hoch posléz doložil:

Co tjm wěncem wěnu gem,
Slowy, pjsmem slibugem:
W paměti to podržjme,
Skŭtkem wěrně wyplnjme.

Nynj giž čtena byla gména mrawných a bedliwých žákŭ. Prwnjmu z nich podal G. K. Mil. skwostný praporec, nowě k tomu wyhotowený, na gehož gedné lji we třech pruzjch zlatem bohatě gsau wyšita slowa: „Pocta dobrým žákŭm od Wáclawa Leopolda Knjžete Arcibiskupa. 1826.“ Na druhé: „K Bohu wede wjra a ctnost.“ Ostatnjm pochwáleným žákŭm buď knihy aneb oděw něgaký Knjže Pán doručiti ráčil. Posléz gménem G. K. M.

pozwáni byli všickni žáci k odpolednjm radovánkám, Potom všeco se opět odebralo do kaple, kdež hymnem sw. Ambrože slavnost se skončila.

Při stolování provozena byla píseň, jak následuje:

Wjtey nám ó radovánj
Do našeho audolj!
Rozléhey se u plesánj
Po celém tom okolj.

Čest a díky prozpěwugte

Obce té bydliatelé,

Djtek autlých oslawugte

Wzneseného přjtele.

Ze mramoru nádherného

Si památku nestawj;

Prospěchem se lidu swého

Lidomil blahoslawj.

Djtkám wyprawuge matka,

Čjm ge mu zawděčena:

Geho žehnaná památka

Wje nebýwá zničena.

Tak, dokad swé bude ljti

Praudy naše Wletawa:

Gmáno slavné bude žjti

Knjžete Wěnceslawa.

Twá památka nehynaucj,

Otče, dnes poswěcena,

Od potomsjwa po budaucj

Wěky blahoslawena.

Semenišťe kde se sjwá

W autlé srdce božská ctnost:

Štjpena w rozum kde býwá

Užitečná wědomost.

Zdarilé-li kdy, a hogné

Sad wydá ten owoce:

Welebjno tjm důstogné

Gmáno bude půwodce.

Djky wraucj Tobě wzdáwá,

Otče djtek, Māti wlast.

Blaho gegj Twá buď sláwa,

Blaho gegj Twá buď slast.

Ke čtvrté hodině s poledne shromáždila se mládež na náwsi před školau, a w řady sestawená očekáwala přjchod Knjžete Pána, až pak, když G. Kn. Milost spolu s Panem gubernialnjm Radau a Heytmanem krage Kauřjmského, Hrabětem z Lützowa, a s ginými důstognými hostmi se přibližowali, s hlučnou hudbou a rozwinutým praporem w čele na wedlejší palauk postupowala, kdež rozložiwši se gako táborem požjwala s chutj sobě udělených mazanců (koláčů) a třešnj, a pagedši rozličnými hrami a plešy se obweselowala. Dwě celé hodiny trwaly radovánky ty, kterým G. Kn. Milost s utěšenau twářj až dokonce přjtomen zůstati ráčil. Potom mládež školnj odcházegjejo Knjžete Pána předešedši k zámku nazpět pokročila, kdež

radostným: „Zdráv buď!“ wolánjm od swého wznešného přjzniwce se rozlaučiwši bezděky domů se wracela. Tyto školnj radowánky každého roku nynj po letnj zkaušce tjnž způsobem se obnowugj, od nichž toliko nebedliwj a nemrawnj žáci wylaučeni býti magj.

Karel Winařický.

Liternj zpráwa.

W knihkupectwj wdowy po † J. G. rytjři z Mösle we Wjdni na swětlo wyšlo nowé djlo našeho slawného spisowatele vlastenského, p. Jos. Helferta, Doktora w práwch a Professora cirkewnjo a Řjnského práwa na vysokých školách Pražských, Konsistornj Rady &c. ; a u Jos. Krause, gakož i u všech ostatnjch knihkupců k dostánj gest:

Von der Besetzung, Erledigung und dem Ledigstehen der Benefizien nach dem gemeinen und besondern österreichischen Kirchenrechte. Prag 1828. 8. S. 278. Cena 1 zl. 45 kr. na stříbře.

Mimo to geště následugcuj spisy weyš gmenowaného p. Spisowatele tamtéž k dostanj gsau:

- 1) Von der Erbauung, Erhaltung und Herstellung kirchlicher Gebäude. Wien 1823. 8. S. 148. Cena: 1 zl. stř.
- 2) Vom Kirchenvermögen.
  - I. Theil. Vom Kirchenvermögen und dem Religionsfonde. Prag 1824. 8. S. 378.
  - II. Theil. Von den Einkünften, Abgaben und Verlassenschaften geistlicher Personen. Prag 1825. 8. S. 398.
- 3) Darstellung der Rechte, welche in Ansehung der heiligen Handlungen dann der heiligen und religiösen Sachen sowohl nach kirchlichen als nach österreichischen bürgerlichen Gesetzen Statt finden. Prag 1828. 8. S. 462.
- 4) Die Rechte und Verfassung der Akatholiken in dem österreichischen Kaiserstaate. Nach den k. k. Verordnungen zusammengestellt von Jos. Helfert. II. Auflage. Wien. 1827. S. 260.

U Josefy Vetterlowé, w kněžecj arcibiskupské knihi-
skárně w Praze na starém městě w Seminarium w N. 190,
gakož i w Brně u knihkupců J. G. Gastla a F. L. Hallera,
a w Prešburgu u Ondřege Schwaigra k dostánj gsau ná-
sledugjey knihy: *)

(Ceny gsau na stříbře).

Biblická Kázanj na všecky neděle, slawnosti a swátky ce-
lého roku s několika řečmi příležitostnjmi, od Wáclawa
Wiléma Wáclawjčka, w bohornluwectwj doktora, kněž.
arcib. wikářského tagemnjka, děkana w Načeradci. Wel.
8. w Praze 1823, 1824 a 1825. 4 dily, stran 1162. za
3 zl. 12 kr.

Co gsau cirkewnj odpustky? co aučinkuj? a kterak a
gakým způsobem ge sobě sobě zjškati můžeme a máme?
Okazuge w jubilárnjm kázanj Dr. W. Wáclawjček. 8.
w Praze 1826. stran 28, za 12 kr.

Cesta utrpenj, neb spasitedlné rozgjmánj poslednjch dob
Pána a Spasitele Ježjše Krista w sedmeru postnjch ká-
zanj. Přednešena od Fr. Fryče, faráře Habrského. 8.
w Praze 1827. stran 149, za 24 kr.

Hlasatel slowa Božjho we swátek a w neděli, aneb celo-
ročnj kázanj swátečnj a nedělnj. Od téhož. 8. w Praze
1821 a 1822. 4 dily, za 4 zl.

Kázanj nedělnj, swátečnj a příležitostná. Od Fr. Fryče.
8. w Praze 1826 a 1827. 2 dily, za 2 zl. 12 kr.

Kázanj nedělnj. Od Antonjna Puchmayera, faráře Radni-
ckého. 8. w Praze 1825, za 48 kr.

Kázanj swátečnj od téhož. 8. w Praze 1827. za 30 kr.

(Pokračovánj).

---

*) P-o-z-n. Redakcj se obstará, aby časem swým o všech na-
swětlo vycházegjch českých i ginogazyčnjch knihách boho-
slovnjch, wychowatelských a wzdělawatelných zpráwy tauto ce-
stau dáwany byly. K auplým titulům spisůw připogj se budaucně
dle potřebnosti a okolnosti též krátký obsah gegich. Žadagj se
tedy páni spisowatelé a wydawatelé, by nám k té potřebě geden
exemplář každé od nich wydane knihy prostředkem důst. kněžecj
arcibiskupské Pražské Konsistoře zasjlati ráčili; kteréžto pak po
třech měsjcgjch aneb PP. zasilatelům nazpět wrátjme, aneb, nepo-
žadagjli se nazpět, do knihowny arcibiskupsk. Pražského Semi-
narium odwedeme, kdež PP. zasilatelé gako dobrodincj zazna-
meňání budau.

Poznamenánj P.P. Předplatitelů.

Arcibiskupstwj Pražské.

1. Pražské Hlawnj Wikářstwj.

Tit. p. Geho Biskupská Milost, Wysoce Důstogný Pan Fr. de Paula Pištěk, Biskup Azotský, Suffragan, Gener. Wikář, Kanownjk na Hradě Pražském, Děkan Kapitoly Staroboleslawské &c. &c. — 2 exempláře.

Wysoce Důstogný Pan Wáclaw Neumann, Kanownjk u sw. Wjta na Hradě Pražském, konsistoriálnj Rada &c.

Knjžecj Arcibiskupský Alumnat w Praze — 10 exempl.

Pan Wácl. Böhm, cirk. kněz, wychowatel u p. z Edlenbachu.

— Frant. Čelakowský, wychowatel u p. z Orlové Skály.

— Ant. Černý, kaplan u sw. Hawla.

— Friedr. Fischer, arcib. alumn.

— Wácl. Franz, farář u sw. Wjta.

— Nep. Friček, provinciál z řádu sw. Františka.

— Ign. Hanka, kapl. u sw. Trogice.

— Fr. Honzjk, kapl. u sw. Štěpána.

— Ant. Horák, farář u sw. Apollináře.

— Jos. Chmelenský, Doktor w práwjuh.

— Jos. Jungmann, Doktor we filosofii, a c. k. prof. hum.

Důstogný Pan Julius Körner, Hlawnjho wikářstwj Sekretár, wikář okolj Pražského, farář u sw. Gindřicha.

Pan Ign. Kuchař, Expos. u sw. Trogice w Podskalj.

— Karel Kyselo, kapl. u sw. Wogtěcha.

— Ant. Lagler, farář u sw. Filippa a Jakuba na Smjchowě.

— Ant. Malý, kapl. u sw. Haštala.

— Flor. Mylčinský, farář u sw. Františka.

— Martin Neureuter, knihkupec.

— Jan Nowotný, kapl. w Teyně.

— Jos. Nowotný, kapl. we Wolšaneh.

— Ant. Oliwa, kapl. u sw. Štěpána.

Dúst. Pan Wácl. Peutlschuedt, Direktor wzornj hlawnj školy w Praze, kanownjk &c.

Pan Vinc. Praský, Præses w arcibisk. Seminári.

— Jan Procházka, arcib. alumn.

— Wogt. Procházka, farář u sw. Wogtěcha.

Pan Jos. Pták, arcib. alumn.

- Jos. Raáb, kapl. u sw. Gindřicha.
- Tom. Razák, kapl. u sw. Gindřicha.
- Ondř. Richter, kapl. u sw. Petra.
- Jos. Schauer, farář u sw. Petra.
- Emm. Schiffner, far. u sw. Ducha.
- Karel Schreiner, far. u sw. Mikuláše.
- Důst. P. M. Šimák, far. u sw. Wáclawa, Kanownjk we Staré Boleslawi &c.

Pan Jos. Štěpánek, kapl. u sw. Wogtěcha.

- Karel Ullrich, Koop. w Bubenci.
- Jos. Wagenknecht, arcib. alumn.
- Norbert Waněk, auřednj u c. k. bibliotheky.
- Jan Weselský, kapl. u sw. Filipa a Jakuba.
- Ant. Wlasák, farář we Wolšanech.
- Mich. Willer, far. u sw. Trogice.
- Karel Winářický, G. K. M. Knjžete Arcib. Cerem.
- Stanisl. Wobornjk, Subprior u sw. Gilgj.
- Fr. Woletz, farář u sw. Štěpána.
- Jos. Zahradka, far. na Strahowě.
- Wogt. Zumppe, far. u sw. Hawla.

2. Pražské okolnj Wikářstwj.

Pan Fr. Biedermann, děkan na Zbraslawi.

- Jos. Fedrich, kaplan na Zbraslawi.
- Wil. Gewinner, far. w Proseku.
- Paw. Haas, far. w Hostiwicjch,
- Ondř. Hunger, kapl. w Klecanech.
- Wácl. Kareš, lokal. w Roztokách.
- Fr. Kautský, far. w Hostiwaři.
- Ign. Knobloch, lokal. w Slivenci.
- Ant. Korber, far. w Třebotowě.
- Fr. Košťál, kapl. w Třebotowě.
- Vinc. Labler, lok. w Stodůlkách.
- Fr. Lampa, far. w Liboci.
- Fr. Mataušek, kapl. na Wořechu.
- Petr Mataušek, far. w Lišnicjch.
- Jos. Mixanek, far. u sw. Markéty.
- Jos. Modroch, far. w Auněticjch.
- Jan Neudörfer, lok. w Modřanech.
- Ant. Piskáč, admin. w Michljjch.
- Ant. Richter, far. w Ginonicjch.
- Wjt Škoda, kapl. w Hostiwaři.
- Tom. Trubač, far. w Kundraticjch.

3. Beraunské Wikářstwj.

- Pan Fr. Beer, lok. we Lhotě.
— Ant. Březina, kapl. w Žebráce.
— Ant. Burka, koop. w Meytě.
Důst. P. Carpentier, děkan na Karlow. Teyně, kons. R.
Pan Jos. Geřábek, far. w Cerhowicjch.
— Pawel Geřábek, admin. w Meytě.
— Fr. Herschmann, koop. w Litně.
— Jos. Holec, admin. w Dobřichowicjch.
— Damian Koller, lok. w Strašicjch.
Konwent z řádu sw. Augustina u sw. Benigny.
Konwent z řádu sw. Františka w Hořowicjch.
Pan Fr. Kostka, kapl. w Berauně.
— Jan Krob, kapl. w Cerhowicjch.
— Ondř. Kubišta, děkan w Lochowicjch.
— Jos. Kukla, far. w Počáplj.
Důst. P. Jos. Maljk, Wikář arcib. děk. w Hořowicjch &c.
Pan Wogtěch Nagedlý, děkan w Žebráce.
— Fr. Nowotný, kapl. w Lochowicjch.
— Fr. Pech, admin. na Zbjrowě.
— Jos. Řjb, děkan u sw. Jana pod Skalau.
— Ant. Schulz, far. w Neuměteljch.
— Mat. Sedlák, exp. na Zdicjch.
— Jos. Seydel, děk. w Berauně.
— Tom. Sydek, exp. na Bněčicjch.
— Jan Tureček, far. w Praskolesjch.
— Fr. Wondřich, koop. na Zdicjch.
— Jos. Worel, kapl. w Žebráce.

4. Brandeyské Wikářstwj.

- Pan Karel Hartmann, far. w Předněřicjch.
— Jos. Hlawáček, kapl. we Wináři.
— Fr. Hora, adm. w Staré Bolesl.
— Jos. Horčice, kapl. w Staré Bolesl.
— Jos. Hostowský, lok. w Třeboraticjch.
— Fr. Lenk, adm. na Chwalech.
— Fr. Macan, lok. we Wšetatech.
— Petr Meerhaut, kapl. w Brandeyse.
Důst. P. Fr. Obstzierer, arcib. wikář, arciděk. w Brandeyse.
Pan Jan Přibila, kapl. w Brandeyse.
— Max. Schiefner, far. w Ljbeznicjch.
— Karel Strnad, far. na Wodolce.
— Petr Strnad, far. w Girně.

* *

Pan Fr. Wogwoda, far. w Kogeticich.
— Jan Worlčcek, lok. w Hlawno-Kostełci.

5. Budjnské Wikářstwj.

Pan Petr Brožowský, lok. na Budeničkách.
Důst. P. Ant. Burger, arcib. Wikář, arciděk., far. w Černausku.
Pan Martin Družecký, far. w Charwatci.
— Christ. Friček, lok. w Hostjně.
— Petr Geřábek, far. we Wepřku.
— Jos. Hauser, far. w Peruci.
— Jan Heinz, far. w Kinetnowsi.
— Jan Jirsjk, kapl. w Raudnici.
— Jos. Lemoch, lok. w Klobukách.
— Wácl. Ligaun, far. we Wlnowsi,
— Jos. Merklas, far. na Hořjně.
— Jan Myšák, kapl. w Budjni.
— Jos. Richter, kapl. w Raudnici.
— Mat. Srp, kapl. na Wrané.
— Daniel Stieber, far. w Radonicich.
— Wácl. Waněk, kapl. we Welwarjch.
— Jan Záweský, kapl. w Charwatci.
— Jos. Zueber z Nordheimu, z řádu Krjž. far. na Wrbně.

6. Bystřické wikářstwj.

Pan Fr. Burianek, far. w Popowicich.
— Jos. Cibulka, děkan w Diwišowě.
— Jos. Čjsař, koop. w Bystřici.
— Jos. Čimřda, lok. w Stehuzowsi.
— Leander Duffek, lok. w Třebešicich.
— Wácl. Gičjnský, lok. na Hrádku.
— Jos. Hanikýř, far. w Kondraci.
— Jos. Konečný, koop. w Kosmicich.
— Mich. Kunerth, far. w Štěpánowě.
— Fr. Kurzweil, lok. w Radošowicich.
— Jos. Löwl, far. na Teynici.
— Aug. Meder, zám. kapl. na Gemišti.
— Jos. Ondrák, děk. w Postupicich.
— Jan Pelz, koop. w Benešowě.
— Fr. Pfuster, far. w Pořiči,
— Aug. Pirhan, kapl. w Lauňowicich.
— Jos. Renner, lok. na Weliši.
— Ign. Roth, admin. w Auběnicich.
— Wawř. Schach, far. we Wrcholtowicich.
— Jan Stašek, far. na Zdisławicich.
— Prokop Wáňa, kapl. w Načeradci.

- Pan Fr. Waněk, far. w Benešowě.**
 — Ant. Wender, děkan na Wlašjíně.
 — Jos. Wiljmek, kaplan na Wlašjíně.
 — Fr. Wolf, far. w Jankowě.
 — Jos. Wotypka, kapl. w Postupicjch.
 — Wácl. Zickhard, far. w Štěpanowě.

7. Česko-Brodské Wikářstwj.

- Bibliotheka Česko-Brodského Wikářstwj.**
Pan Jos. Mazánek, far. we Witici.
 — Jan Morawec, děkan w Černém Kostelci.
 — Jan Wunderling, děkan w Kauřjímě.

8. Koljnské Wikářstwj.

- Bibliotheka Koljnského Wikářstwj.**
Dúst. P. Ballaty, arcib. wikář, kanown. w Staré Bolesl.
Pan Jos. Březina, adm. w Nowéwsi.
 — Konr. Jenson, lok. w Lošanech.
 — Jos. Kynzel, kapl. w Plaňanech.
 — Mat. Morawec, exp. w Owčárjch,
 — Ign. Náhljk, lokal. we Weltrubech.
 — Jos. Pernikl, koop. w Koljně.
 — Wogt. Sitte, Direkt. hlawnj školy w Koljně.
 — Aloys Šádek, far. w Drahodobudicjch.
 — Jan Šauša, děkan w Dobřichowě.
 — Jos. Toman, kapl. w Zásmukách.
 — Jos. Turnowský, lok. we Wohari.
 — Filip Wolf, kapl. na Skrámnjku.

9. Lichtenstadtské Wikářstwj.

- Pan Wogtěch Čech, far. w Zetlicjch.**
 — Filip Čermák, kapl. tantěž.

10. Mnichowické Wikářstwj.

- Pan Mat. Bizam, far. w Sazawě.**
 — Jos. Blažek, kapl. w Janowicjch.
 — Jan Haudt, far. w Pišelj.
 — Jan Holub, adm. we Wawřinci.
 — Tob. Hübesch, kapl. w Řičanech.
 — Jan Kinzl, far. w Řičanech.
 — Wogt. Kramerius, lok. w Hrušicjch.
 — Jan Materna, kapl. w Ondřegowě.
 — Jak. Neubauer, far. w Kruté.
 — Mat. Panz, kapl. w Sazawě.
 — Hieron. Piwonka, děkan w Mnichowicjch.
 — Wácl. Schuster, far. w Čestlicjch.

Důst. P. Wácl. Starka, arcib. wikář, far. w Auřinowski &c.

Pan Jan Suchan, far. w Janowicjch.

— Fr. Vogl, koop. w Kostelci.

— Wácl. Wewerka, kapl. w Auřinowski.

— Wogt. Wolf, far. w Ratagi.

— Jos. Wriátko, koop. w Gilowj.

11. Plzeňské Wikářstwj.

Pan Jos. Čuljk, lok. na Stěnowicjch.

— Fil. Dostal, kapl. w Plzni.

— Paw. Frey, kapl. w Liticjch.

— Bern. Hutter, far. na Plané.

— Bonif. Jirsa, kapl. w Plzni.

— Jan Koller, kapl. w Ledci.

Důst. P. Jos. Lindauer, arciděkan w Plzni, arcib. wikář &c.

Pan Karel Nekola, far. na Woboře.

— Jan Philipp, kapl. w Plzni.

— Ant. Popp, far. we Weyprnicjch.

— Aloys Schwer, far. w Děgšjně.

— Ant. Šwihlj, kapl. w Bělé.

— Ant. Stach, kapl. w Plzni.

— Mich. Worel, kapl. w Plané.

12. Přjbramské Wikářstwj.

Pan Wácl. Boleška, kapl. w Přjbrami.

— Karel Cjsař, kapl. we Wosowě.

— Jos. Dmych, far. na Slapech.

— Tom. Draský, lok. w Hluboši.

— Jos. Duras, admin. w Dolenjm-Hbitu.

— Fil. Exner, far. u sw. Kiliána.

G. D. P. Jos. Faschng, probošt na sw. Hoře.

Pan Jos. Geřábek, děkan w Přjbrami.

— Wácl. Hatter, far. we Starém Knjně.

— Leop. Hlasiwec, koop. na sw. Hoře.

— Jan Hubený, koop. tamže.

— Fr. Gabulka, kapl. w Přjbrami.

Důst. P. Xav. Jedina, arcib. wikář, kanow. we Staré. Bol. děk. na Swatěmpoli.

Pan Wácl. Klemmer, far. w Boroticjch.

— Jos. Konšický, lok. we Wšeradicjch.

— Jan Kreh, kapl. na Swatěmpoli.

— Jos. Lagler, far. w Mnjšku.

— Wácl. Moc, děk. w Bezděticjch.

— Mat. Nádherný, far. w Dobřjši.

— Kašpar Obraz, far. w Ginci.

- Pan Petr Pachmann, far. we Sliwci.
 — Jos. Palleta, koop. na Sw. Hoře.
 — Jos. Scholz, kapl. na Slapech.
 — Ondř. Šjdlo, koop. na Sw. Hoře.
 — Jos. Wlček, kapl. w Ginci.
 — Ign. Žďárský, far. w Pičjně.

13. Rakownické Wikářstwj.

- Pan Wogtěch Hornof, kaplan w Kněžowši.
 — Wácl. Kanský, far. na Wel Augezdě.
 — Jak. Lang, far. w Kralowicjch.
 — Ant. Michálek, far. w Muťowicjch.
 — Wácl. Nedwěd, kapl. tanže.
 — Fr. Pošta, lok. w Bratronicjch.
 — Wácl. Špalek, kapl. w Nižburce.
 — Jan Swoboda, far. we Křticjch.
 Důst. P. Jos. Weingartner, arcib. wikář, far. w Kožlanech.
 Pan Jos. Wotěra, kaplan tamže.

14. Rokycanské Wikářstwj.

- Pan Jos. Brechler, kaplan w Čjzkowě.
 — Filip Frank, děkan we Chwálenicjch.
 — Aug. Herold, lok. w Řezohlawech.
 — Jan Jäger, farář w Radnici.
 — Fr. Kawka, farář w Čjzkowě.
 Důst. P. Ondřeg Polák, arcib. wikář, děk. w Rokycanech.
 Pan Kaje!an Štastný, farář we Woseku.
 — Josef Tureček, lok. we Skořicjch.
 — Josef Wlasák, farář w Mešně.
 — Jan Wořjšek, farář w Tinowicjch.

15. Slanské Wikářstwj.

- Důst. P. Jan Bezděka, arcib. wikář, kanow. w Staré Bolesl.
 děkan w Lidicjch.
 Pan Fr. Brádek, koop. w Tuchlowicjch.
 — Josef Březina, far. w Hořelicjch.
 — Karel Engelthaler, far. w Hostauni.
 Důst. P. Josef Foita, děk. w Tachlowicjch, kanow. u Wšech
 Swatých na Hradě Pražském.
 Pan Petr Foita, Lok. w Mühlhause.
 — Beno Gaube, far. na Swarowě.
 — Fr. Gundermann, kapl. w Hostauni.
 — Jos. Hořegšj, far. w Kwilicjch.
 — Jan Jungmann, Adm. na Tursku.
 — Jos. Kubista, Adm. w Družci.
 — Jos. Lička, Lok. w Hobšowicjch.

- Pan Kasp. Lička, far. w Minicjch.
 — Filip Mlčan, Lok. w Lobčicjch.
 — Fr. Mühlstein, Lok. w Malkowicjch.
 — Wogt. Netušil, Lok. na Tuřaněch.
 — Tom. Nowák, kapl. w Lidicjch.
 — Wácl. Nowotný, Adm. na Lanech.
 — Vinc. Příbjk, děkan na Směčně.
 — Fr. Rokos, kapl. w Tachlowicjch.
 Důst. P. Benedikt Siegmund, děkan we Slaném.
 — Norb. Srb, far. w Nautonicjch.
 — Wácl. Sluněčko, far. w Aunošti.
 — Jgn. Stelzig, Lok. w Tuchoněricjch.
 — Jos. Šimon, kapl. w Minicjch
 — Fr. Šwestka, far. na Kornhause.
 — Ign. Wocet, kapl. w Aunošti.
 — Wácl. Žitek, kapl. na Kornhause.

(Pokračowánj.)

N á w ě š t j.

☞ Horliwým odbjranjím přjtomněho časopisu gsauce dostatečnými důchody k zaprawenj wšelikých autrat opatřeni, dáwáme p. p. předplatitelům tu utěšenau zpráwu, že giž poněkud s to gsme, w plánu nawřzené wydáwanj wzácných spisů theologických, zwláště Sw. Otců, w gazyku českém podniknauti. Kdožkoli se tedy na náš časopis giž předplatili, aneb do 31. čerwence b. r. geště předplatj, dostanau s druhým swazkem, genž 31. čerwna wygde, spolu prwnj, asi sedm tištěných archůw silný, nádawek k časopisu našemu, a sice: „Sti. Augustini soliloquia animæ ad Deum, od M. D. A. z Weleslawjny z gazyka latinského w český, což neywlastněgi býti mohlo, přeložená. — Přjdawky podobné w té mjře se rozmnožj, w gaké počet předplatitelů na časopis náš přibýwati bude. Kdož se wšak do wyrčené lhůty (31. čerwence b. r.) nepředplatj, nádawku toho se zbawuge. —

Redakc j.